

NR.
11/12

Politikwelt

A/s Järvakandi Tehased

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 11/12 (514/5)

TALLINNAS, 20. JUUNIL 1938

XVII aastakõik

Võnnu võit —

MEIE ENESEUSALDUSE JA ISETEADVUSE SUURIM PANT

See, mis sündis üheksateistkümmend aastat tagasi juunikuus Võnnu all ja mõned päevad hiljem mujal Läti vabariigi territooriumil, andes meile hälgava võidu oma igipõliste vaenlaste üle, jääb vaidlematult Eesti uuema ajaloo tähtsaimaks monumendiks. Siit edasi hargneb kõik muu juba täies selguses ja teadlikkuses. Landesväärri purustamine eesti rahvaväe üllatavalt jõulise ülestõusmise näol mitte üksnes ei kindlustanud tegelikult meie vabariigi tulevikku, vaid andis ka rahvale moraalse iseteadvuse ja usu oma jõusse ja võimeisse. Senini võõra ikke alla rõhutud ja võõra võimutseva ülemkihi halvustus eesti rahvuse kui niisuguse väärtuse vastu, oli juba sajandite kestel jõudnud küllaltki rahva hinge istutada ka alaväärtustunnet iseene vastu. Kogu rahvas pidi pidevalt tundma, et ta on vähem väärt kui kõik teised rahvad, et tema osaks on saatuse poolt antudki olla valitsetav, olla tallatav. Ei julgenud siis rahva erksamategi poegade pead unistada oma iseseisvusest, vaid nad unistasid palju vähemast, olles õnnelikud, kui aegade keeris andis neile kätte autonoomia. Eesti iseseisvast riigist luuletas ainult Juhan Liiv, kuid kes ei tea, et ta mõistus sellal ei olnud enam täiesti selge! Nõnda siis ainult üks lapsik hull võis eietada luulelõnga Eesti iseseisvast riigist, kuna terve mõistusega inimesed sel puhul tahtmata pidid muigama. Nõnda sügavale oli juurdunud meie rahva alahindamine ja alaväärtustunne.

Eesti rahvaväe meeleheitlik julgus tormata paremini relvastatud ja varustatud landesväärri vastu ja esimene suurepärase võit Võnnu all oli esimeseks mõjusaks hoobiks sellele rahva üldisele alaväärtustundele. Siin nägi eesti mees, seistes relv käes verisel tapatandril saksa mehe vastu, et see pole kaugeltki võitmatu, vaid temastki võib saada jagu, kui minnakse kallale täie vihaga. Ning viha, äkki atavistlikult ilmunud igas eesti võitlejas sõduris, viha oma rõhujate vastu, mida põlvest põlve oli sisse imetud juba ühes emapäimaga, see oli siin tähtsamaks võidu pandiks. Sest teati, et landesväärilase seis nende vastas meie pärisvaenlane, mitte enam mõni punane, kelle seas oli eestlaste oma veresugulasi ja kellest neid lahutas ainult teatud ideeline lahkuminek. Siin aga oli lugu teine, landesväärilasega ei tulnud enam võidelda nagu vend venna vastu, vaid kui vabadust hinganud mees oma endise orjastaja vastu. Mehis-heitluses löigi ta teda põhjalikult.

Elades nüüd oma riikliku iseseisvuse esimest sajandit, kus kõik seni on käimas õnneliku randa, hoolimata kõigist raskusist ja muust, mis vahepeal paratamatult juhtunud ja mis mõnikord kitsast ühepäeva perspektiivist tingituna on kippunud tumestama väljavaadet ja meeleolusid, võime olla õnnelikud, et saatus tolle aja segaseis keeriseis vabadussõja kestel viis meid kokku silm-silma vastu oma põliste vaenlastega. Tõsi, nii mõnigi vahva eesti mees pidi võõra maa pinnal varisema landesväärilase surmavast kuulist ning sõda ise landesväärilaga läks ju meile palju aineliselt maksma, kuid need kaotused ei kaalu üles kaugeltki seda, mis me selle läbi oleme saavutanud. Oleme võitnud oma põlise vaenlase ja ühes sellega tagasi saanud ka oma eneseusalduse ja iseteadvuse, ilma milleta ei püsi ükski rahvas ega riik.

Julgen seepärast täiesti veendunult väita, et ilma landesväärri sõjata ei oleks meie iseseisvus olnud nõnda kindlal kandepinnal nagu see siiski praegu on. Sõda landesväärilaga näitas meile jõudu ja võimeid, mitte ainult teistele, vaid eeskätt täie selgusega just meile enestele, just samuti nagu meie suur võit ei vabastanud ainult meid, vaid ka meie naabrid saksa pealesuruvast ohust. Siit peale meie teame, mis meie võime. Ja nii paradoksaalselt kui see kõlabki, peame õieti tänulikud olema von der Goltzile, et ta andis meile võimaluse tõsiselt jõudu katsuda.

Meie iseseisvus ja vabariik on sündinud veriseist võitlusist. On kõigiti parem, et ta on just sündinud nõnda. Vaevalt oleks meil praegu sellist enesekindlust ja usku, kui kõik oleks läinud libedasti, ilma sõjata, kui enamlased poleks tunginud peale ega poleks olnud sõda landesväärilaga. Tavaliselt ei ole neil asjadel täit väärtust, mis on saavutatud kergelt, ilma ohvrideta. Alles ohvrid ja raskused, alles veri ja võitlus pühitsevad saavutused ja annavad neile täisväärtuse.

Kord varises meie muistne iseseisvus samuti veriseis võitlusis. Lembitu langemine Paalal ja kaotus samule vaenlasile, kes ähvardasid nüüd uuesti me verivastset vabadust, on Võnnu võiduga kuhjaga heaks tehtud. Madisepäeva langenud võivad nüüd rahuga puhata uuesti vabastatud kodumaa mullas. Meil õnnestus see, mis neile tookord mitmesuguseil põhjusil ei õnnestunud.

Võidupüha süünd *ja traditsioonid*

Võidupüha on kujunenud aastate kestel suureks rahvuslikuks pidupäevaks. Seda päeva pühitseme meie eestlaste kõigi aegade kangelaslike võite, austame ja mälestame oma kangelasi ja kogume neist mälestusist rahvuslikuks ülesehitavaks tööks uut jõudu. Võidupüha on eestlaste sangarlike tegude üllas kajastus, millest meie ammutame uuteks õilsateks tegudeks jõudu ja millest meie noorsugu saab tuld oma rahvuslike ideaalide lõkkele puhumiseks. Ja lõppeks, võidupüha on meie rahvusliku mõtlemisviisi süvendaja, kangelasliku meele kasvataja ja eestluse suurim pidupäev.

Tänavu pühitseme meie juba viiendat võidupüha. Aasta-aastalt on selle päeva pühitsemine võtnud ikka pidulikuma ilme. Võidutulede loitev valgusesära on tunginud aastast aastasse maa kõige kaugemaisse kolkaisse, arendades ja süvendades meie rahvuslikku mentaliteeti, kasvatastes meie usku oma iseseisvusse ja luues kauneid traditsioone selle suure pidupäeva pühitsemiseks.

Tänavu, mil Vabariigi XX juubeliaasta suvepidustuste tõttu viienda võidupüha pühitsemise raskuspunkt on kandunud Tallinnale, koguneb üle maa meie ajaloolisse ja kaunisse pealinna kümneid tuhandeid kodanikke. Kuna sama päeva õhtul loidavad üle maa kohapealsed võidutuled, millede võimsad leegid jutustavad meile, nagu samal päeval peetavad kõnedki, eestlaste võitudest ja lakkamatust vabadusihast ajaloo kestel, siis on võidupüha kui suure rahvusliku pidupäeva sügav mõte arusaadav meile kõigile.

Võidupüha pühitsemise ajalugu moodustab meie riikliku iseseisvuse ajaloost küll ainult ühe veerandi, kuid tema mõte ulatub juba kaugemale tagasi. Kui hakata täpsemalt määritlema võidupüha mõtte sünniaastat, siis jõuame meie kaheksa aastat tagasi. Nimelt sai iseseisva rahvuspüha pühitsemise mõte enesele juba 1930. a. enamvähem kindla aluse. Mitmesuguste maakondlike võidu- ja võitluspäevade mälestamisest kasvas välja üleriikliku rahvuspüha pühitsemise mõte. Alguse sai see Kalevlaste Ühingu, kelle õhutusel hakati

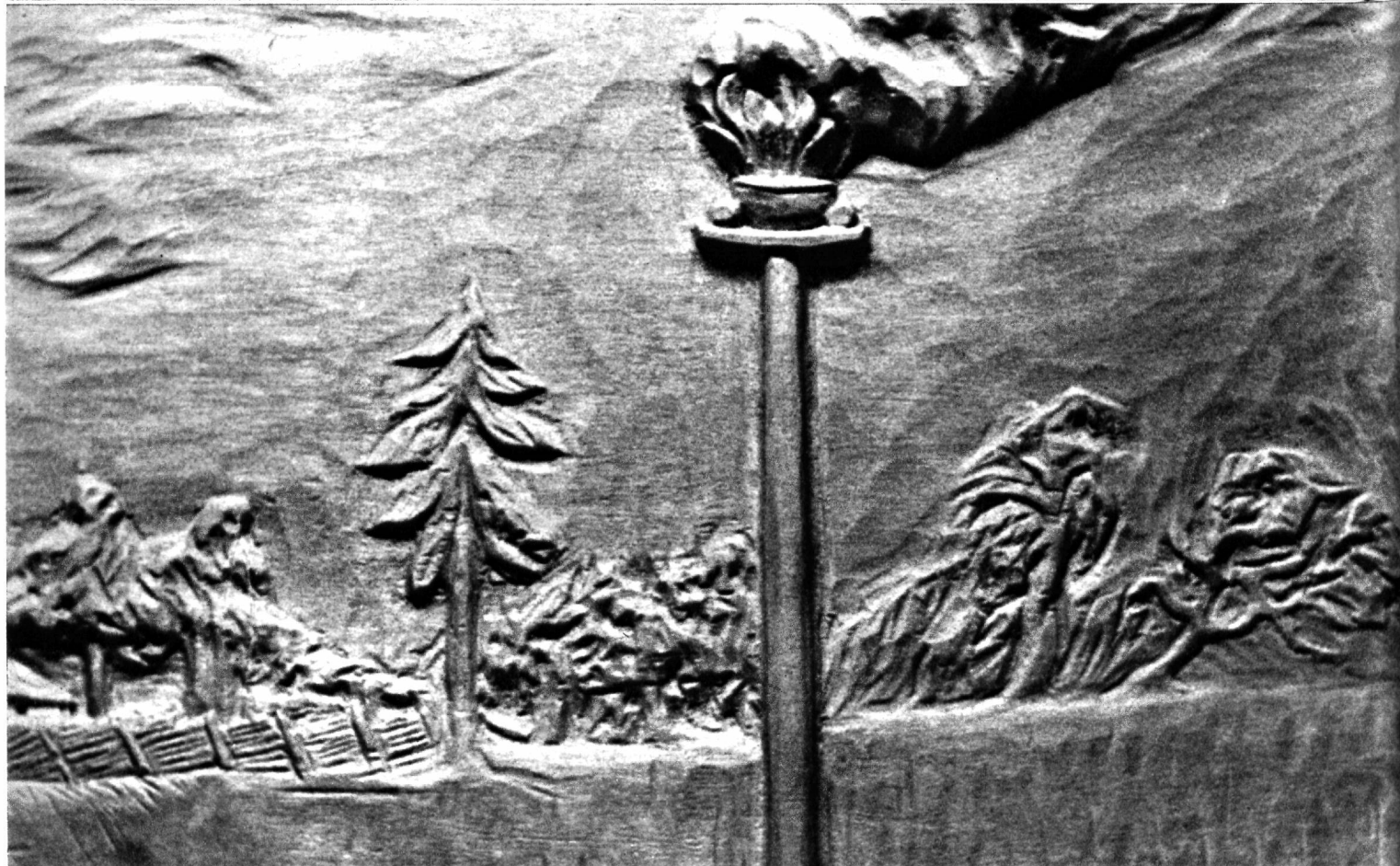
eriti Põhja-Eestis pühitsema jüriöö pidustusi, millega mälestati eestlaste kangelasliku vabadusvõitlust jüriöö mässi puhul aastal 1343.

See päev ei leidnud rahvuspühana laiemas hulgis täit kõlapinda. Ajaloolises jüriöö mässust peegeldub küll selgesti eestlaste ürgne vabadusih ja kangelasmeel, kuid selle sünnimuse lõppvaatus manab meie silme ette nii palju kurbi mälestusi, et selle päeva arenemisest rahvuslikuks pidupäevaks ei võinud juttu olla. Seepärast tuli otsida teisi tähtpäevi ja viia need õnnelikumasse ühendusse teiste mälestuspäevadega eestlaste vabadusvõitluste ajaloos.

Küsimuse igakülgeks arutamiseks peeti mitmeid nõupidamisi. Küsimuse otsustamiseks moodustati eriline rahvuspüha toimikond, kes ülestõstetud küsimuse igakülgeselt läbi kaalutles. Lõpptulemusena leiti ikkagi, et Kalevlaste Ühingu poolt alustatud jüriöö mälestamise aktsioon on annud vaid poolikuid tulemusi. Esimesel aastal mõeldusid jüriöö pidustused küll võrdlemisi elavalt ja vastuhääli esile toomata, kuid juba järgmisel aastal hakkasid Lõuna-Eesti ringkonnad, eriti Tartu üliõpilasperest, selle päeva pühitsemise vastu töötama. Ülikooli ringkondade poolt avaldatud vastuseis jüriöö pühitsemise mõttele ei lasknud ajaloolise jüriöö mälestamise mõtet täiel määral mõjule pääseda. Vastuseisu põhjusi toodi mitmesuguseid, eeskätt selle sündmuse alandavat lõppu eestlaste muistsele kangelaslikule vabadusvõitlusele.

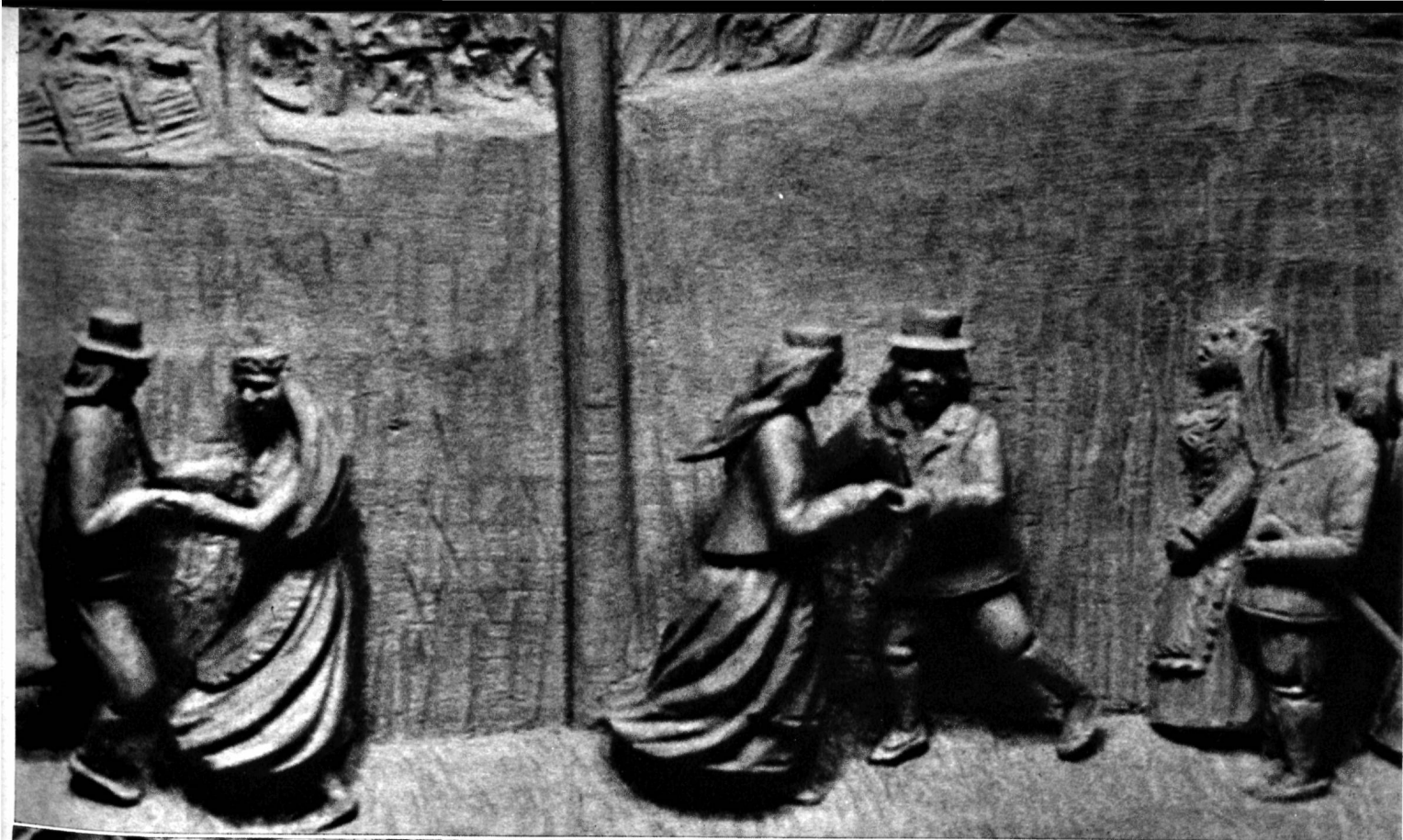
Kõigil neil põhjusil astuti kokku organisatsioonide-vaheliseks nõupidamiseks, et küsimus põhimõttelisest küljest täies ulatuses uuesti kaalumisele võtta. Sealjuures leiti edaspidisele rahvuspühale alguses kohe õige alus. Nimelt leiti, et tuleks kaaluda üldise rahvuspüha loomise võimalust kõigi aegade kangelaslaste ja eestlaste võitude mälestamiseks, mis oleks vastuvõetav kõigile ja kujuneks tõsiselt mõjusaks eestlaste võitude mälestuspäevaks.

1932. a. algul, mil esimene sellekohane nõupidamine peeti, moodustati vastavate

Võidutule süütamine ja võidutuli.

Jõgi puunikerdu.

Tants võidutule all.

Jõgi puunikerdus.

eeltööde tegemiseks kõigi suurte ülemaaliste organisatsioonide esindajaist vastav toimkond, kuid see ei jõudnud oma tööga õigeks ajaks lõpule, nii et 1932. a. sündis jüriöö sündmuste mälestamine Tallinnas ja mujal veel endisel kujul. Toimkond astus oma järjekordseks koosolekuks kokku 19. mail 1932. a., kus asuti juba konkreetsemate sammude teostamisele. Sellest koosolekust võtsid osa Sõjavägede staabi esindajana major (nüüd kolonel) Laats, Kaitseliidu Peastaabi esindajana nende ridade kirjutaja, Kalevlaste Ühingu poolt kapt. L. Tõnson ja E. Hõbemägi, ÜENÜ poolt A. Meikop, üliõpilaskonna juhatuse poolt Leevald ja Eesti Rahvuslaste Klubi esindajana K. Peterson.

Sel koosolekul valiti rahvuspüha toimkonnale ka juhatuse sekretariaat järgmises koosseisus: nende ridade kirjutaja, A. Meikop, E. Hõbemägi ja kapt. L. Tõnson. Ühtlasi otsustati senist tööd edaspidi veelgi intensiivsemalt jätkata. Esimeseks otsustati korraldada küsimuse igakülgseks selgitamiseks üle maa organisatsioonide vaheline ankeet, kaaluti ülemaalse kongressi kokkutsumist, rõhutati lähema koostöö vajadust ajakirjandusega jne. Nii sai rahvuspüha mõte juba sel koosolekul täielikult küpseks. Lahtiseks jäi veel selle kindla tähtpäeva ja sisu määramine.

Järgnevate eeltööde tegemiseks käis toimkonna sekretariaat mitmel korral koos, kusjuures ankeetlehed saadeti laiali ja küsimuse edaspidine selgitamine sai suuremat hoogu. Kuna küsimus oli väga suure ulatusega, ei saanud selle mõte laiemais rahvahulgis siiski veel nii ruttu küpseks. Eeltööde tegemisega venis aeg ja veel 1933. aastal ei olnud kõik organisatsioonid, kellele poole pöörduti, ankeedi peale vastust annud. Tundus, et väljaspool Tallinna suhtuti küsimusse palju loiumalt, selle edaspidine arendamine oli nagu jäetud üksinda Tallinna asjaks. 1933. a. astuti kokku uueks nõupidamiseks, kusjuures otsustati rahvuspüha mõte tegelikult ellu rakendada, kuid ühise tähtpäeva juurde siiski ei jõutud. Hakkas juba häält kuuldavale tulema, et rahvuspüha tuleks pidada 23. juunil.

Selle päeva kasuks rääkis terve rida kaaluvaid asjaolusid: 1) 23. juunil 1919. a. saavutasid meie võidukad väed Võnnu lahingus landesvääri üle suure ja ajaloolise võidu; 2) see aga sobib rahvuspühaks ka looduslikult. Maarahval on suve kohta sel ajal kõige rohkem aega; 3) jaanipäev, 24. juuni, on pööripäev, mil öö ja päev ulatavad teineteisele kätte, ja seda valguse võitu

on juba meie esivanemad pühitsevad; 4) sel ajal on meie noored juba õppetegevusest vabad. Seega saavad intelligentsemad noored olla just maal rahvuspüha pidustustil hoo ja värskuse andjaks, mis on eriti teravitav nähe ja loomulik viis rahvustunde kasvatamiseks maal.

Nagu kõigest sellest nähtub, olid rahvuspüha alused juba kaunis kindlakujuliselt määritletud ja selle ideed selged. Kuid esialgu puudus veel midagi, mis oleks küsimuse edasi viinud. See „midagi“ oli esialgse vaimustuse puudus laiemais hulgis, õieti selle mõtte visa idanemine. Ka tuli eriti maal ette palju rahvuspüha mõtte kilunemisi, mis ilmnis kohalike mitmesuguste päevade ja pidustuste korraldamise kaudu, mis ei lasknud laiemaid hulki ja nende huve ülemaalisest rahvuspüha mõttest kinni haarata. Rahva suur huvi 1933. a. oli koondatud ülemaalsele juubelilaulupeole, mis jättis kõik teised huvid oma varju.

Kuid nende aastate kestel idanemahakanud üleriikliku rahvuspüha mõte oli vahepeal võrsunud siiski nii suureks taimeks, et selle edaspidisest kängujäämisest ei saanud enam juttu olla. Rahvuspüha mõtte tulekandjaid võimsalt haaratud küsimus arenes visalt, kuid kindlalt edasi ja juba järgneval 1934. aastal määrati 23. juuni meie rahvuslikuks pidupäevaks — võidupühaks.

See võidupüha on kui sümbolne tähis, mis peab tulevasile põlvile meenutama, et kord sel päeval eesti rahva eluõiguse geenius vabastas meie ajaloo ja olukorrad kurva mineviku vangistusest, rajades rahva elu loovale ning ehitavale tegevusele.

Võidupüha ei meenuta ainult võitlusi võõraste võimude vastu, vaid ka meie sisemisi ülesehitavaid võitlusi oma kodu ehitamiseks ning selle aineliseks ning vaimseks rikastamiseks.

Mõtte uususe tõttu kujunes esimese võidupüha pühitsemine 1934. a. siiski veel kuidagi tagasihoidlikuks. Kuid juba 1935. a. võttis selle pidupäeva pühitsemine suuremat hoogu. Ka rajati sel aastal rida uusi aktsioone, mis seoti võidupüha pühitsemise mõttega. Kõigepealt alustati suurejoonelist nimeede eestistamise propagandat, siis alustati tugevat aktsiooni meie rahvuslipu ausse tõstmiseks. Igale kodule eesti rahvuslipp! Nende hüüdlauseetega mindi vastu teise võidupüha pühitsemisele. Ja meie näeme nüüd väga hästi, missuguseid hiilgavaid tagajärgi on need aktsioonid annud. Võõrapäraseid nimesid on eestistatud ja meie sini-must-val-

ge rahvuslipp lehvib uhkelt rahvuslikel pidupäevil.

Kolmandal võidupühal — 1936. aastal — alustati meeldesõbivat võidutulede laialisaatmist Riigivanema poolt üle maa. See kaunis traditsioon aitas suuresti tõsta võidupüha pidulikkust, seda enam, et võidutulega kaasas oli ka Riigivanema läkitus rahvale, mis kohal ette loeti. Kuivõrd meeliülendavaks kujunes Riigivanema läkituse ja võidutule kohalejõudmine maale, sellest on meil säilinud südamlikke aruandeid kohtadel. Nii loeme 3. võidupüha korraldamise Pärnumaa komitee aruandest: „... Täna kihutavad üle riigi käskjalad, et viia tuld kodumaa võiduaitareile. Tuli, mille täna hommikul süütas härra Riigivanem, on aegade ja aastasadade tuli. See on tuli, mis on põlenud iga eestlase hinges eestlase olemisest. See on ootuste ja lootuste tuli, mis helkimas metsapõues, mere rannikuil, soode servadel ja jõgede kaldail nelle julgetele meestele ja naistele, kes asusid siia rajama uut kodu.

See on meelegaheite tuli, mis leegitses siis, kui oli murepäevi ja kippus kaduma lootuski. See on tuli, mille pärandas isa pojale ja ema tütrele parema tuleviku tähi-seks. Ja see on võidutuli, mis paisus ajalooliseks leegiks Võnnu all. See tuli pole kunagi kustunud ja seda ei kustutata eestlaste hingest kunagi.”

Kolmandal võidupühal Riigivanema poolt laialisaadetud läkituse ja võidutulede vastu toodi tagasi meie kõigist maakondadest ja linnadest lipud, mis anti rahva tänu- ja tervitusavaldustega Riigivanemale tagasi. Sel aastal hakati elustama ka meie muist-

sete linnuste ja mälestusmärkide kordadaseadmist, missugune küsimus võeti üles kaitseliidu ülema kindral J. Orasmaa poolt.

Neljas võidupüha möödunud aastal saavutas juba oma haripunkti, nagu kolmaski, üle maa. Jälle saadeti Riigivanema poolt võidutuli ühes vastava läkitusega üle maa laiali ja tagasi toodi kaunikõiteline nahkalbum ühes kõigi maakondade ja linnade tervitustega Riigivanemale.

Sel puhul loeme 4. võidupüha pühitsemise Pärnumaa komitee aruandest võidutule saabumisest Tahkuranna valda:

„Pidulik meelegaheite tõusis haripunktile, kui kell 22.00 toodi kohale Riigivanema läkitus ja võidutuli. Rahvas paljastas pead ja kuulatas suurima tõsidusega lugupeetud riigijuhi sõnu. Siis süütas tulevanem võidutule. Sel ajal, kui leegid tõusid kõrgele, kõneles tulevanem tulest, mis peaks põlema iga eestlase hinges, kui ta mõtleb oma rahva võitlustele ja võitulede.” Ja lõppeks: „kindlasti oli sel päeval näha tuld mitte üksi kivisel tuleasemel, vaid ka rahva hinges!”

See tuli elab aastast aastasse, see elab rahva hinges kindlasti ka tänavu. Kuigi käesoleval aastal võidupüha pidustuste raskuspunkt langeb Tallinnale ja maaning külakondlikud pidustused juhtide kohtadelt äratuleku ja võidutulede laialisaatmise ärajätmise tõttu kannatavad, ei vähenda see sugugi võidutulede edasipõlemist võidupüha üllast mõttest haaratud eestlaste südameis.

Võidupüha traditsioonid on sööbinud sügavalt meie rahva hinge. Võidutuli põleb iga eestlase südames.

O. KURVITS, kolonelleitnant

Eesti Vabaduse Rist

Eesti ainsaks sõjaliseks aumärgiks on Vabaduse Rist eesti vabadusvõitluses ülesnäidatud teenete hindamiseks, mille annetamine piiratud Vabariigi loomise eest võitlemise lõppemisega.

Esimene otsus Vabaduse Risti asutamise kohta tehti Ajutise Valitsuse koosolekul 3. märtsil 1919. a. ja see kõlab järgmiselt: „Asutada Eesti Vabaduse Rist iseseisvuse ja vabastuse võitluse teenuste austuseks. „Vabaduse Risti“ põhimääruste väljatöötamine anda komisjoni, millest osa võtavad sõja-, sise- ja kohtuministrid. Algatus sõjaministril.“

Esimene Vabaduse Risti seadus võeti vastu Ajutise Valitsuse koosolekul 16. aprillil 1919. a., mille § 1 määrab: „Eesti Vabaduse Rist on asutatud Eesti Vabariigi väljakuulutamise aastapäeval 24. veebruaril 1919. a. autasu tähena andmiseks neile, kes on üles näidanud Eesti iseseisva vabariigi loomise töös silmapaistvaid ja kasulikke teenuseid, kui sõjalises nii ka kodanlikes tegevuses.“

Risti võis riigi kulul annetada üksikuile isikuile, sõjaväeüksusile ja seltskondlikele asutustele. Ristil oli kolm järku. Üldiselt on see seadus

11. juunil korraldati Tallinnas tuletõrjele võistluskatsed veeandmises ja päästetöös ning tuletõrje paraad. Seda üritust oli jälgima ilmunud suur rahvahulk. Tuletõrje tuli asjaga hästi toime. Pildil (paremalt): Siseminister R. Veermaa paraadi vastu võtmas. Tema kõrval politseidirektor J. Sooman ja külalisi Inglismaalt ja Poolast. All: Tuletõrjujad sammuvad paraadikorras paraadi vastuvõtjaist mööda.

11. juunil toimus koolide sõjaliste õppuste lõppvaatusena paraad Tallinnas Vabadusväljakul, mille võttis vastu Haridusminister kol. A. Jackson. Ülal: Õpilased paraadi vastuvõtjaid mööda sammumas. All: Politseiametnike puhkekodu „Pargi-tare“ Narva-Jõesuus.

E. Maddisoo Riigivolikogu peasekretäriks

Eugen Maddisoo sündis 10. oktoobril 1886. a. Tallinnas, lõpetas gümnaasiumi 1905. a. ja 1910. a. Peterburi ülikooli õigus-teaduskonna fakulteedi. Ta on olnud kohtu-ameeti kandidaat, jaoskonnakohtunik ja vandeadvokaat. 1922. a. oli ta Siseministeeriumi nõunik, hiljem peasekretär ministriabi õigustes, Riigikogu asjadevalitseja ja 7. septembrist kuni Riigivolikogu peasekretäriks nimetamiseni siseministri abiks. E. Maddisoo seltskondlik ja teaduslik tegevus on olnud õige laialdane ja tema sulest on ilmunud rida artikleid nii kodu- kui ka välismaa ajakirjanduses. „Politseilehele“ on ta alati seisnud lähedal ja oli kaua aega „Eesti Politsei“ vastutavaks toimetajaks.

deklaratiivse iseloomuga, kuna ta jätab lahtisaks terve rea küsimusi: risti kuju, järkude kirjelduse, risti kandmise reeglid, teenete kirjelduse, mille eest rist annetakse j. m. Kõik need küsimused pidid lahendamist leidma täiendavais määrusis ja juhtnööres, mis tegelikult leidis aset vaid Vabaduse Risti kuju kindlaksmääramises.

Eelnimetatud seaduse alusel annetati Vabariigi Valitsuse otsusel 2. augustil 1919. a. 7 inglise ohvitserile II ja III järgu ristid — ainulise ja moraalse toetuse eest — ja otsusega 5. augustist samast aastast I järgu rist ja Eesti rahvuslipp Verduni linn-kindlusele. Seega olid esimesed Vabaduse Risti saajad välismaalased. Seletatav on see välisabi hindamise tahtega ja asjaoluga, et välismaalastele aumärkide anneta-

mine võis sündida suuremate raskusteta ka 16. aprilli seaduse põhjal, kuna omamaalaste kohta oli vaja täpsemaid reegleid.

Sõjavägede ülemjuhataja esitise põhjal tegi Vabariigi Valitsus 17. sept. 1919. a. sõjaministrile ülesandeks esitada kava Vabaduse Risti seaduse täiendamiseks, kes omakorda andis selle töö sõjaväe seaduste väljatöötamise komisjonile. Sõjaministrilt esitatud kava arutas Vabariigi Valitsus kahel koosolekul, 13. ja 19. jaanuaril 1920. a., ja kinnitas selle Vabariigi valitsemise ajut. korra § 12-a põhjal muudatusteta ja see avaldati „Riigi Teatajas“. Ainult eesõiguste peatükk jäeti põhikirjast välja, kuna oldi arvamusel, et see peatükk käsitleb laiema ulatusega küsimusi, mis kuuluvad kokkukutsutava Asutava Kogu kompetentsi. 16. apr. 1919. a. vastuvõetud seadus kaotas seega oma maksvuse.

Vabaduse Rist on määratud väljajagamiseks: 1) vabadussõjas ülesnäidatud sõjaliste teenete eest (I liik), 2) vabadussõjas ülesnäidatud vahvuse eest (II liik) ja 3) vabadusvõitluses ülesnäidatud kodanlike teenete eest (III liik). Vabaduse Risti annetamise lõpetamine on ette nähtud eriseadusega, pärast seda „kui võitlus iseseisva Eesti loomise eest on lõppenud“. 13. veebruaril samal aastal kinnitas Vabariigi Valitsus risti põhikirja § 25 ja 27 märkuste põhjal sõjaliste vägitegude nimekirja.

Esimene Vabaduse Risti annetamine Eesti kodanikele sündis 21. veebr. 1920. a., mil said II liigi 3. järgu Vab. Ristid 292 ohvitseri ja sõdurit. Kaks päeva hiljem, 23. veebr. 1920. a., said I liigi 1. järgu Vabaduse Ristid end. pea- ja sõjaminister K. Päts, Sõjavägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner, end. sõjaminister kindral A. Larka, Sv. Staabi ülem kindral J. Soots, diivside ülemad kindral A. Tõnisson (ühtlasi ka Viru rinde ülem), kindral E. Põdder, kolonel V. Puskar, kolonel K. Parts, merejõudude juhataja aseadmiral J. Pitka ja Varustusvalitsuse ülem kolonel R. Reiman.

Ristide annetamine lõpetati Riigikogu poolt vastuvõetud eriseadusega 19. juunil 1925. a. Nõnda teostus vabadusvõitlejate teenete hinnang 1920.—1925. aastani. Selle aja kestel on ristide annetamises suuremaid võnkumisi. Rohkel arvul on riste annetatud 1920. a. Järgneval aastal on omamaalased saanud 82; 1922. ja 1923. aastal on riste annetatud ainult väheseile välismaalastele; 1924. a. dekoreeriti III liigi ristidega 1. detsembri mässukatse likvideerimisel ülesnäidatud teenete eest. Suurem ristide annetamine oma- ja välismaalastele leidis aset 1925. a., enne annetamise lõpetamise eriseaduse esitamist Riigikogule.

Üldse on annetatud Vabaduse Riste 3215, mis jagunevad liikide, järkude ja rahvuste järgi järgmiselt:

	I liik			II liik			III liik			Kokku
	1. ärk	2. järk	3. järk	1. järk	2. järk	3. järk	1. järk	2. järk	3. järk	
Eestlased	10	50	339	—	29	1675	18	8	22	2151
Ameeriklased . . .	1	4	24	—	—	—	2	2	3	36
Inglased	13	19	45	—	—	21	18	10	2	128
Argentiinlased . .	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2
Belglased	1	—	—	—	—	—	1	—	1	3
Kolumbialased . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Taanlased	1	2	17	—	—	28	1	1	1	50
Soomlased	6	31	127	—	—	949	13	7	—	678
Prantslased	4	1	5	—	—	—	20	3	—	33
Hindulased	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Ungarlased	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
Itaallased	1	—	—	—	—	—	10	1	—	12
Jaapanlased	—	1	—	—	—	—	2	—	—	3
Lätlased	1	12	5	—	—	21	6	2	3	50
Leedulased	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
Poolakad	1	12	15	—	—	—	11	4	1	44
Portugallased . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Rootslased	—	—	1	—	—	11	3	1	2	18
Kokku	39	132	578	—	29	2250	111	41	35	3215

Liigitus sõjaväelise kutseala järgi annab järgmise pildi:

Sõjav. kutseala.	Eestlasi	Välismaalasi	Kokku
Ohvitserid	769	320	1089
Sõdureid	1315	472	1787
Mittesõjaväelasi	67	272	339
Kokku:	2151	1064	3215

Paistab silma välismaalaste-kavaleride suur arv eestlastega võrreldes, eriti kui silmas pidada vabadussõjast tegelikult osa võtnud välismaalaste protsenti Eesti vabadussõjaaegse sõjaväe üldarvust. Mõistetav ja seletatav on see poliitiliste motiividega. Üldiselt on Vabaduse Riste annetatud suure tagasihoidlikkusega ja tehtud annetamisel arvilisi piiramisi. Ettepanekute tagasilükkamise protsents on võrdlemisi suur.

Välismaade riigipeadest on Vabaduse Risti kavalerid: T. M. Inglise kuningas Georg V (I l. 1. j.), T. M. Taani kuningas Christian X (I l. 1. j.), T. M. Rootsi kuningas Gustav V (III l. 1. j.), T. M. Itaalia kuningas Vittorio Emmanuelo (III l. 1. j.), Ungari regent-admiral Horthy (III l. 1. j.) ja surnud T. M. Belgia kuningas Albert I (I l. 1. j.), peale nende hulk välismaa kuulsaid poliitikategelasi ja sõjaväelasi.

I liigi 1. järgu rist on annetatud ja asetatud ka Suur-Britannia, Prantsuse ja Itaalia Tundmatu Sõduri hauale.

Vabadusristi kavaleride õigusi on reguleeritud 1934. aastal Vabaduse Risti kavaleride

soodustamise seaduse maksmapanekuga. Selle seaduse põhjal vabastati Vabaduse Risti kavalerid ja nende lapsed kõigis riigi- ja omavalitsus-

1933. a. Mahtras püstitatud mälestussammas eesti rahva 1858. a. kurbade sündmuste tähistajana

Vabadussõjas langenud kangelaste mälestussammas Tartus.

*Lauljaid eelmistelt laulupidu-
rahvarõivais.*

LAULUPEOD

E. Viirsalu

Varsti saabuv võidupüha toob pealinna enneoematuid rahvahulki. Saabuvad laevad ja rongid kümnete tuhandetega, lähedalt ja kaugelt, et pidurõõmus kolmeks päevaks sulada üheks laulvaks ja hõiskavaks väeks. Või kes saakski jääda külmaks kõrvaltvaatajaks, kui rahvast voolab kokku, et suvelooduse suures valguses süüdata südameis pidulõkkeid ja laulda Loojale tänu oma riikliku iseseisvuse 20. aastal. Seda enam, et kokku meelita vana ja esivanemilt pärinev pidustus — laulupidu.

On vähe traditsioone, mis oleksid nii sügavalt sööbinud meie rahva hinge, mis nii meeleolukat vastukaja oleksid leidnud meie rahva laius hulgis, kui seda on laulupidu. On põhjust iga uue laulupeo puhul meenutada seda, et laulupidu tähendas meie ajaloo esimest eesti rahva kultuurilist esinemist pärast pikka orjapõlve ja et laulupeod on meie ajaloo kestes usutavalt teeninud vabaduse mõtet ja on otseselt teed valmistanud riiklikule iseseisvusele. Misugune teine kogunemine oleks siis sümboolsem meie riikliku iseseisvuse 20. aasta pühitsemisel kui laulupidu?

Eelolev laulupidu oma korralduse ulatuses ja ettevalmistuses on selline suurpidu, et seda raske on võrrelda varematega. Kui meie hakkasime selle pidustuse ulatust mõõtma arvudes, siis jõuaksime kergesti „Kalevipoja“ pidukirjelduste raami: kui loetella 70.000 kg õlgi, mis vajatakse ainult kooride ööbimiskohtade tarbeks, või jälle 72.000 lauda, millest valmistatakse pidulisile pinke jne.

Samuti kava mitmekesisus ja ulatus. Meie nimetame kavas ühes laulupeo kontsertidega vabaõhuetendust, võimlemise ja rahvatantsude de-

asutuste koolides õppemaksust 50% ulatuses ja Vabaduse Risti kavaleridel oli õigus sõita raudteel ja teistel riigi liiklusabinõudel 50%-lise hinnalandusega. Teiste riikide vastavate ordenite õigustega on meie Vabaduse Risti kavaleride soodustused võrdlemisi väikesed. Praegu on kaalumisel mõnede uute soodustuste andmise küsimus.

monstratsiooni, sümfooniakontserti jne. Need ettevõtted igauks on paisunud omaette suureteevõtteiks sisult kui ka ulatuselt. Ometi on eelolevate pidupäevade kogusisu suurel määral põhinev vanal traditsioonil.

Traditsiooni raames on püsinud kõigepealt laulupidu ise, olles paisunud ainult tasemes ja ulatuses. Nii näiteks on hommikune äratusmäng pärit 1. laulupeost. Selle laulupeo puhul on priiuse peo auks Tartus helisenud kirikukellad ja on mänginud kaks orkestrit: Jaani kiriku tornis Tsooru mõisa pasunakoor ja Maarja kiriku tornis kuulus „Vägvere mängukoor“ David Virkhausi juhatusel. Äratusmänguta on eesti laulupidusid alustatud ainult teraval venestusajal, mil see oli keelatud. Samuti esimesest laulupeost pärineb lauljate pidulik rongkäik. Esimese laulupeo puhul lauljad aina liikusid rongkäigus — piduliku rongkäiguga alustati mitte ainult esimest kontserti, vaid kõik kontserdid alustati ja lõpetati rongkäiguga. Alguses oli see meeste rongkäik, sest esimeste laulupidude lauljad olid kõik mehed. Ühes naislauljatega tuleb rongkäiku ka rahvarõiva kirevust ja seda on laulupidude kirjeldusis ajakirjanduse kaudu lausa õhutatud läbi kõigi laulupidude, ka venestuse ajal.

Laulupeo kontsertide korralduses on ajahammas teinud mõningaid muudatusi. Kontsertide aeg on jäänud samaks — enamal jaol meie laulupidudest on kontserte alustatud kell 4 ja kell 5 p. l. Varemil laulupidudel, eriti Tartus peetud laulupidudel oli eraldatud vaimulik ja ilmalik kontsert, kusjuures esimene päev oli harilikult ainult vaimulikuks kontserdiks ja vaimulikeks kõnedeks. Tallinna laulupeol a. 1880 tehti katset mõlemate kava ühendada, kuid veel mitu hilisemat Tartu laulupidu eraldasid selges joones vaimuliku ja ilmaliku kava. Kadunud on laulupidudel vana traditsiooniline võidulaulmine, mis peeti kolmandal kontserdipäeval, kus koorid demonstreerisid jõudu üksikult. Vähe-seks on jäänud ka kõnede osa, milles esimesil laulupidudel oli tavaliselt kaks-kolm ilmalikku ja sama arv vaimulikke sõnavõtte. Aja jooksul on kadunud ka pidusöök, mis esimestel laulu-

pidudel oli ühine lauljaile ja pidulisile ja mis eneses sisaldas kõige meeolelukama osa laulu peost: siin jagati lausa kiitust eesti rahvale ja tema juhtidele ja sõlmiti vendlust naabrite ja liitlastega.

Suur osa neid elemente, mis eeloleval korral liituvad laulupeoga, kuuluvad laulupeo juurde juba algusest peale. Nõnda näiteks vabaõhuetendus. Juba teisest eesti laulupeost a. 1879 alates on vabaõhuhüüendi ettekanne kuulunud peokavasse. Samuti on püütud juba möödunud sajandi laulupidudega liita kinnist kontserti eesti solistide esinemise näol. Ka võimlemise ettekandeid on laulupeo ajal varem esitatud. 5. laulupeo ajal on esinenud soome võimlemiselt „Ponnistus“, kelle saavutusi peokirjeldused mainivad kiitvalt.

Eltoodud märked näitavad, et eesti laulupidu algusest peale kannab tõelise rahvapupiduse ilmet. Laul on rahvahinge imekaim väljend ja seega ka pidustuse põhiline osa. Ühes sellega on seoses eesti laulupidudega püütud pakkuda ka teisi vaimse kultuuri alasid. Meie esimesed laulupeod on eesti rahva kultuuri peod. Kultuur oli relv, mille kaudu pidi iseteadvusele äratutama priiuse saavutanud maarahvas. J. V. Jannsen ütleb 1. laulupeo kokkuvõttes „Postimehe“ veergudel väga iseloomulikult: „Valgust, e n a m valgust on meil hädasti tarvis, kui meie asjad uue 50 aasta sees paremini ja kasulikumalt peavad edasi minema.“ Selle „valguse“ teenistus ongi ärkamisaja laulupidusid iseloomustav: loovate jõudude kaudu, hariduse ja kultuuriliste saavutuste kaudu tuli luua eeldus rahvuse püsimisele. Iga uus laulupidu süvendas seda kultuurilist programmi, tiivustas ühiseile algatusile. Kui venestuse tulekul pandi viimasele tuleproovile rahvuslik iseolemine, siis võidi survele vastu seada juba oma kultuuriline jõud.

Venestusaegsed laulupeod kannavad omapä-

rast märki: need on vähemal määral rahvuskultuuri kui rahvuspoliitiliste sihtide teenistuses. Möödunud sajandi kahel viimasel kümnendil, samuti 1910. a. Tallinna laulupeol ei püstitata enam endiselt kultuurilist programmi. Seal vaevu võidakse kõneldagi. Kõneldakse hoopis tähtsusetuil teemadel, kõneldakse mõistu ja ridade vahelt, aga seistakse kõrvu kui üks tugevalt liitunud rahvas, silmis ja südames üks ja ainuke siht — seesama, mis paiskub keelu kiuste mürisevasse laulu „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Laulupidu oli ka tol ajastul elutarve, selleks, et tulla kokku, et näha üksteist ja oma juhte, et koguda jõudu lootusvaesel ajal.

Mis tähendus on kõigi eelnevatega võrreldes laulupidudel riikliku iseseisvuse ajal? Esimesel iseseisvusaegsel laulupeol paiskub juubeldavas rõõmus vabalt esile rõõm selle üle, mida oli igatsetud ja mille eest võideldud. Väga tabavalt iseloomustab „Vaba Maa“ nr. 148 seda laulupidu: „8. üldine laulupidu oli 700-aastase võitluse võidule suurim rahvuslik hümn.“ Aga juba järgnevate laulupidude puhul kuuldu arvamus, nagu oleks laulupidu nüüd üleliigne, kuna sellelt iseseisvuse saavutamisele on kadunud kandepind. Laulupidu ei ole enam ainus kogunemisvõimalus. Mis osa on laulupeol veel täita? Sellised kahtlused kõnelevad rahvusliku ideoloogia kriisist ja pärinevad ajastuist, mil me seda kriisi teravalt tundsimine oma elu kõigil aladel.

On tõsi, et laulupidu pole enam ainuke kogunemisvõimalus. Ent see on suurim kogunemisvõimalus ja põhineb vanal sügaval kultuurilisel traditsioonil. See peab teenima ka edaspidi sihte, mis kogu meie rahvusele on ühised ja omased, mille saavutamine on rahva kõigi liikmete ühine huvi. Seni, kui meie rahval on ühiseid kultuuri püüdeid, vajame laulupidusid, et kinnitada ühist tahet ja ammutada uut jõudu ühiseiks pingutusiks.

**Lihula
politsei jaoskonna
ametnikud
järjekordsel
laskeharjutuste
sõidul. Jaoskonna
kaheksast
konstaablist kuuel on
mootorrattad**

EKS-MAJA

TALLINNA MAJAOMANIKKUDE PANK
TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE

Mõtteid 3. ÜLEMAAILMALISE VÄLIS-EESTI KONGRESSI PUHUL

Juba ainuüksi selle pealkirja kirjutamine valmistab rõõmu. Hoolimata meie kongresside, konverentside ja nõupidamiste näilisest rohkusest, mille hulgas on leidnud terve rida rahvusvahelisi, pole meie maad tänini sugugi hellitatud ülemaailmalisusele pretenteerivate suurüritustega. Kui meie vähegi oma pead vaevame ja katsume järele mõelda, kas meil neid üldse on korraldatud, siis meenub meile kuidagi uduselt, et vabariigi esimese aastakümne kestel leidis aset Tartus ülemaailmaline karskuskongress, millele järgnes a. 1928 — meie riikliku iseseisvuse 10. aastal — Tallinnas I ülemaailmaline välis-eesti kongress ja a. 1933 — jällegi Tallinnas — teine samanimeline kongress. Ja kui nüüd 21. ja 22. juunil k. a. kogunevad Tallinna välis-eesti seltside ja ühingute delegaadid oma III ülemaailmale kongressile, siis on meil põhjust rõõmu tunda, et meie iseseisvuse ajaloos neljast ülemaailmalisest kongressist üldse kolm (seega kolm veerandit koguarvust) oli pühendatud puhtrahvuslikule, eestilisele tööle kõige ilusamas ja avaramas mõttes.

Juba ainuüksi see kõrvalseik juhtigu tähelepanu eelseisva kongressi tööle ja seda võimaldanud mõttemaailma kandjate tegevusele. Ei üritata asjatult suuri tegusid, meie oludes ebariiklikeks pidada tulevaid raames, ei üritata neid järjekindlalt, sellise järjekindlusega, et varjutub kogu muu sedasama ulatust taotlev tegevus, kui kogu sel töö ja askeldusel puuduks kõlapind, kui puuduks eluline mõte ja selle tuum.

Välis-eesti liikumisele on kõlapinda kas või ainult selles 300.000 eestlases, kes olude ja saatuse sunnil ajutiselt, pidevalt ja jäävaltki viibivad, elavad ja püsivad väljaspool meie riigi piire.

Seda kõlapinda peab pidevalt viljama ja viljastama kodumaa mõte, et ei väsiks kodumaa südamekutse võõrsil oma päevi veetvais verevendades. Üle mandrite ja ookeanide peab tungima miljonilise rahva ühistahet elada oma vabaduses ja kultuuriühkuses väärilisena teiste rahvaste peres, ja kas või üksikutena, paigutatutena teiste rahvaste keskele, keset võõraid nägusid, südameid ja mõtteid, ikka peavad eestlased võõrsil omama antenni sel ühistahetel põhi-

neva kodumaamõtte vastuvõtmiseks. Nimelt seal.

Aga ka siin, kodumaal. Meie laine, mis lähtub kodumaa ühisest südamest, ei jaga ei taevaruumi ega maailmapinda, ega kavatsegi seda teha, vaid südamest tulnuna ulatub ta üle ookeanide ja mandrite võõrsile sündunud eestlaste, meile juba ikka päriselt kuulunud ja kuuluvaisse südameisse. Meie loome ja tahame ideelst suurt Eestit. Et ei katkeks iialgi side siinse ja sealse eestlase vahel. See on kodumaa mõtte sisu, mida väljendab eriti kujukalt neil päevil avatav III ülemaailmaline välis-eesti kongress.

Iga mõte nõuab küpsemist — valmimist, iga mõtte kandepind tuleb organiseerida. Ja siinpiiva on olnud välis-eestilise liikumise taime alguseks. Kolmandal välis-eesti kongressil on meil võimalik pilku heita õigupoolest alles kümnele tööaastale sel tegevusalal (1928—1938). Eesti iseseisvuse saavutamise töi kaasa sellise töö- ja haviandude tõusu, et ei jätkunud jõudu — kunagi võrdlemisi tugeva — välis-eestilise töövõlga viljelemiseks, huvi mille vastu aitasid omalt poolt kahandada sõda ja sellele järgneva rahulepinguga loodud poliitiline piir suurema osa välis- ja kodumaa eestlaste vahel kui ka rahvuslikule tegevusele varjamatult vaenuline režiim sealpool piiri. Alles 1928. a. kujunes pöördelaastaks välis-eestilises liikumises, nagu mul seda juba tookord „Eesti Kirjanduse“ veergudel 1929. a. kevadel juhus oli ennustada, pigemini lihtsalt nentida. Sest olukord oli juba tookord selge. Kümnele tööaastale oma poliitilisrahvuslikes piires järgnes eestiliste töösuundade paljunemine ja alade avardumine üle poliitiliste piiride. Tarvidus nimelt välis-eesti tegevuse rajamiseks oli 1928. a. üle kasvanud mõttevahetuste staadiumist ja oli võtmas kindlat kuju.

Terveni viis silmapaistvat algatust teostati sel uuekujulise välis-eesti liikumise ärkamisaastal. Villem Ernits algatas ajakirja „Eesti Hõimu“ lisalehena „Väliseestlase“, asus korraldama I. välis-eesti nõupidamiskongressi, mis teostuski; Tallinna ettevõtlikke mehi löid Välis-Eesti Ühingu ning selle häälkandja „Välis-Eesti Almanaki“, ja nende ridade

TÄHELEPANEKUID

riigilipu ja organisatsioonide lippude TARVITAMISEL

Riigilipu tarvitamise normid, mis avaldatud vastavais seadusis ja määrusis, on üldnormid, milledest kinnipidamine on algreeglik ja mitte-kinnipidamine kaasutab vastava sanktsiooni. Riigilipp iseenesest on niivõrd sügav ja konkreetiseeritud mõiste, et selle juures vaevalt tarvitseks peatuda, kui saaks eeldada kõiki neid rahva hinges peituvaid sümboli austamise instinkte, mis peaks olema iseseisval rahval. Meil kahjuks on veel väga palju seesuguseid kodanikke, kes tahtmatult eksivad isegi seaduse algnormide vastu. Tahtlikkust eksimuste juures ei tahaks eeldada, sest eksijate analüüs seda ei eelda.

On olnud võimalus läbi töötada riigilipu ebaõige tarvitamise puhul koostatud protokolle ühe prefektuuri piirkonnas ühe aasta kestel. Saadud andmed lasevad oletada, eriti selle tõttu, et üle tuli kuulata ka karistatud, et peamise põhjusena esildub h o o l e t u s. Ligi sada protsenti ka-

ristatuist olid kodanikud, kelle rahvuslik tunne pole sugugi nõrk ja kes riigilipu vastu tunnevad peale seaduse nõude ka teisi nõudeid.

Nii need kui ka teised juhtumid kõnelevad sellest, et riigilipp ei ole oma traditsioonis jõudnud juurduda kodanike verre ega loonud immutatud traditsioone, mis riigilipust looks niisuguse embleemi, mille juures tuntakse pühalikust.

Kui jälgida vanu riike, siis sealne lipukultuur erineb oma traditsioonide austamisega märksa meist. Kuid meil ei tarvitse seepärast endid alahinnata, vaid usume, et jõuame teistest ettegi, ainult samm-sammult tuleb igapäev sinna poole rühkivat õhutada. Seda näitab riigilipu levik viimaseil aastail, mis on peamiselt hea algatuse ja propaganda tööviili.

Silmapaistvaist puudusist riigilipu tarvitamisel võiks nimetada allpool järgmisi:

kirjutaja tuli oma „Väliseestlase kalender-käsi-raamatuga“. Need mitmelt poolt tulnud üritused näitavad, et mõte on liikvel mitmes ringis. Seda tööd oli vaid vaja koordineerida, luua ühine keskus ja kaasa tõmmata kõik sellele tööle pühendunud jõud.

Tänu esimese kongressi hülgavale menule ja välis-eesti tegelaskonnale omasele isamaalisleplikule meelsusele, suutiski siis Välis-Eesti Ühing rahuldada kõik nõuded ja tõusta kõigi tegelaste ja kogu meie rahva tunnustust väärivaks keskuseks, nagu seda on elava trükisõna all tema häälekandja, nüüd juba kümme aastat ilmunud „Välis-Eesti“. Kolmanda üritusena on püsima jäänud ja osutab tänini suurimat elujõudu viie aasta takka korduv suurparaad: ü l e m a a i l m a l i n e v ä l i s - e e s t i k o n g r e s s.

Kümme aastat sihiteadlikku tööd on tõstnud meie poolt viljeldava rahvusliku ja tulevikku suurimal määral silmas pidava tegevusala üksikute isikute poolt algatatud harrastusest kogu rahva asjaks, tööks, millele juba mitmendat aastat on osaks saanud riiklikegi, riigivõimult lähtunud tunnustusavaldusi nühästi ainelises kui ideelises mõttes.

See viimane asjaolu, et välis-eesti liikumine pole enam teatavate nn. kabineti-inimeste era-

harrastus, vaid et sellel on otsene side kogu meie elu ja rahvaga, eriti ka noorsooga, tuleviku parema Eesti kandjatega, — tänu riigivõimu soodustavaile korraldusile kas või ainult sügiseti korduva nn. välis-eesti-päeva pühitsemiseks ka kõigis meie koolides, võimaldab seda lootusrikkamalt vaadata tulevikku ja loota ehk sedagi, et kord tulevad ajad, mil meie töö võib avarduda ka eestlusele idapool meie riiki.

Mõte ideeliselt suuremast Eestist on üha enam vallutamas meie südameid. Meie tahtepinge suureneb üha, ja meie tunneme, et eesti omasuunalist, kodumaa-armastusel põhinevat meelsust ei suuda murda ei maa- ega vetepiirid ega ka kilomeetrite astangud.

Teisest küljest usume ja teame seda, et eesti mõtte vastukaja nende veljede suust, kes tulnud üle ookeanide ja mandrite tänavuselegi ülemaailmale välis-eesti kongressile, täidab üleva rõõmuga iga õige kodumalase südant ja köidab meid kõiki seda enam üheks lahutamatuks pereks.

Õnne ja kordaminekut kongressile nimelt selles mõttes! Ja veel kordseid tervitusi kõikjale, kus iganes elab eestlasi ja tuksub eesti süda.

1. Linnades ei ole majadel õiget lipu kohta. Majad lipuehtes tähendavad seda, et lipud peavad andma tänavaile ja majadele piduliku ilme. Seda saadakse, kui lipud on ühesugusel kõrgusel arvates tänavast. Nüüd võib näha lippe asetatuna mitmeti: ühed on välja torgatud katuseaknaist, teised maja nurgale kinnitatud, kolmandad uste kõrval, neljandad uste kohal jne.

Ei ole midagi lihtsamat, kui lipuvarda pikus kindlaks määrata, samuti anda ühtlane kallak ja vardapesa ühtlane kõrgus tänavalt arvates. Nüüsi palistatud tänavad jätavad mõjusa ja ühtlase mulje, eriti mõjuvad need Tallinna kitsais tänavais, ka ei paista sel puhul suurte majade kõrval väikesed majad nii mannetutena nagu praegu.

2. Lipud on määratud, luitunud ja kortsunud.

Määrumist tuleb ette seepärast, et lippe käideldakse hooletult. Nii võetakse märg lipp ja pannakse tolmusele pööningule kuivama, ja siis ei ole mingi kunst, et valgest äärest saadakse võidunud hall või kirju värv. Luitunud värvide pärast on kõige enam kodanikke manitsetud ja trahvitud. Majaomanikud ajavad süü rüdele. Tegelikult lasub süü majaomanikel, sest väljas tarvitamiseks ei tohi võtta seesuguseid rüdeid, mis pole värvikindlad. Kaupmehed väidavad, et paremaid lippe, mis mõni kroon kallimad, üks osa majaomanikke ei osta. Tahetakse odavalt läbi ajada, kuid samal ajal tehakse enesele kahju, sest parem riie kaalub mitu halba lippu üles. Kuivõrd huuda üpurüet meil tarvitatakse, näeme sellest, et isegi must ja valge on muutnud värvi, kuna kõige tundelisemaks värviks loetakse sinine.

Et riigilipule kindlustada selle väärikus, ei saa mööda valjust nõudest — lipp olgu riigilipu värvi!

Kuigi seaduse järgi valve riigilipu korraliku käitlemise üle kuulub politseile, võiks, puhtkasvatuseks asjaolusid silmas pidades, rakendada riigilipu väärika käitlemise mõtte levitamise aktsiooniks noori, näiteks noorkotkaid, kodutütreid j. t. Nende lentsalgad käiksid mõnel pühapäeval, kui majad lipuehtes, kõik tänavad läbi ja koostaksid aruande lippude puudusist. Saadud andmed võiksid teatavaks saada majaomanike organisatsioonile ja isegi politseile. Politsei kontrolliks andmeid järgmisel korral ja sealt alates tuleksid siis järeldused.

Riigilipu väärtarvitamisele tähelepanu juhtimine ei ole ainult politsei, vaid iga kodaniku kohustus.

On maid, kus riigilipu rüpakas tarvitamine kaasutab karistusi, mis võrduvad meil keskmise alevimaja hinnaga.

3. Lippe ei heisata ega võeta maha õigel ajal.

Lipuseadus ütleb, et riigilipp võib väljas olla päikese tõusust päikese loojumiseni. Seepärast tõlgendab igaüks seda aega oma silma järgi. Eriti halb on lugu seesuguseil päevil, mil päikest ei ole. Nüüsi seesuguseil korral heisatakse lippe mitmetunniste vaheaegadega, samuti sünnib mahavõtmine.

Ühel või teisel korral tuleb nõuda kindlat kellaaega ja mitte milgi tingimusel jätta selleks vaba seaduse tõlgendamist.

Peale ülalnimetatud puuduste leidub veel rida teisi, kuid need ei ole nii silmatorkavad ja rahrustunnet riivarvad.

Igal juhtumil tuleb iga kord, kui ilmneb mõni vähimigi puudus, vastavalt tähelepanu juhtida.

Ei saa kuidagi leppida, et maal tarvitatavaist lipuvardaist osa ei ole kõlvulised riigilipule: kõverad ja muidu nigelad. Omaette tähelepanu peaksid väärima suvelaagreis tarvitatavad lipuvardad, mis tihti jätavad palju soovida.

Riigilipu värvide kurjasti tarvitamine.

Suureks paheks on riigilipu värvide kurjasti tarvitamine. Mõtleme selle all riigilipu värve tarvitada seal, kus see ei ole sünnis. Nii võib lubamatuks pidada nähet, kus sini-must-valge värvikombinatsioon täiesti lipuvärvi asetuses on üle kantud supelmantlile. Ühes rüdeäris on supelmantli-riiete proovide hulgas nüüsi riie. Ei tahaks uskuda, et seda rüet keegi ostab, kuid see näitab, kuivõrd vähe arusaamist on lipuvärvide kasutamisest. Varem võis näha lipuvärvilisi kaelasidemeid, nüüd on need õnneks kadunud silmapiirilt. Lipuvärvi kombinatsiooni tarvitamine ei ole sünnis ka kauplussiltide juures, kuigi nüüsi seesuguseid juhtumeid on ette tulnud. Kaupluste vaateaknaid näeme sageli selles kombinatsioonis hinnasedeleid. Ka see ei tohiks aset leida. Samuti mõjuvad rahrustunnet Jhaavavalt vaateakende dekoratsioonid, kus maitsetult on kasutatud riigilipu värvikombinatsioone. Nii näeme pabereid lillepottide ümber jne.

Siin võib küll vastu astuda korraalvurite kaasabil, kuid kaugelt rohkem mõjub kodanike oma arvamus avaldamine ja märkused.

Puudusi organisatsioonide lippude juures.

Meil on kauniks kombeks kujunenud organisatsioonile lippe annetada ja organisatsioonid soetavad neid ka ise. Kahjuks on lippude tarvitamise kord üldiselt veel välja kujunenemata. Omaette vajaks selgitust lippude suuruse küsimus. Ei ole tarvis, et kõigi organisatsioonide lipud oleksid ühesuurused. Küll pakuks vaatepilti see, kui teatavat tüüpi organisatsioonil oleksid ühesuurused lipud. Nende koosinemine

Hea nõuanne.

Et säilitada hambaid terveina, puhastage neid **Chlorodont-hambapastaga**. Puhastades neid järjekindlalt **Chlorodont-hambaharjaga** ning loputades suud **Chlorodont-suuveega**, teie väldite ka halva suulõhna tekkimise, mis on ebameeldivaks paheks nii paljudel.

Lab. „LEO“, Tallinn.

oleks niisugusel korral hoopis esteetilisem. See ei teeks mingit raskust, eriti asutatavate organisatsioonide juures.

Enamikul organisatsioonidel, kes omavad lipud, on need liig suured. Suurus takistab nende kandmist ja lehvimist. Organisatsioonide lipud, mis teatavil tähtpäevil välja tuuakse, peaksid olema väiksemad ja kerged. Viimaseil aastail on hakatud lippudeks kasutama kahekordset paksu südi. Sellega on küll lipp näguselt kõigiti võitnud, eriti veel kui sinna on tikitud embleem ja vastavad tekstid. Ent vaadake neid lippe ühises rongkäigus: lipud ei levi, vaid vajuvad mööda varrast raskelt alla. Kõik ilu, mis peaks lipp andma, on kadunud.

Lippude suurus on enesega kaasa toonud nähte, mis rongkäikude puhul jätab väga halva mulje — nimelt lipuvarraste mitmekesisuse. Suuremad lipud tarvitavad pikemaid vardaid, vähemad lühemaid. Nii ongi rongkäikude ajal varraste rägastik, kusjuures pikavarda lippe ei saa lehvima panna ja need moodustavad nagu mingi lipuvarda siidise katte, mis seisab mitu jalga teistest kõrgemal. Kaunis ühtlasel kõrgusel ja lehvivate lippude all näeb igasugune rongkäik ilus.

Kõige halvem suurte, raskete ja pikkade lipuvarrastega lippude juures on see, et lipukandjad on kui koormakandjad, kes ihust-hingest püüavad lippu väarikalt hoida, kuid see kandmise raskus on näha lipukandja näos ning kehahoius ja jätab halva mulje. Eriti raske on vaadata naisorganisatsioone, kelle lipud on suured ja rasked. Nende lipukandja on täiskoorma all.

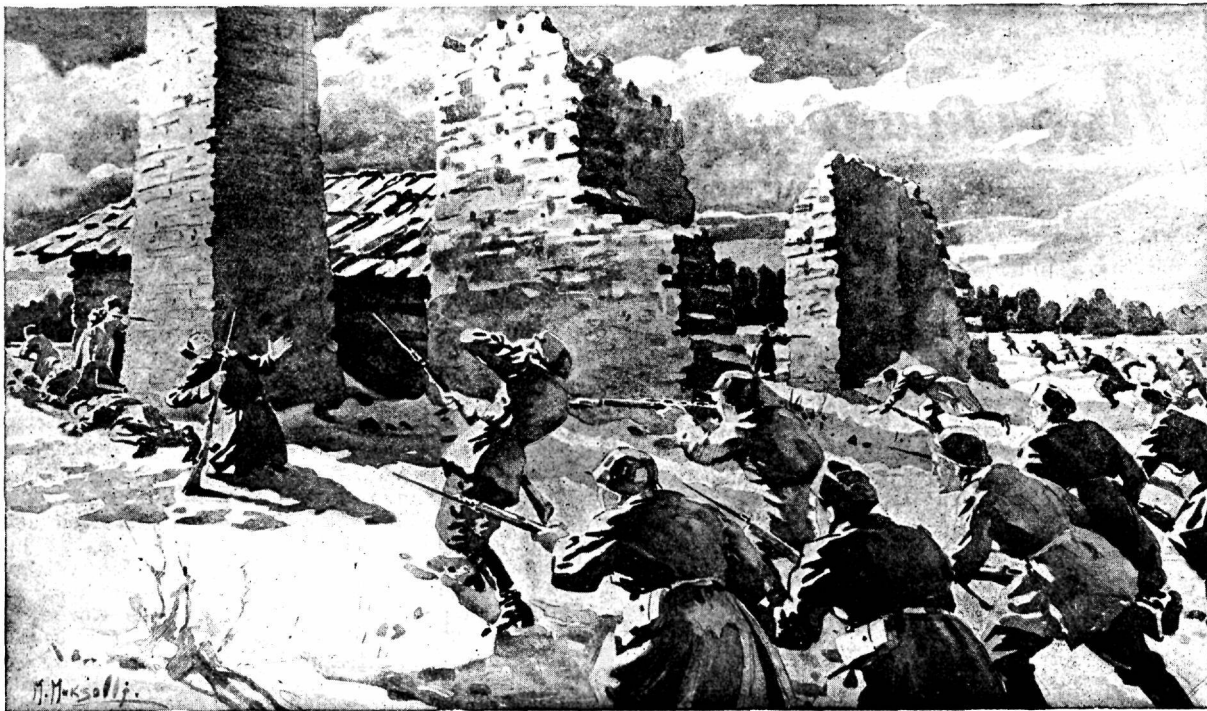
Et tekkimud olukorras muudatusi tuua, oleks soovitatav, et suure lipu asemele organisatsioonid rongkäikude puhul hakkaksid kasutama vähemaid ja kergemaid, mis oleks valmistatud odavamast materjalist, kuid oleks siiski teisek organisatsiooni suurest lipust. Ka ei kannataks kallid väärtusega suurlipp ilmastiku mõju all, sest ühiseil rongkäikudel ja laulupidudel peavad lipud isegi vihmaagaraid vastu võtma.

Mõned organisatsioonid on seda moodust kaotanud.

Kindlasti tuleks kehtima panna lipukandmise üldine kord. Praegu kehtiva kombe kohaselt kantakse lippe õlal. Õlal kandmine iseenesest on praktiline, kuid inetu, inetu seepärast, et lipud on mitmesuguses suuruses ja nende vardad mitmesuguse pikkusega. Kindlapiirilised rividistsipliiniga organisatsioonid, kes kasutavad ühepikkuste vartega lippe, võivad neid õlal kanda, sest nende käehoid ja lipuvarda pinnast eemaloleku vahemaa on kindlaks määratav ja lipu hoidmine harjutuste teel on kätesse kulu- nud. Teised organisatsioonid kannavad lippe nü, nagu keegi lipukandja seda heaks arvab. Nii võimegi näha, et paljudel on lipp õlal nagu lahidas või reha. See ei paku silmale midagi, kuid ühtlasi näitab, et lipu kui sümboli vastu ei ole respekti. Kõige paremini saaks seltskondlike organisatsioonide lipukandmist ühtlustada lipuvarda vöö- või hoiderihmaga. Sellega on alati tagatud lipu korralik kandmine ja lipukandjale ei sünnita lipukandmine raskusi. Vanemal organisatsioonil oli lipuvöö obligatoorne. Nii võis näha ka vanemate laulupidude ajal organisatsioone, kes lippe kandsid vöö abil. Vanemad organisatsioonid kasutavad seda praegugi.

Tänavuselgi laulupeol tuleks rongkäigu korraldajail nõuda igalt koorilt, et nad lipuhoidmise alal viiks läbi teatava ühtluse. Samuti tuleb lipukandjatele selgitada, millal ja kus defilee puhul lipp langetatakse ja millal uuesti endisesse asendisse seatakse. Võime näha, et isegi juhtumel, kus mitu lippu kõrvuti on asetatud, üks ühel, teine teisel ajal lipu langetamist toimetab. Ebauhtlus mõjub halvasti ja see, mis õieti tahetakse taotleda, läheb kaotsi.

Ei oleks üleaarne, kui suurte organisatsioonide keskkorraldused siin püüaksid kindlaid reegleid maksmata panna, milles juba kokku lepitud. Vastavad juhised saadetakse siis kõigile organisatsioonidele ja ühtlus olekski saavutatud ja meie ühised pidupäevad võidaksid palju.

M. Moksolly õlimaal Paju lahing

H. Lepp, res. major,
Politseikomissar Tallinnas

Eesti soomusrong Riias

Mulle meenub episood vabadussõjast, mil kiirus ja juhus võib öelda etendasid väga tähtsat osa. Teatavasti pärast sakslaste purustamist Võnnu all, mil-list tähtpäeva nüüd pühitsemegi võidu-pühana, taganesid sakslased kiirelt Riia alla. Kuigi seal nende vastupanu murti, jäi meil ainult Riiga sisse marssida, mis oli meie suurim ja pa-lavaim soov. Tehti vaherahu ja loodeti, et saks-laste vastupanu on lõplikult likvideeritud. Kuid tegelikult see ei olnud nii.

See oli 1919. aasta 10. oktoobril koiduajal, kui kaks soomusrongi „Kapt. Irv” ja soomus-rong nr. 2 jõudsid Riia lähedusse, kuhu meid saadeti Ülemjuhataja korraldusel appi lätlasile likvideerima Bermond-Avalovi pealetungi Riia-le. Paarkümmend kilomeetrit siinpool Riia-t, kus raudtee ja Riia-Pihkva kivitee jooksevad rööbiti teineteise lähedal, nägime läbi akna, et Riia poolt mööda kiviteed sisemaale liikusid läbisegi autod, voorid, inimesed, nagu olime seda näinud kinodes. Saatsime välja mõned me-hed, et selgitada olukorda. Mehed tulid tagasi

ja teatasid, et sakslased on sisse tunginud Riiga ja et läti väed olid linnast lahkunud. Kes sai, see põgenes. Oleksime sellest paanikali-sest nähtest lasknud ennast mõjutada ning eda-siliikumist võib-olla ajutiseltki katkestanud, vahest oleks paljugi teisiti läinud ning saksla-sed oleksid tõesti üle Väina jõe tulnud. Kuid meie rongidel arutati nii: „Landesvääri purus-tamise järele meid Riiga ei lastud, nüüd sõi-dame ikkagi vähemalt Riiga sisse ja vaatame, mis seal lahti on.” Linnade vallutamine, eriti veel sarnase suure linna kui Riia, on sõjaajal iga sõduri palavaim soov ning see tiivustaski vägitegudele. Lisades rongidele auru juurde, ki-hutasime kiires tempos Riia poole. Varsti jõudsimegi kohale jäänud raudteeametnike ül-latuseks Riia jaama. Vaenlast polnud veel nä-ha. Saime andmeid, et sakslased polnud veel riskinud tulla üle Väina, kuigi linn oli läti sõjavägede poolt maha jäetud. Olukorda hin-nates leidsime, et kõige ohtlikumad on kaks suurt silda üle Väina. Kiires korras saadeti rongide dessantosad tähendatud sildade juurde.

Nagu muinasjutt seitsme peaga maost...

Jälle on saabunud kevad. Taas on uhtunud Mustjõgi üle kallaste, laiutudes peegelsiledana niitudel. Ja nii on lennanud aastad kui pilved üle taeva ning kasvanud uus inim põlv, kes vähe teavad sellest, kuidas ühel kevadel võideldi Mustjõe kallastel ja kuidas riiki luues mindi sangarina surma. Too kevad oli sangartegude ja võidu kevad! Siis elasid ja surid sangarid. Neid ei saa unustada rahvas, kelle eest nad surid. Ja igal aastal teataval päeval koguneb rahvas ja süütab võidutuled ja mälestab langenuid. Rahvas, kes sünnitanud ja sünnitab sangareid, mälestab oma poegi ja nende tegusid, millede kuulsus ulatub kaugele üle riigipiiride.

Kui saabub taas kevad ja jälle laiutuvad veed peegelsiledana Mustjõe niitudel, siis hargnevad mõtteniidid ning möödunud aastate elamused

Sildade otsad tõsteti üles ning dessandid jäid vastasmajadesse sildade kaitseks. Samal ajal seadsid rongide löökosad endid lahinguvalmis. Mäletan, et Riia jaama juures oli raudteetalituse viie- või kuuekordne maja, mille katusele arvasime olevat hea väljavaate vaenlase poolele. Mina, kui löökosa juhataja, koos patarei ülemaga ronisin tähendatud maja katusele; meile järgnes sõdur välitelefoniga, nii et ka patareiga oli kohe ühendus olemas. Pikksilmadega uuriti veidi aega vaenlase poolset Riia teisepool Väina jõge. Ja ennäe — varsti leidsimegi, otse ühe silla vastas, päris lagedal sakslaste patarei, mille ümber oli askeldamas sõdureid. Nähtavasti seadsid nad endid lahinguvalmis. Mõned käsklused patareiuülemalt telefoni teel löökosale ja seejärele kostsid juba esimesed mürtsud. Siis veel mõned käsklused sihingu muutmiseks; ja vaenlase patareid polnud enam olemas. Üllatus ja hämmastus oli nähtavasti nii suur, et enne õhtut vaenlase patareid ei teinud häältkki. — Siis algas juba tulistamine varjatud positsioonelt ja patareid asusid palju kaugemal. Järgnevail päevil oli jaama ja linna pommitamine juba õige äge. Soomusrong „Kapt. Irve” ülem sai jaamaesisel haavata. Taheti nähtavasti kätte tasuda esimeste päevade üllatuslike kaotuste eest. Samal õhtul hakkasid läti väed linna tagasi valguma ja linna kaitsemine kujunes juba kindlaks. Esimesil päevil olid eesti soomusronglased Riia linna kangelasiks. Iga lindiga mees peeti kinni ning taheti talle midagi öelda. Meid tõsteti üles, kostitati ja tehti kõik, mida aga soovisime. Nii käisime soomusrongiga Riias.

pingutavad mälestuste purjesid. Meenub kuidas koolipoiss, kes vaevalt küündis püssini, võitles täismehena lõunarindel Mustjõe kallastel. Talle oli usaldatud ülesanne luua sidet paremal tiival võitleva 2. ratsapolguga. Pool päeva oli ta otsinud mainitud väeosa arvatavast kohast, leides eest kohati siin ja seal ainult surnud hobuste korjuseid, oma ja vaenlaste sõdurite laipu. Talud olid tühjad, rüüstatud, elanikud põgenenud. Salapärase vaikus laotus ümber ringi ja kusagil kauguses katkendiliselt ragistas kuulipilduja. Viimaks kohtas ta jõe kaldal onni ees ühte vanakest, kes seletas, et siin olnud valgeid ja punaseid, omi ja võõraid, kes lõõnud lahinguid, kuid milline väeosa ja kus need asuvad, seda ta ei teadnud. Vanake isegi ei julgenud küsida, kas on koolipoiss valge või punane, vaenlane või oma, vaid oli sõnaaher. Ta viipas käega üle jõe, tähendades, et Kõrgepalu mõisas vist asuvad sõjaväe osad, kuid missugused, seda ta ei teadnud. Ühtlasi tähendas, et sild asuvat siit umbes kaks kilomeetrit eemal. Kuid ta oli valmis andma üle jõe pääsemiseks oma paadi. Päike oli loojumas ning uduline õrna loorina kohati kattis veepinda. Paat koolipoiss-sõduriga liikus üle jõe, otsides randumiseks soodsat kohta. Paadisoliija uuris ümbrust. Ta tegi suuri kaare, laskis voolul kanda paati ning tüüris eemal asuva mõisa suunas ja randus. Ümberringi valitses vaikus. Tundus nagu surm oleks sulgenud kõigi suud. Ainult kusagil kauguses ajuti vadistas närviliselt kuulipilduja ja paukusid üksiklaskudena püssid, otsekui punkte lisades kuulipilduja vadinale.

Koolipoiss hüppas kindlale pinnale ja suundus eeloleva mõisa poole, hoidudes eemale põõsast, mis paistsid kahtlasina. Ta kiirendas käiku. Korraga ta läheduses paukusid püssid, vingusid kuulid ja miski nagu rabas tema kuue hõlmast. Mõtlematult ta viskus maha, tõmbudes mutina niidu mätaste vahele. Eemalt põõsast väljusid meeste kogud ja vene keeles sajatades lähenesid lamajale, lootes saada „soomust” langenult. Lamaja liigutas jalgu, käsi, katsus keha ning talle tundus, et veel on temas elu. Ta ei tunne valu ega hirmu, isegi mitte verejooksu. Peast sähvatas mõte, nende lasud ei tabanud. Halvasti sihtisid vaenlased ja koolipoiss-sõdur sihivad rahulikult ja kindlalt lähenevale mehele. Ta teeb seda nii kindlalt, nagu tõmbaks joont kahe punkti vahele geometrias ja siis kõlab pauk. Üks lähenejaist langeb ja enne kui kaaslased taipavad olukorda, kukub teine, lüües käed üle pea, nagu otsides kusagilt kabega tuge. Ülejäänud viskuvad maha ja algab ebakorrapärane laskmine, kus ühel pool üksik noorur, peaaegu laps, ja teisel pool seitse maailmasõjas kogenud täismeest.

Kuulid tabavad mättaid, mis kaitsevad noorurit ja muda pritsib talle näkku ning niidul olev vesi on imunud riideisse, kuid ta ei või tõusta, sest nälgaselt vinguvad kuulid, otsides inimelust toitu. Ta loeb üle oma kuulide tagavara, seades need enese kõrvale. Neid on vaid 42. Ainult 42 ja vastaseid seitse. Tume kaht-

lus sööstub ta hinge. Kas jätkub neist? Veel on küllalt valge, et tõusta ja minna paati ning taanduda üle jõe. Maad mööda ei saa põgeneda, kuna ta asub jõekäärus, olles piiratud külgedelt ja tagant jõega, ning eespool asuvad vaenlased. Tuleb panna vastu seni kui pimineb ja jõel tiheneb udu. Ta piidleb jõele, kus asus paat, kuid seda ei ole enam seal. Külml juga läbis- tab tema keha, ja ta näeb kuidas jõevool on triivunud ta paadi keskele, kandes alla pärivoolu ja paat kaob kerkivasse uttu. Viimne lootus- säde on kustunud. Edasi pauguvad püssid ning näljaste huntidena ulguvad kuulid ja roomates lähenevad hallid kogud. Noorur asetab oma müsi pettemärklauaks mättale ja sihib kaua, enne kui vinnast vabaneb löökraud. Kui haihtus püssirohu vine, nägi, kuidas lähenev hall kogu viskus sellil ja kostis oigeid. Samal ajal läbistasid kuulid ta müsi. Nii kestis heitlus ühe noore ja mitme vana sõjamehe vahel. Mitu halli lähenevat kogu on jäänud liikumata lama- ma, kuid veelgi pole saabunud öö, mis annaks noorurile võimaluse end ujumisega päästa. Ta laeb jälle padruneid, neid otsekuil kallistades, nagu ihnuskoi kuldrahasid, neid on nüüd 26. Siis katsub teha kindlaks vastaste arvu, arva- tes välja langenud, ja ta hämmastuseks ilmneb, et vastaste hulk on suurenenud. See on nagu muinasjutt seitsme peaga maost, kus iga maha- löödud pea asemele kasvab seitse.

Seitse vaenlast on moodustanud aheliku ja tigudena roomates lähenevad ühele vastasele, kelle kuulide tagavara aina väheneb. Talle tundub, nagu iga vastase sentimeetri võrra lä- henemisega lüheneb ta eluiga ja ta peas säh- vatavad mõtted surmast, nagu väljud pimedas öös, tundes juba külma terase puurimist süda- messe, või kuuli lendu ajudesse. Ta näeb isegi oma laipa vedelevat niidul, mille kohal lendle- vad kaarnad, kuid tal on veel tahe enne ära kasutada viimsed padrunid ja trotslikult soori- tada vastaste suhtes oma viimne elutöö.

Noorur kiirustab, kartes nagu hilinemist, ja lask järgneb lasule. Ta märkab tabamusi, ründav ahel nagu jääks peatuma. Ahel oleks nagu harvenenud. Ta täidab viimse viie pad- runiga püssi. Hämarus on laskunud võitlejaile ja maaga sulavad ühte lähenevad kogud. Noo- rur sihib ja viivitab iga lasuga. Ta tahaks na- gu sellega pikendada oma elu, kuigi ta ei kar-

da surma. Tal on vaid kahju lahkuda pooleli- jäänud töö juurest. Siis äkki, nagu oleks lõh- kenud kahurimürsk, mis arvutuiks tükeks pu- rustas hetkelise monotoonse vaikuse. Eemal hakkasid vadistama kuulipildujad ja paukusid püssid ning sinna sekka kostsid hurraa-hüüded, kisa ja vanded.

Nooruri käsi jäi peatuma päästikule, viivi- tades veelgi viimse lasuga. Ta kuulatas ja ei tahtnud uskuda omi kõrvu. Kuulds eestikeel- seid hüüdeid, käsklusi, vandesõnu ning edasi kostis püsside ragin ja kuulipildujate muusika.

Kui oli saabunud kesköö ja vaikinud kära, nagu unest ärkas noorur, omades veelgi püssis viimse lasu ja vaevalt suutes liigutada kanges- tunud liikmeid, taarus nagu jooonu eeloleva mõisa suunas — oma endise sihi poole. Astu- des mõnikümmend sammu, komistas laibale ja ta käed puudutasid padruni taskut vaenlase lai- ba vööl. Eemal mõisas mängis keegi klaveril Chopini leinamarssi, mis nagu oleks kuulunud temale, ja noorur tüüris sinna. Ta astus üle õues vedelevate laipade ja vaarus härrastemaja saali. Klaveri ees istus Eesti 2. ratsapolgu 3. eskadroni ohvitser ja mängis langenuile Chopini leinamarssi ning teine toetus klaverile, hoides kaenlas nutvat blond näitsikut.

Katkesid leinamarssi helid ja mängija järsult pöördus kaaslaste poole. „Milleks nutta ja lei- nata, kui rahu unuvad sangarlikud kotkad ning meie oleme vallutanud mõisa! Hei, keiserlik husaar, lõbusta näitsikut ja llugle võidetud parketil!” Kergelt puudutasid mängija sõrmed klaveri klahve ning lõbusa viinivalsi helide saa- tel hõljus parketil „keiserlik husaar” blondii- niga.

*

Umbes paarkümmend aastat hiljem noor võitleja, kes nüüd juba täismehe eas, tehes visiite kõrgemale politseiametnikele pealinnas ametisse määramise puhul, kohtab prefektuuris sama 2. ratsapolgu ohvitseri, kes vallutasid äkilise rünnakuga Kõrgepalu mõisa, päästes nooruri elu. Chopini leinamarssi mängijaks osu- tus abiprefekt Nykänen ja galantseks keiserli- likuks husaariks ning blondiini lohutajaks komissar Karl Tamm. Saatuse on juhtinud neid jälle kokku, kuid puudub vaid üks — blond näitsik.

Sõit rindele

1919. a. juunikuu alguks olid punakaardivõid surutud juba kaugele endisist positsioonest, kuid vihased heitlused rindel kestsid järjest edasi. Gümnaasiumiõpilased vabanesid suvevaheajaks seekord suvistepühiks ja selleks ajaks oli juba osal T. kooli 4. klassi vanemal õpilasil mõte sel- leks küps, et suvevaheaga mööda saata rindel ja et osa võtta neist heitlusist, mis toimusid rindel. Kõigil oli veel selgesti silme ees punaväelaste ve- retööd kodukoha ümbruses, kõigis tuikas tuline

kättemaksuiha ja teadmine, et kodumaa vajab iga üksiku inimese abi. Pärast koolitöö lõppu asuti küpseks saanud mõtte teostamisele, kes läks kalevlaste malevasse, kes kooliõpilaste roodudesse ja kes mujale.

Meie löögipataljonid omasid erilise oreooli oma hulljulgete retkede tõttu, mispärast otsustasin astuda Kuperjanovi partisanide ridadesse, kes tol ajal võitles Pihkva rindel. Palju üksikasju on küll pikapeale unarusse vajunud, kuid üldjoontes

tahan allpool kirjeldada neid raskusi, mis tuli mul üle elada selleks, et Pihkvasse jõuda soovitud vaeossa. 7. juunil pidasin oma 17 aasta sünnipäeva, mil ka isale pihtisin oma kavatsusist. See kava algul ei leidnud sugugi poolehoidu, kuid hiljem jõudsin teda ikkagi veenda, et ta nõustus toimetama mind hobusega Valka. Saabunud 8. juuni hommikuks Valka, otsisin kohe üles Kuperjanovi tagavaralao ülema, sest pataljoni moonaladu asus Valgas, et temalt luba saada Pihkva sõiduks. Kuid mind juhutati sealt Soomusrongide Diviisi staapi, mis asub praeguses Vabaduse tänavas, Sade majas. Jõudnud sinna, jällegi taktistus ees, polnud kohal staabiülemat, kes selleks oli õigustatud luba andma, ja öeldi, et ta ei tule tagasi enne järgmist päeva. See kõik tegi mind nii rahutuks ja kurvaks, et muud kui lonkisin tagasi lao kantseleisse ja kurtsin oma häda, et tahan sõtta minna, kuid pole meest, kellelt sõiduks saaksin loa. Parajasti oli saabunud Pihkvast Valka moona järele I järgu vööri sõdureid. Neile õmakorda siis kurtsin oma häda. Pataljoni lihunik K., kes oma ameti järele ka selle kuju saja-protsendiliselt välja andis, kaalutles seda küsimust tõsiselt ja lõppeks ütles: „Olgu kurrat, kuidas om, aga poissi selle tühja loa pärast ka maha ei jäta.“ See tegi südame palju kergemaks ja sõit algas sama päeva õhtupoolikul kaubavagunis Pihkva sihis. Kuni Võruni polnud väga viga, sõit läks päris libedasti, vanad sõdurid rääkisid kõiksugu lõbusaid lugusid, kuid Võrru saabudes hakati lube kontrollima, sest ilma eriliselt loata oli eraisikute keeldunud ühingu piirkonnas raudteel sõitmine.

Kohe asusid relvadega varustatud sõdurid vagunisse ja nõudsid sõiduluba. Oli suur sekeldus. Lihunik K. pani alguses mängu oma advokaadikõneosavuse, ja nii kaubeldi vist üle veerandtunni, kuni rongi peatusaeg hakkas lõppe-

ma. Ei tahtnud aidata tema suuvärk ühtigi ja mind käsutati vagunist välja, võeti kahe püssimehe vahele ja hakati jaama talutama. Samal ajal anti korraldus rongi edasilikumiseks. Oli südame all kõle tunne, sest nägin, et asjata olin sõitnud ja pealegi oleks seepärast võinud sattuda ebamugavasse seiklusse. Lihunik K., kasutades seda hetke, ütles sõdureile, et „las võtab oma asjad ka ligi“. Niipea kui ma vagunisse oma asjade järele läksin, kohe hakkaski rong liikuma ja lihunik K. hoolitses selle eest, et need sõdurid enam „härjakupeesse“ sisse ei saanud. Nii olingi päästetud esimesest pahandusest. Rong ei peatunud enne kui Petseris. Ja et kindlasti informeeriti minu sõidust ka Petseri komandanti, siis oli hea nõu kallis selleks, et pääseda neist ebameeldivusist. Vagunis olid suured konservikastid, mis tühjendati silmapilkselt, ja neist valmis siis ka minu varjupaik. Enne Petseri saabumist pugusin kasti alla ja mulle laoti peale kõiksugust kraami, nagu tubakapakke, kohvi, nõnda et päris raske oli ¼ tundi seal olla kuni rong hakkas liikuma. Niipea kui rong jõudis Petserisse, hakati mind taga otsima. Kuid otsimine ei annud tagajärgi ja nn. advokaat Koll ütles, et poiss läks Husaris maha, et jala Võrru tagasi minna. Seda juttu ei tahetud kuidagi uskuda, kuid otsimine ei annud reaaltulemusi ja nii võisin siis kergemalt hingata, kui rong Petserist edasi tossutas.

Seega olingi päästetud komandandi meeste küsisist ja kontrollimine oli ka sellega läbi. Hilja õhtul jõudsin Polkovoje jaama (üks pooljaam enne Pihkvat), kuid siis sammusin kohe oma advokaadi saatel pataljoni staapi vana Undi jutule. „Vana“, kuulanud neid seiklusi, mis tuli mul läbi teha selleks, et rindele pääseda, ütles: „Puhka nüüd ilusasti välja, see oli tõesti tore lament, varsti saab juba päris lamenti teha.“ Siit algas siis minu teenistus Kuperjanovi partisanina.

Riia pärast pommitamist 1919. a. Bermond-Avalovi ajal

Kadunud kolt

YRI NAELAPEA SÕJA-HUMORESK

Õo polnud veel laskunud Petseri mägedele, kuid juba oli tõusnud ahkja lumeväljaku kohale kleenukas kuusarv. See piilus metsadele ja orgudessegi saatis küsivaid pilke. Ühe mäe jalal, metsatuka vahel, seal, kust alla tasandikule jookseb raudteerööbastiku sinkjas teraslint, seisis kohmakas kogu, ja kuusirp kõverdus veelgi, et, otsekui uudishimust aetuna, paremini näha, mis see küll võiks olla. Siis, vististi mõistnud, et tegemist on soomusrongiga, mida ta juba tundis, kohendas ta oma asendit, laskudes selili vastu taevavõlvi. Kõik oli vana viisi, ei midagi uut ja huvitavat või ennenähtamatut seal all — Petseri kandis. Aga õo kestel midagi seal ikka juhtub, teadis taevaste öövaht, toetudes oma vastavaile viimase aja kogemusile, ning jäi tukastamatult postile.

Tõsi, peaaegu igal ööl Petseri mägimaastikul toimus kummalisi asju: sõda sõitis siin ja nimelt sõitis: polnud nii, nagu oli vanasti, mil vaenukäod küll kukkusid, roostetunud vikatiterad välkusid ja haljad sõjakirved kolisesid ning — hiljem — püssidki paukusid ja kivikahurid otsekui häälest ära külapenid kähvasid, aga nüüd — — Kuu mäletas mõndagi. Ka Ivan Julma tõlda oli ta näinud veerevat Irboska-Petseri vahelisel teel ja imetlenud seda. Eestlasi, venelasi, raudrüütleid, poola panisid ja leedu vürste, rootslasigi tundis ta, sorinud oma mälukambris, kuid see, mida ta nüüd võis näha, oli uus-uudislik: tuli mägede vahele hiiglaslik lohe, suu suitsemas, ning hakkas, kõuena prahvatades, tuld sülitama. Käisid kõvad kõmmud, ikka trah-trahh-trahhh, mis panid mäed kajama ja õhu värisema sääraselt, et kuugi kahvatas, otsekui kartes, et lohe suust võiks ka temani ulatuda tuliseid läkitusi alt... Välkus ja palkas siis seal maa peal veripunaselt ja eesti soomusrongilt liikusid ahelikus sõdurid, et lüüa oma lahing ning siis kaduda taas metsade rüppe ühes rongiga.

Jah, kui suikus lahing ja soomusrong tõmbus tagasi või kihutas edasi, et peatuda võidetud maa-alal, pidi kuulgi taeva all igav olema, otsustas sõdur, kes nüüd, jalutanud rongi kõrval ja jahutanud oma pead, hüppas taas vagunisse. Teadis, et sees jätkus pidutsemine ja, soojade peade juures, ühe koldi ostul-müügil kõva tinglemine. Kes teab, kust — sõja saladusi — oli saadud suur laadung omatehtud

lehkavat, kibedat viina ning mis ime siis, kui ühed täristasid nüüd oma külmi relvi, teised aga uhkustasid toredate püsside ja täpsuspüstolitega, kuni toodi päevavalgele kopsakas kolt. Mehi istus põrandal, selg vastu vaguniseina, toolidel ja naridel ning kus juhtus, ja joodi. Peale hammustades külast toodud soolast hapukurki ja soolaliha, või — joodi vaid, pudelite käies ringi, ja sõdurite suunurkades suitsesid polukrupka-plärud. Soomust oli laialt ja jutugi seda puhku mehemoodi.

Pärastisele insenerile E-le pakuti vägisi raha — Vabariigi valget laenu-paberit, sest pärastisele advokaadile K-le meeldis väga kolt.

„Ole ristiinimene, ära ole tibla,“ mangus.

Teisi sõdureid oli kogunenud selle tehingu juurde ning juba tehti pakkumisi teisalt. Aeti hind kõrgeks.

„Oot, las ma vaatan, kas ta sul ka tõesti korras on,“ ütles siis äkki K., ja E. sirutaski talle koldi: „Pole sa teist nii head laskjat näinud,“ kiitles.

„Müüd siis?“

„Müün või... Kahju hakkab teisest, ega ole harilik riist.“

Ta ulatas käe koldi järele, et seda tagasi võtta.

„Kolt jääb mulle!“ hüüdis K. Annud kaaslasele raha, ütles ta: „Jaa, — äri on äri. Oleme rääkinud.“

„Jäägu sellega,“ leppis viimaks E., „aga las ma teda veel katsun, kahju kangesti.“

„Katsumine maksab raha!“ vastas koldi uus omanik ning astus kõrvale, sest vagunisse oli tulnud ohvitser.

„Kaks luurerühma kummalegi poole raudteed! Kes lähevad vabatahtlikult?“ ütles kapten

„Mina!“ teatas E. ning astus ette.

„Mina!“ hüüdis K., ja teisigi nõustunud leidis kohe.

„Hüva. E. paremale, K. oma meestega kurale!“ käsutas kapten ning hakkas luurajaile nende ülesannet seletama.

Riietuti ning väljuti siis vagunist.

„Aga hea riist!“ nõökis K., veheldes koldiga selle endise peremehe nina ees, ja sõdurile, kes ennist kuuga tegelnud, näis sel hetkel, et toogi kunmardus otse koldi kohale. Õo oli juba käes ja, ilm selgunud, tõmbus karedalt külmaks.

„Kuu ei taha mulle meeldida,“ pomises E.

„See ka mõni kuu, — pigemini on kuu poja-pojapoeg,“ vastas K. ning käsutas: „Teele, poisid!“

Ka E. hakkas liikuma oma meestega, kuni kadusid põõsaste vahele, lume krudisedes jalge all.

Vagunis jätkus pidutsemine. Kuna ühed raskelt uinusid, teised aga suitsetades ja lonkse tehes jätkasid kaardimängu. Suitsu oli vagun laeni tulvil ja muustki lehkas see. Möödnud paar tundi, kuuldus esmalt vasakult, siis natukese aja järele ka paremalt, eespoolt, püsside raginat. Kuulipildujagi tõrtsatas, et siis anda maad vaikusele. Veel tunde hiljem saabus luurelt tagasi E. oma poistega, kaasas vene vang. Vaenlase asukoht oli avastatud, valvepost likvideeritud ja ülesanne sooritatud.

Aga K. viibis. E. oli juba uinunud, kui see lõppeks ilmus ning vihasena ajas jalule kogu vaguni.

„Kurat, kaotasin oma koldi!“ kurtis. „Läks ragistamiseks. Tiblad ei pidanud kinni 8-tunnilisest tööpäevast. Neid mitusada, meid ainult viis. Tuli nahk päästa ja, vaata, mitte ei morganud, kuidas mu nii kalli raha eest ostetud nii tore kolt mul käest kadus. Küll otsisime ja otsisime, aga mis sa pimedas näed! Kuu ju säärane ka, et on teist ega ole ka. Küllap tallasime koldi lumme.“

Ühed soomusronglased irvitasid, teised aga kurjustasid nende une segamise pärast. K. jätkas: „Kolt tuleb siiski leida! Tulge, mehed, appi otsima!“

„Õige saks, — mine talle kolti otsima,“ räägiti uniselt ning keerati teisele küljele. Väsinud oldi kõvasti.

„Ega siiski säärast riista küll või üles otsimata jätta,“ arvas siiski ka E., „minulgi oleks kahju, kui ta jääb üles leidmata, aga otsida tuleb valges.“

K. ei tahtnud kuuldagi ajaraiskamisest.

„Kes tuleb kaasa?“

Üks-teine viimaks nõustusid, saanud pakumise polukrupkale ja viinale.

„Paari mehega otsida ei saa, lähen palun komandandilt loa dessandi appi võtmiseks,“ otustas K.

„Jäta!“ hüüdis endine koolimees nurgast. „Ära meenuta mulle Taras Bulbat oma piibu kaotamise looga.“

„Kolt ei ole piip, piibuga peletad sääski, aga koldiga paned juudi-komissari magama, nagu oli Košeljahha juures,“ vastas K. ning kargas vagunist välja.

Kes teab, kuidas K. oma tahte läbi viis, aga veerandtundi hiljem aeti rongi dessantrühm jalule. Vandudes jäeti soojad asemed ja, pead ka veel lämmad, tõusti.

Mindi, algul hanereas, üksteise jälgedes, siis kobaras, salkades, ning käidud kilomeeter-teine, hargneti, kuni jõuti küla lähedusse, kus oli toimunud väike lahing ja koldi kaotus.

„Vaat, siin pidi see kaduma,“ näitas K. mäeküljele.

„Pidage, poisid!“ sosistas äkki E., näidates eemale.

„Pajupõõsad!“ irvitas teine. „Orava all valves seistes läksin ogaraks ning hakkasin liikuvaid, nagu mulle näis, põõsaid tulistama.“

„Otsige, otsige!“ käskis K. ning viskus lumele, et hakata käsitsi kobama maas.

„Ei, ei, tõega, — meid on märgatud,“ sosistas E. ning näitas käega öös mustendava küla suunas. Seal liikusid varjud. Selgesti sel hetkel kuuldus ka eemalt venekeelset kõnet ning siis nähti majadest välja jooksmas mehi tropis.

„Anna pihta!“ ei pidanud vastu E. ning püssid hakkasid paukuma.

Venelased vastasid. Ja siis kaks kuulipildujat majade varjust avasid ka tule.

„Ahelikku, ahelikku!“ hüüti, ja soomusrongi dessant hargnes ketiks. Palavaks läks. Venelasi oli tohutu palju ja nad said käsu ahelikesse asudes vastupealetungile minna.

„Asi ei ole puhas,“ ütles E. veltveeblile enese kõrval, „need peavad olema Trotski madrused, sest ega nad muidu nii käbedad poleks, ega —“

Ta vaikis poole sõna pealt, saanud kuuli pihta.

„Haavata sain,“ ütles siis tasa ning tundis, et tal ihu korraga soojaks läheb.

„Oot, sa —“ vandus K., paremal tiival ning istus maha. Kuul oli ta jala pealtpoolt põlve läbistanud.

„Üles! Edasi!“ käis aga käsklus ning mehed jooksid kümmekond sammu edasi, et siis, kuulirahes, taas maha viskuda.

„Edasi!“ kuuldus ka venelaste käsklusi ning aohakatuses pääses valla pörgulahing.

„Noppige kuulipildurid ära, poisid!“ käskis veltveebel ning kisendas metsikul häälel: „Hurraa!“

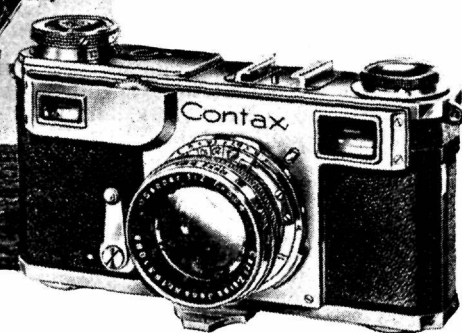
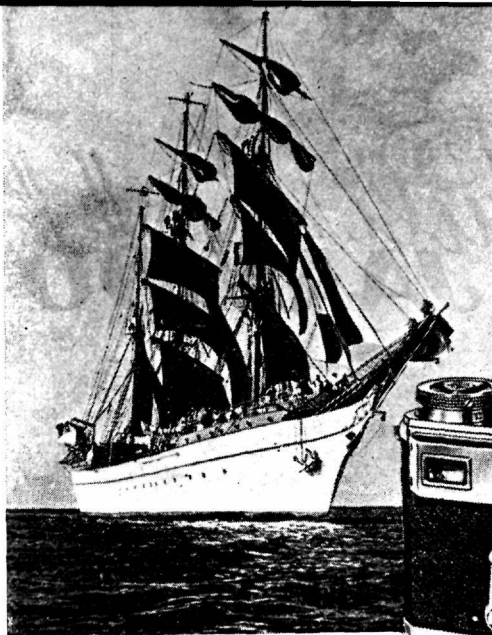
„Hurraa!“ jooksis soomusronglaste kõridest kisa nagu telefonitraati mööda ja tulistamine tihenes.

K. seda ei kuulnud. Lebades ning valust oiates ta katsus oma põlve ja, nagu ta seal kõverdus ühe kase juure man, puutus talle midagi vasaku käe ette. Kolt! Tema kolt oli käes!

„Oi sa tuhat kurat!“ rõõmutses ta ning unustanud kõik muu, roomas kohe edasi, kuni peatus ees lebaja juures ahelikus.

„Mu kolt on käes,“ ütles.

„Käes?“ imestas naaber ning ütles uudise edasi. See oli varsti aheliku lõpus teada.

KOLMEMASTILINE LIUGLEB MÖÖDA . . .

Meenuvad vanad meremeeste jutud, seiklused ammu möödunud aegadest... Vaikne „ksss“ kutsub mind tagasi olevikku: minu naaber on jäädvustanud purjeka ja nimelt Zeiss Ikon CONTAX II abil, selle tehniliselt moodseima pisikaamera, mis on varustatud möötnäidikuga (kombineeritud näidiku ja kaugusmöötgaga), metallist pilukatikuga ja ühekordse Zeiss optikaga. Teateid selle kaamera üksikasjalisist paremusist leiata täielikest brošüürest, mis on saadaval fotoärides või otse firmalt.

CONTAX II 24×36 mm

Z E I S S I K O N A G . D R E S D E N

„Noh, kui nii, ega siis midagi, hakkame koju poole tagasi liikuma,“ ütles keegi ja korruga soomusronglaste dessantväe read löid kõikuma.

„Tuleb kui sibulaid manu,“ räägiti, nähes vaenlase julgenemist. „Neid on tuhat või enamgi.“

„Lusti ei ole täna,“ öeldi veltveeblile, „ja mis lusti võib ka enam olla, kui eesmärk on saavutatud: K-l on tema kolt käes ja käsku küla äravõtmiseks pole antud. Kuulete, kapten kutsubki meid ära: vana hakkab põmmutama.“

*

K-l oli oma kolt käes. Ja haav põlves. Nii müüjal kui ostjal. Õnneks polnud surnuid ega teisi haavatuid.

„Õnn, et see nii läks,“ ütles kapten ning andis käsu soomusrongil aeglaselt edasi liikuma hakata.

„Sa mu magus maimukene!“ ütles K., silitades kolti enese kõrval, kui ta haava seoti. „Paari nädala pärast paugud sa mul hästi. Ja ma ei kaota sind enam kunagi.“

K. pidas oma sõna. Aga just vaherahu päeval müüs ta koldi E-le tagasi.

„Ma ei või enesele liigset luksust lubada,“ ütles. Ning ostis saadud raha eest oma lahingukaaslasile, teatud sündmuse lepituse mälestamiseks, igapäevase vesikringli. Igapäevase ühe. Sest rohkem neid sõdurite poes parajasti ei olnud. Ja kui kringleid sööma hakati, säras Petseri mägede kohal taas kuu. Aga nüüd — kuidagi heatujuliselt, muigevine laial palgel. Pojapoja-pojukesest oli vahepeal saanud paljukogenud vana täiskuu. Ja valvesõdur, kes oma soomusrongi kõrval teda taas silmitses, mõtles: „Muiga kui tahad, aga võit jäi meile. Sest kuidas siis teisiti võinukski!?“

Jaanituli ja // // JAANIOO

Kui jaanilaupäeva õhtul seisatada ilusal Lõuna-Eesti vahelduval maastikul, siis kumab siit-sealt mäekünkailt loitvaid jaanitulesid. On tuled kustunud, kuuled kaugemaid ja ligemaid kandli- ja lõõtsapilli helisid, lõbusaid laule ja kilkamisi kuni on saabunud vastse päeva hommik. Põhja-Eestis on see kultus vähem arenenud ja selle ümbruskonna noori ei seo sellisel määral jaaniõhtu tuli ja lõbutsemine. See komme nagu kipub aeg-ajalt unarusse jääma. Jaanituld asendab nüüd võidutuli. Kui hakkame juurdlema seda küsimust, millest sai alguse jaanituli, mis ajastust on see pärit, siis teeksimine siin vist küll ekslikke otsuseid ja annaksime ebaõigeid vastuseid. Meie teame, et meil on kandunud põlvest-põlve kõik see edasi, mis on olnud kaunis ja ilus ja millel on olnud oma mõte ning sisu. Usume, et ka jaanitules peituvad meie esivanemate ilusamad soovid ja ideed ja need tõttavad loitva tulena pimedusest valguse poole.

Mai- ja juunikuu on meie ilusaimaid aasta-aegu, mil loodus tärkab, ehiv end ilusasse pidurüüsse. Juba juunikuu lõppedes muutub heleroheline pigmendiküllane loodus kollakasroheliseks.

Müüte salapärasest jaaniööst.

Meie esivanemate usundi järgi on jaaniöö looritatud salapärase müütidega. Aeg-ajalt on ajafammas meid võõrutanud neist ja väheseist olemel veel tänapäeval teadlikud. Vana usundi järgi

Sõnajala õit otsimas

Neiu soovib näha oma tulevast

pääsevad jaaniööll valla kõik head ja kurjad vaimud: haldjad, murupiigad, näkid ja nõiad. Nad kogunevad varjulistesse kohtadesse ja peavad salakoosolekuid. Üksikuis metsalagendikes tantsivad ja teevad ringmänge murueide tütreid ja vees ilutsevad ning mänglevad kesköö lõputunnil maagilise kuu valgusel ja särava tähistaeva alla vetevaimud ja näkid. Häda sellele surelikule, kes satub nende võrgutusse. Kella 11 ja 12 vahel kostab kohtades, kus maasügavusse on vajunud kirikuid, kellade helinat.

Tiheda metsapadriku sülle on peitunud sõnajala õis, mida valvavad sortsid. Kes selle õie sealt suudab üles leida ja ära tuua, see saab õnne osaliseks. Eriti näitsikud tahavad olla õnnelikud ja seda just oma tulevase leidmises. Õit tuleb metsa otsima minna üksi ega tohi selle juures tunda kartust. Juhtub vastu tulema mõni ebaharilik olend või sortsipoeg, see ei tohi heidutada õnneotsijat. Kui õieotsija kuuleb ebameeldivaid hääliitsusi ja vaatab tagasi, jääb tal õis leidmata. On sõnajala õis leitud, tuleb see noppida ja peita põue ning sellega kohe tagasi vaatamata põgeneda, sest sel-

ellige
veel täna
UUS EESTI

lel hetkel piiluvad teda põrgust valla lastud sortid. Seejuures on ümbrus müstiline ja õudne: kohiseb, mühiseb, raksatab ja sähvatavad välgud ning kõikjal tundub põrguhaisu. Juhtub õnneotsija ennast unustama, kaotab õie ja saab õnnetuse osaliseks.

Südaõöl lendlevad nõiad vuhisedes koosolekule ja kes ei karda nendega kohtamast, mingi üksikule ristteele, võtku kaasa tükike armuleiba, sellele kolm korda sülitades võidakse näha soolapuhujate, puukide ja nõidade toimetusi ja salasepitsusi.

Järgmise aasta surmakandidaate võidakse näha üksiku metsa ristteel ja kirikuuste taga. Need sammuvad vaikselt neis paigus kurvas meeleolus.

Maagilisi toimetusi võib korda saata nõiake-piga, milleks osutub jaaniõöl pähklipuust lõigatud haraline oks. See juhatab maapõues peidus olevate varade juurde, kisub loori minevikult ja selle abil võib ennustada tulevikku. Kui korjata sireliõisi, ei hakka külge vähjatõbi, ja haige laps saab terveks, kui teda kolme Jaani nimelise isiku juuresolekul tõmmata läbi tamme tüve prao. Jaanipäeva hommikul kastes käsi pestes õnnestub tulevikutöö.

Nagu vana-aasta õhtul nii võivad ka jaaniõöl neid näha oma tulevast. Selleks tarvitseb vana usundi järgi vaid minna mitmesuguseist lilledest punutud pärjaga jõe või oja kaldale ja vetepinnalt peegeldubki peigmees. Üle öla mitmesuguseist lilledest punutud pärji puude okstele pildudes võib leada saada neiupõlve aastad. Ebaõnnestunud visked tõendavad neiupõlve aastaid.

Need on müüdid, mis ümbritsevad jaaniööd meie esivanemate usundi järgi ja milledest osa on kandunud põlvest-põlve ja liiguvad veel tänapäevalgi meie rahva keskel.

Meie lehe tiitelküljel on M. Maksolly õlimaal: Kolm põlve — need, kes vabastasid kodumaa. Nimetatud maal asetseb Ohvitseride Keskkogu ruumes Tallinnas.

Kaitsetegevus

TÄNAVVÕITLUSES

Vaenulise tegevuse alustamise üheks tähtsamaks argumendiks on ootamatus. Mässuliste ehk rahutuste tekitajate jõud pole kunagi niivõrd tugev, et nad võiksid korrapärasesse võitlusse astuda valitsusvägedega. Ka puuduvad neil sellekohased relvad, laskemoon ja varustus. Mässuliste tähtsamaks ülesandeks on neid saada mässu esimestel tundidel. Seepärast on mässuliste salkade esimesed löögid suunatud objektide vastu, kust on võimalik saada relvi ja laskemoona, samuti nende märkide vastu, mis võiksid mässulisi takistada nende eesmärgi teostamisel.

Neil kaalutlusil peab kaitsja pool mässu puhuks ette nägema:

- 1) oma elavjõu julgeoleku tagamise ja
- 2) vastase poolt kavatsetavate vallutusobjektide, nagu ladude, tehniliste võitlusvahendite ja sidevahendite kaitse.

Kaitsja relvastatud jõu moodustavad sõjavägi, relvadega varustatud sõjaväelised organisatsioonid ja politsei. Neil lasub ka kaitse korralduse pearaskus, kusjuures teda abistavad riigi- ja omavalitsusasutused oma personaaliga, tuletõrjeüksused ja riigiustav kodanikkond oma võimete kohaselt.

Kogu relvastatud kaitsejõudude tegevuse juhtimine mässu või sisemise rahutuse korral linnas peab kuuluma ühele, sealjuures autoriteetsele juhile. Kaitsetegevust peab juhitama varakult koostatud kava kohaselt, mille koostamiseks tuleb kasutada järgmised statistilised andmed:

- 1) linnakodanike poliitiline koosseis;
- 2) poliitilised organisatsioonid ja neid juhtivad isikud;
- 3) linna tähtsamate ettevõtete ja käitiste (elektri- ja gaasivabrikud, veevärk, tramm, autobuseliinid, suuremad vabrikud, trükikojad jne.) teenijaskonna poliitiline koosseis ja meelsus;
- 4) esimese järgu tarbeainetega varustamise süsteem, tagavaraainete hulk ja asukohad;
- 5) linna ajalooline minevik;
- 6) sõjaväeline jõud ja laskemoona tagavarad;
- 7) relvadega varustatud sõjaväeliste organisatsioonide jõud, staapide asukohad ja kogunemispunktid;
- 8) tuletõrjeüksuste jõud ja asukohad;
- 9) elanikkonna üldine arv ja koosseis;
- 10) linna ehitiste iseloom;

11) tähtsamate kaitseobjektide, nagu sõjaväe ladude, telefoni-, telegraafi- ja raadiojaamade, elektri- ja gaasivabrikute, raudteejaamade, tähtsamate riigi- ja omavalitsusasutuste jne. asupaigad;

- 12) sideliinid ja -vahendid;
- 13) linna reljeef ja plaan;
- 14) linna ümbritsev maastik ja asulad.

Linna kaitsetegevuseks tuleb ette näha 3 variatsiooni: 1) kui kaitsjail tuleb tegelda ainult linnas asuvate mässuliste jõukudega (näiteks 1. detsembri 1924. a. riigipöörde katse Tallinnas; 1917. a. veebruari-revolutsioon Petrogradis); 2) kui mässulised jõugud püüavad väljastpoolt vallutada linna (näit. Kuressaare piiramine Saaremaa mässu ajal veebruaris 1919. a.) ja 3) kui ühel ajal väljastpoolt pealetungivate mässuliste jõugud alustavad tegevust linna sisemuses (näit. Hispaania kodusõjas j. m.).

Linna kaitseüsteemi luustiku moodustavad sõjaväeosade asukohad. Neid täiendavad teiste relvastatud jõudude, nagu kaitseliidu, politsei, piirivalve jne. üksused, olles täiteks ning täienduseks neile lünkadele, mis asuvad sõjaväeosade asupaikade vahemaadel. *Kõigi osade ja üksuste tegevus peab olema vastastikku koordineeritud.*

Väikeses linnas või asulas asuvad kaitsejõud kujundavad ühe kaitsepiirkonna. Suuremas linnas on otstarbekohane jagada kaitsepiirkond kaitselõikudeks, mida juhivad kaitsekavas ettenähtud juhid. Iga kaitsepiirkonna, samuti kaitselõigu jõud jagatakse kahte ossa: kaitsegrupp ja varu. On soovitatav varu kiireks ümberpaigutamiseks kasutada mehaanilisi liiklusvahendeid.

Kui on oodata vaenlase jõukude pealetungi väljastpoolt linna, siis moodustatakse linna kaitseks vähemalt 2 kaitsevööd. Esimene neist viiakse linna välisele servale, kus organiseeritakse vastupanu välisõja nõuete kohaselt. Kuigi kaitsjate jõud võib olla vähene, ei tohi sealjuures unustada moodustamast tugevat ning kiiresti liikuvat varu.

Teine kaitsevöö moodustatakse linna sisemusse, kasutades selle kindlustamiseks tugevaid kivihooneid, samuti keskaegseid permanentseid kaitseehitisi. Hästi korraldatud kaitsejuures võib selline kaitsevöö kaua vastu panna, seda isegi moodsete pealetungivahendite tarvitusele võttes (näiteks Alcazar'i kaitse Toledos Hispaania kodusõja päevil).

Iseseisvaks kaitseobjektiks linnas on kindlustatud kivihoone. Mitu lähestikku asuvad ning kaitseks korraldatud kivihoonet moodustavad toetuspunkti. Viimased omakorda võivad olla üksteisega tulesides teatavate tänavate või rajoonide kaupa, olenevalt kaitse ülesandeist ja jõududest.

Kaitse korraldamisel tuleb pida silmas järgmised asjaolud:

1) kaitse tuleb rajada automaatrelvade flankeerivale tulele ja fortifikatsioonilisile ehitistele, tarvitades võimalikult vähem inimjõudu;

2) automaatrelvad tuleb asetada nii, et nende tuli oleks lame ning madal; majade ülemistele kordadele ja katusele asetatud relvade tule juures jäävad kaitsemata maja läheduses asuvad alad ning see tuli tabab korraga vaid väikest maa-ala;

3) otstarbekohane on paigutada automaatrelvi alumistele ja keldrikordadele, vajaduse korral ka tänavale, liivakottidest valmistatud varje taha;

4) kui vastasel puudub suurtükivägi ja miinipildujad, siis kaitseks organiseeritud kiviehitised pakuvad kaitsjale tõhusat varju;

5) tähtsamate hoonete kaitse kindlustamiseks tuleb ilmingimata kindlustada ja kaitseüsteemi kohaselt organiseerida naabruses asetsevad kivihooned ühiseks toetuspunktiks;

6) tänavate, hoovide ja aedade sulgemine kunstlike tõkete ja barrikaadidega hõlbustab hoone kaitset; tõkete ja barrikaadide ehitamisel tänavale tuleb neisse jätta käigud kaitsja veokite ja sõidukite jaoks;

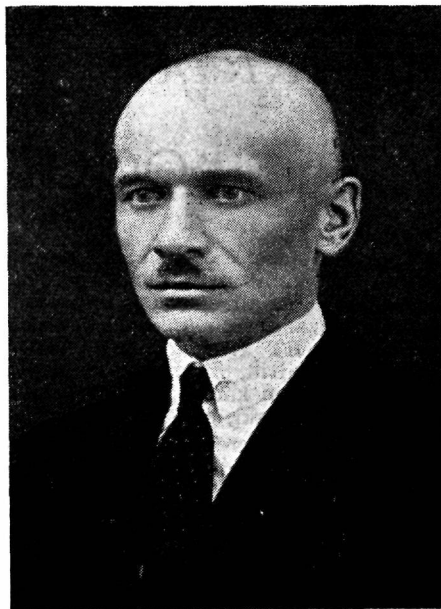
7) barrikaadide kaitse suureneb kaevikute ja kunstlike tõkete juurdeehitamiseiga;

8) hoone kaitseks määratud meeskonnast tuleb eraldada varu, kelle ülesandeks on teostada nii hoones kui ka väljaspool seda toetuspunkti piirkonnas;

9) kaitseks kindlustatud hoones või toetuspunktis peab küllaldaselt olema laskemoona, toitu ja vett; sealjuures ei pea unustama sõjagaasi-, tulekaitse-, sanitaar- ja sidevahendeid.

Üksikhoone kaitse ettevalmistamisel on tarvis selle ukсед ja vähemalt keldri- ning alumise korra aknad varustada paksude terasluukidega, mis peavad kinni hariliku püssikuuli. Kui hoones asetseb sidekeskjaam, siis tuleb see eraldada hoonete kaitseüsteemist omaette tervikuks, olles ümbritsetud tugevate seinte, põrandade ja laega ning suleteud tugeva terasuksega, mida on võimalik avada ainult seestpoolt.

Hoone kaitserelvad tuleb nii asetada, et lähenemisteed hoonetele oleksid niitva tule all. Seda võimaldavad hoone väljaulatuvatele osadele, rondeelidele jne. asetatud relvad. Tulepunkti

Leo Arting †

30. mail s. a. suri Valgas endine Valga kriminaalpolitsei assistent Leo Arting. Ta sündis 15. märtsil 1895. aastal. Kadunu oli eesti kriminaalpolitsei veteraane, kes astus kriminaalpolitsei teenistusse Rakveres 1. apr. 1920. aastal agendina, kus lühikese ajaga võitis enesele tubli töömehe tunnustuse ja veel samal aastal määrati vanemaks ametnikuks. L. Arting lahkus kriminaalpolitsei teenistusest perekondlikel põhjusil 31. juulil 1921. a., kuid juba järgmise aasta 10. märtsil astus uuesti Valga kriminaalpolitsei teenistusse noorema ametnikuna (hiljem assistent), kus teenis vahetpidamatult kuni 21. oktoobrini 1935. a., mil haigestus ja läks Tartu Ülikooli kliinikusse ravimisele. Tervenemist ei tulnud ja Siseministri käskkirjaga ta vabastati teenistusest tervislikel põhjusil pensionile mineku puhul.

Leo Arting oli hinnatud jõud oma alal. Tema oli seda nn. kriminalisti närvi ja oskas alati lahendusi leida „pimedamais“ kuriteo juhtumeis. Kuritegeline element andis talle hüüdnimeks „Nõel“, sest tema tungis kõigisse nende eluavaldusis suurima peensussega. Iseloomult vaikne ja kinnine, oli ta siiski kaasametnikele, eriti nooremaile, abiks nõu ja jõuga ja seetõttu oli ka hinnatud oma ülemuse ja kaasaametnike poolt.

Kadunu põrm maeti 2. juunil s. a. Valga ap.-õigeusu kalmistule. Peale rohkearvuliste tuttavate ja sõprade oli teda viimele teekonnale saatma tulnud Valga kriminaalpolitsei terves koosseisus. Valga Politseiametnike Kogu poolt asetati tema kalmule pärg.

Kadunut jäid leinama abikaasa ja tütar.

valikul tuleb silmas pida, et vastast majast või muult lähedalt asuvalt kõrgemalt kohalt poleks võimalik seda tulistada.

Politsei tegevus

kodanlikus õhukaitstes

Vabariigi Valitsuse koosolekul 1. juunil s. a. vaadati läbi ja kinnitati Vabariigi Presidendi poolt Kodanliku õhukaitse (KÕ) üldkava. Viimane on täiendavaks vahelülis Kodanliku õhukaitse seadusele (RT 1936, 31, 210) ning tema määrab kindlaks piirid, missuguses ulatuses kodanlik õhukaitse tuleb korraldamisele riigis. Üldkava, nagu KÕ seaduski, ei pane otseselt kodanikele kohuseid, vaid need kohused määratakse kindlaks siseministri poolt antavate määrustega.

Üldkava mõistete kohaselt ei tule kodanlik õhukaitse esialgu kohustuslikul alusel ühevõrdselt korraldamisele kõigis kodumaa pai-

kades ja maanurkades, vaid ainult neis linnus, alevikes ja suurtööstusrajones, kus politsei andmeil vähemalt 3.000 elanikku. Vähema elanike arvuga linnus, alevikes ja suurtööstusrajones tuleb KÕ sunduslikult korraldamisele vaid siis, kui need asulad asuvad otsejoones raudteest kuni 5 km kaugusel. Sõja korral on Sõjavägede ülemjuhatajal õigus KÕ korraldamist kohustuslikuks teha kogu riigi territooriumi ulatuses. Raudteede administratiivpiirkonnas on KÕ asutamine sunduslik ka rahuajal.

Kodanlikku õhukaitset riigis, välja arvatud Sõjaministeerium ja sõjavägi, juhib siseminister, arvestades Sõjavägede juhataja seisukohti. Sõjavägede ülemjuhataja ametis olles allub kodanlik õhukaitse temale.

Kodanliku õhukaitse korraldamiseks ja teostamiseks jaotatakse riigi territoorium vastavalt politseiprefektuuride piirkondadele samanimeliseks KÕ ringkonniks, arvatud välja Tartu-Valga prefektuuri piirkond, mis jaguneb kaheks — Tartu ja Valga KÕ ringkonnaks, vastavalt samanimeliste maakondade piirele. KÕ ringkonna juhiks on prefekt; Valga KÕ ringkonnas — Valga politseijaoskonna komissar.

KÕ ringkonnad jagunevad vastavalt politseijaoskondade piirkonnile kodanliku õhukaitse jaoskonniks (KÕj). KÕ jaoskonna juhiks on politseijaoskonna komissar. Kui linna administratiivpiirkonnas asub 2 või rohkem KÕ jaoskonda, siis moodustavad need koos vastava finanimelise KÕ piirkonna, nagu Tallinnas, Tartus ja Narvas. KÕ piirkonna juhiks on kohalik kõrgem politseijuht (prefekt).

KÕ jaoskond jaguneb KÕ rajoonideks (KÕr), mille juhid ja piirid määratakse kindlaks KÕ jaoskonna kavades, kokkuleppel sõjaväe võimudega, pidades silmas kohalike olusid ja vaenlase võimalikku tegevust. KÕr juhtideks võivad olla isikud ka väljastpoolt politsei koosseisu. KÕ rajoonid omakorda jaotatakse hoonete KÕ gruppideks ja viimased hoonete KÕ-ks.

Nõuandvaiks ja abistavaiks organeiks KÕ juhtidele KÕ korraldamisel on KÕ nõukogu ja komisjonid. KÕ nõukogu asub Siseministeeriumi juures ja tema koosseisu määrab Vabariigi Valitsus. Üldkava kohaselt on nõukogu esimeheks politseidirektor ja abiesimeheks KÕ ja tuletõrje juhataja. Pealeselle kuulub nõukogusse veel 16 liiget, kelledeks on nende ministeeriumide, asutuste, kodade ja organisatsioonide esindajad, kellele tegevus ühel või teisel viisil on seotud KÕ ülesannete või tegevusega.

KÕ komisjonid kutsutakse ellu tarvidust mööda neis linnus, alevikes ja suurtööstusrajones, kus tuleb korraldamisele KÕ kohustuslikul alusel. Komisjoni koosseisu kuuluvad peale kõrgema kohaliku KÕ juhi, kes on ühtlasi komisjoni esimees, ja kohaliku omavalitsuse esindaja, kes on komisjoni abiesimees, liikmetena kohaliku sõjaväe, kaitseliidu, tuletõrje, Punase Risti ja nende organisatsioonide, asutuste, ettevõtete ja tööstuste esindajad, kes on seoses KÕ korraldamisega.

Kaitseüsteemi korraldamisel tuleb vastavais kavades üksikasjaliselt ette näha side ja alarmi korraldamise küsimused. Kuna tegemist on kaootamatu elemendiga, siis peab olema korraldatud ka pidev salaluure teenistus.

Kaitsja sidesüsteem rajatakse linna olemasolevale sidevõrgule, misjuures sidekava peab ette nägema selle võrgu juhtimise ühest keskusest, sideabinõudega täiendamise küsimuse ja side dubleerimise võimalused.

Alarmikava peab lahendama linnas asuvate relvastatud jõudude hoiatusteenistuse. Alarmisignaalid peavad olema hästi kuuldavad kogu linna piires. Need peavad olema täiesti erinevad tuletõrje ja õhukaitse häiresignaalidest, et vältida võimalikke arusaamatusi.

Linna kaitse alal teotsevate meeskondade vastastikuseks äratundmiseks peavad olema kindlaks määratud vastavad leppemärgid või salasõnad. Vähemagi kahtluse korral sellekohaste pakendite enneaegselt avamisest tuleb leppemärgid viivitamata muuta.

Kaitseteenistuse korraldamisel tänavvõitlusil omab eelkõige tähtsa osa kaitsjate moraalne seisund. Õigel hetkel üksikute võitlejate meelekindlus ja vastuhakk paneb mõnikord terve trobikonna mässuliste pealetungi seisma. Selle vastu aga kõhklemine või relva mittetarvitamine nõuab hiljem kümneid ja sadasiid ohvreid kaitsjate ridadest.

Ajalooliste näidetena kõhklejate suhtes olgu toodud Kawenieak'i lause 1848. a. revolutsioonist: „Prantsuse kuningad aeti minema seepärast, et nad teotsesid väiklaste politseiliste võtetega seal, kus oli tarvis anda lahinguid”, ja Napoleoni hüüdsõna rahutuste korral: „Esimene kogupauk rahvahulga pihta, teine õhku”.

Ro.

KÕ komisjoni ja kestuse määrab siseminister KÕ ringkonna juhi ettepanekul. Komisjoni ülesanded määritletakse siseministri poolt antavas KÕ juhendis.

Kodanliku õhukaitse tööde teostamiseks koostatakse igas KÕ ringkonnas, samuti igas KÕ piirkonnas ja jaoskonnas KÕ kava. Need kavad on salajased ja need koostatakse siseministrilt antavate juhtnööride järgi. Kavade koostamisel arvestatakse sõjaväe võimude seisukohti ja kuulatakse ära kohaliku omavalitsuse arvamusi.

KÕ ringkondade ja piirkondade kavad kinnitab siseminister, KÕ jaoskondade kavad — KÕ ja tuletõrje juhataja.

Raudteede KÕ ringkonna kava töötab välja Raudteetalituse direktor. Kava kinnitab teedeminister, arvestades siseministri ja Sõjavägede juhataja seisukohti.

Oma korraldamise ja teostamise iseloomult kohustuslik KÕ jaotatakse järgmisesse alajaotusse:

1) riigi- ja omavalitsusasutuste ning ettevõtete ja eraasutuste ning ettevõtete KÕ;

2) kodanike üldine KÕ ja

3) kodanike enesekaitse.

Esimese punkti all mõeldakse seda osa KÕ, mida nimetatud asutused või ettevõtted on kohustatud korraldama oma asutuste või ettevõtete ja nende piirkonnas teostavate ja elutsevate isikute kaitseks.

Kodanike üldise KÕ alla kuuluvad need korraldustööd, mis omavalitsused on kohustatud teostama asulais kodanike avaliku julgeoleku kaitseks õhurünnakute puhuks.

Kodanike enesekaitse haarab selle osa kodanlikust õhukaitsest, mis kodanikud teostavad kohustuslikul alusel enese või oma vara kaitseks.

Kuna õhukaitse seisukohalt ühes ja samas asulas asetsevad asutused ja ettevõtted pole samavõrdse tähtsusega, siis jaotatakse need kahte liiki. Esimesse liiki kuuluvad peavad jätkama oma tegevust ka õhurünnaku ajal, nagu politsei, sidevõrk, tuletõrjeüksused, haiglad, apteegid, veevärk, laboratooriumid jne. Selle liigi asutused peavad korraldama oma asutuse KÕ vaatamata neis töötava personaali arvule.

Teise liigi asutused ja ettevõtted on kõik need, kes pole arvatud esimesse liiki. Need asutused ja ettevõtted korraldavad kohustuslikul alusel oma asutuse või ettevõtte KÕ siis, kui neis töötab vähemalt 100 isikut.

Mõlema liigi asutuste suhtes on siseministrile antud erandite tegemise õigus.

Kodanike kollektiivseks enesekaitseks tuleb ehitada gaasivarjendeid ja gaasikindlaid ruume ning korraldada elamuid KÕ nõuete kohaselt. Selleks peavad elamute omanikud, kelle majad asetsevad paigus, kus üldkava alusel KÕ asutamine on sunduslik, sisse seadma oma maja elanikkonna tarvis gaasivarjendi või gaasikindla ruumi. Viimaseid tuleb ehitada sundkorras vaid tulekindlast materjalist ehitatud hooneis, kus on vähemalt 25 elutuba, äri-, ettevõtte- ja asutusruumi, kusjuures asutus-, ettevõtte- või äriruumist 15 m² põrandapinda arvestatakse üheks toaks. Elutoa mõiste alla ei kuulu korteri kõrval- ja majandusruumid, nagu vannituba, koda, sahver, köök j. m. Gaasivarjendi ja gaasikindla ruumi sisseseadmise kulud ei kanna üürnikud ja need loetakse harilikeks remondikuludeks.

Asulais, kus KÕ asutamine on sunduslik, uue tulekindlast materjalist elamu püsti-

A. Vende lahkus politsei- teenistusest

Arvates 1. juunist s. a. lahkus oma palvel politseiteenistusest pensionile mineku puhul Tallinna Sadama jsk. konstaabel Aleksander Vende.

Aleksander Vende sündis 29. apr. 1877. a. Järvamaal Koerus. Hariduse sai Koeru kihelkonnas, Seliküla ministeeriumi- ja Tartu linnakoolis. 1904. a. astus ta Vene riigi politseiteenistusse Tallinnas, 1915. a. määrati Tallinna linna politseireservi ülema abiks ja ratsakomando ülemaks, missugusel kohal teenis kuni 1917. a. revolutsioonini. 1919. a. alates oli Tallinna Linna Revireerimise ja Sõjakahjude Hindamise Komisjoni esimeheks, hiljem Revireerimise ja Sõjakahjude Hindamise Peakomisjoni sekretäriks, 1921. a. alates Siseministeeriumi Revireerimise Osakonna juhatajaks ja Revireerimise ja Sõjakahjude Hindamise Komisjoni esimeheks, missugusel kohalt vabanes koosseisude vähendamise tõttu 1929. a. Samal aastal määrati A. Vende Tallinna Sadama politseijaosk. konstaabliks, kus teenis pidevalt kuni pensionile minekuni.

Ametnikuna ja kaasteenijana on A. Vende kõigile tuntud kohusetruu, asjaliku ja vastutuleliku inimesena. Kauaaegse hoolsa ja kohusetruu teenistuse eest määras politseidirektor käskkirjaga 21. maist s. a. A. Vendele rahalist autasu Kr. 100.—. A. Vende omab Valgetähe V kl. ja Valgeristi III kl aumärgid.

tamisel, milles vähemalt 25 elutuba, äri-, ettevõtte- või asutusruumi, peab ehitusplaanis olema ette nähtud gaasivarjend. Gaasivarjendi ehituskuludena majas, kus see ehitusplaanis on ette nähtud, arvestatakse umbes Kr. 50.— varjendisse mahtuva isiku kohta.

Gaasivarjendite ehitustingimused, ehitustähtajad ja järelevalve kord määratakse kindlaks ehitusmäärusis, mis antakse siseministrilt kokkuleppel teedeministriga.

KÕ seaduse mõistete kohaselt teostatakse asutuste, ettevõtete ja hoonete KÕ nende korraldusel ja kulul, kelle kaitseks see asutatakse.

Nii korraldavad ministeeriumid KÕ oma kesk-asutuste juures ja neile alluvais asutuses ja ettevõtteis. Sellega seoses olevad kulud kantakse eelarve korras.

Omavalitsuste ülesandeks on:

- 1) korraldada ja teostada KÕ neile alluvais asutuses ja ettevõtteis;
- 2) korraldada ja teostada kodanike üldist KÕ;
- 3) kutsuda ellu vabatahtlikud KÕ ühingud ja
- 4) anda nõu ja teostada järelevalvet kodanike üldise KÕ korraldamisel.

Kõ seaduse § 20 alusel peavad need omavalit-sused, kellele KÕ asutamine KÕ üldkava alusel on kohustuslik, määrama igal aastal KÕ korraldamiseks vähemalt 1/2% oma korraliste kulude eelarveist. Mõned linnad, nagu Tallinn, on teinud KÕ teostamise alal suuri edusamme. KÕ üldkava kehtimahakkamisega tuleb ka teistel linnadel, kus 3.000 ja rohkem elanikku, sel alal tõsiselt tööle asuda.

Lähemaks abistajaks omavalitsusele KÕ korraldamisel on vabatahtlik KÕ ühing. Ühingu ülesandeks on peamiselt selgitustöö ja linnakodanike väljaõppe korraldamine. Kõiki asju ei saa korraldada määrusega, kuna seltskondlikul teel pääseb kodanikule hoopis lähemale ja kodanik aitab üldisele asjale vabatahtlikult ka parema meelega kaasa. Praegu on KÕ ühingute liikmeskond võrdlemisi väikearvuline. On tarvis jõuda paari lähema aasta kestel nii kaugemale, et linna igas majas oleks vähemalt üks isik, kes kuulub KÕ ühingusse.

Suur ülesanne elu- ja tööstuskeskuse hoonestiku kaitsele õhurünnaku korral lasub tuletõrjel. Tuletõrjeüksused on seni ette valmistatud kahjutule vastu võitlemiseks rahuaja olukorras, kus on tegemist korruga ühe, kõige rohkem 2—3 kahjutulega. Õhurünnaku korral on kahjutulede levimise oht väga suur, pealegi kui vaenlane kasutab kahjutulede tekitamiseks kõrge põlemistempe-ratuuriga süütepomme. Seepärast tuleb tuletõr-jeüksusi ette valmistada võitlemiseks massiliste kahjutulede vastu ja õpetada neile sõjagaasi vas-tu võitlemise viise.

Kodanliku õhukaitse seaduse § 13 alusel on siseministril õigus KÕ üldkava alusel ja raames anda ülesandeid KÕ alal kaitseliidule Sõjavägede juhataja kaudu. Sellest tuleb aru saada nõnda, et KÕ üldkava määrab ulatuse, missuguseis piires on siseministril õigus käsutada kaitseliitu. Pida-des silmas kaitseliidu eriülesandeid sõja korral, on temale pandavad ülesanded KÕ alal võrdlemisi piiratud. Need koosnevad korrapidajate üksuste moodustamisest abiks välispolitseile mobilisatsiooni alla mittekuu-luvaist aastakäikudest.

KÕ seaduse sama paragrahv, mis annab sise-ministrile õiguse KÕ alal kaitseliidule ülesandeid

anda, näeb ette õiguse kohustada KÕ ettevalmis-tamise ja läbiviimise tööst osa võtma ka teisi Eestis teotsevaid organisatsioone, seltse või nende liite. Antavate ülesannete juures on silmas peetud, et need ligikaudu vastaksid organisatsi-ooni normaalülesandeile.

Vanuse piiridena kodanikele KÕ kohustusest osa võtta on ette nähtud 15—60. eluaastani. Samad normid on ligikaudu maksvad ka teistes riikides, Ungaris näiteks 14—60. a.

Üldkava eeldab ka õhuvaatlusteenistuse, õhu-alarmi ja moondamise korraldamise. Õhuvaatlus-teenistus ja õhualarm on kohaliku iseloomuga, kuna pimedal ajal tulede kustutamist võib sisemi-nister kohustuslikuks teha üle riigi territooriumi.

Tähtsa küsimuse KÕ korraldamisel omab vas-tava varustuse ja abinõude soetamine. Nende val-mistamise organiseerimise kohustuse paneb üld-kava Siseministeeriumile. KÕ varustus peab ole-ma varustatud kontrollmäärgiga, et vältida kodanikele alaväärtusliku ehk kõlbmatu varustuse väljaandmist.

KÕ väljaõpet teostatakse siseministrilt antud eeskirjade kohaselt. Et see väljaõpe läheks soo-vitud suunas ja kindla kava kohaselt, samuti et väljaõppes valitseks ühtlane doktriin, on tarvilik, et kohalikud KÕ juhid oleksid teadlikud ning ko-dus kõigis KÕ ettevalmistuses, korralduses ning läbiviimises puutuvais küsimusis. See dikteerib ette kohapealsele KÕ juhtkonnale keskasutuse poolt ühtlase väljaõppe ning mõistete andmist. Ai-nult juhtimisest igakord üksinda ei aita. Sageli, eriti loomisajajärgus tuleb operatiivjuhil täita ka tehnilise juhi ülesandeid.

Asja ilmunud KÕ üldkava määrab kindlaks põhjapanevad alused tagala ning kauge tagala kaitse korralduse alal. Suur osa sellest tööst lan-geb politsei õhule, eriti selle aparatuuri juhtimise osas. Arvestades seniseid kogemusi KÕ organisee-rimise alal kohtadel, peab märkima, et politsei-asutused on seni innukalt asja juures olnud ja palju kasulikku tööd teinud, kuigi puudusid sel-leks otsesed vormilised alused. Võime loota, et KÕ üldkava ja määruste ilmudes meie politsei-aparaat lühikeste aastate kestel teostab need suured ülesanded, mis usaldatud temale Vabariigi Presidendi ja Vabariigi Valitsuse poolt.

A. Ruusa

Kriminaalkohtuotsuste täitmine kahjutasusummade osas

Kriminaalkohtuotsuste täitmise viisis, raha-trahvide, käendusrahade, asekaristuseta tasura-hade ja kahjutasusummade sissenõudmiste osas ilmneb arusaamatusi ja väärtäitmi. Mainitud väärnähteid põhjustavad kohtukantselai perso-naali eksimused, kus sarnastatakse kahjutasu-summade sissenõudmise viise trahvide ja tasu-rahade sissenõudmise viisidega, ja kohtuotsuste täitjad ametnikud, olles veendunud kohtukant-selei personaali eksimatuses, täidavad kohtuot-suseid esitatud kujul ja viisil, eriti siis, kui

kahjusaaajaks on osutunud riiklik asutus või et-tevõte.

Eriti sageli see ilmneb loata raadioaparaadi kasutamise ja telefoni-telegraafiini rikkumise asjus, kus kohtuotsusega mõistetud trahvid kui ka kahjutasusummad märgitakse ühele ja sa-male täitelehele, mis saadetakse vastava jaos-konna politseikomissarile administratiivkorras sissenõudmiseks. Ka neil juhtumel, kui kahju-tasusummad on märgitud eraldi täitelehtedele, saadetakse need täitmiseks administratiivkorras.

Eesti riigivõimude võitlusest

riigivastaste elementidega Vabariigi iseseisvuse kestel

1926. a. algul hakkas EKP intensiivselt tegelema Eesti töölisnoorsoo häälestamise ja organiseerimisega kommunistlikus vaimus. Seejuures püüti see tegevus suunata eeskätt põranda alla, kuna puudusid väljavaated tagajärgede saavutamiseks teisel teel. Püüti luua 3—5-liikmelisi rakukesi-kollektiive töölisnoortest nii linnas kui maal. Organisaatoreile tehti ülesandeks tõsta rakukeste poliitilist meelsust kommunistlikus vaimus ja teha noorsoo organiseerimiseks nii linnas kui maal energilist agitatsiooni. Peale selle püüti organiseerida „punase abi” (Mopr) ringe poliitiliste vangide ja nende omaste toetamiseks või saadud toetusrahade väljajagamiseks.

„Selgitustööle” maal püüti erilist rõhku panna, kuna seal olevat noortööliste klassiteadvus palju vähem arenenud kui linnus. Tegevuse arendamiseks nõuti äärmise ettevaatlikkusega teotsemist, et vältida politsei vahelesegamist ja

provokaatorite sissetungimist organisatsiooni. Enesearendamiseks soovitati organisatsiooni liikmele kasutada põrandaalust kommunistliku kirjaandust ja isegi sotsialistide poolt korraldatavaid poliitilisi ja majanduslikke loenguid.

Kuna 1. detsembri sündmuste tagajärjel likvideeriti riigivõimu poolt kommunistide legaalsed esindused Riigikogus ja omavalitsuses, siis

tekkis kommunistidel raskusi oma põrandaaluse organisatsiooni teovõimsaks muutmise, millest võinuks loota ka tõhusaid tagajärgi. Seetõttu tekkis Kominterni Eesti sektsiooni juhtidel idee ühenduses peatsete 3. Riigikogu valimistega

EKP legalne organisator ning A. Rüsmanni kaastööline Paul Abramson.

Ja need täidetaksegi esitatud viisil. Tähendatud trahv kuulub küll KKS § 742 põhjal administratiivkorras sissenõudmisele, kuid samale täitelehele märgitud kahjutasusumma mitte. Viimane kuulub sissenõudmisele KKS § 680 põhjal TsKS ettenähtud korras (TsKS § 624—640, 924—925, 928, 933, 935—936, 941—1093) ja mitte politsei kaudu linnades, kus asuvad kohtupristavid (TsKS § 158¹ täiend. RT 1936, 2, 9). Seal peavad kehtiva seaduse järgi kahjutasude osas kohtuotsuseid täitma kohtupristavid. Ainult alevikes ja maal, kus k.-pristavid puuduvad, täidab neid politsei kuni 100 krooni ulatuses, jälgides Tsiviilkohtupidamise seadustiku eeskirju, kuid mitte administratiivkorras.

Kriminaalkohtuotsusega mõistetud kahjutasusummad ja trahvid, mis märgitud ühele ja samale täitelehele ja saadetud ebaseadusepäraselt täitmiseks administratiivkorras, osutuvad raskest täita täies ulatuses, kuna täitmisviisid mainitud on erinevad. Siin tuleb politseil täita ainult see osa, mis kuulub täitmisele administratiivkorras, kuid kahjutasusummade osas mitte ja täiteleht tagastada, sest TsKS § 925 järgi

kohtuasutuste otsuseid ei või pöörata teisiti täitmisele kui ainult sissenõudja (kahjusaaaja) soovi järgi; selleks peab kahjusaaaja ise, mitte kohus, kahjutasusumma sissenõudjale kohtupristavile ja maal ja alevikes, kus pole viimaseid, politseile esitama täitelehe vastava palvega, vihjates TsKS § 933 kohaselt täitmisviisile. Selle kohtuotsuse saab täita ainult see kohtupristav või politseiametnik, kellele on pandud otsuse täitmine. Kui nõudjaks, käesoleval korral kahjusaaajaks osutub eraisik, mitte riigi- või omavalitsusasutus, siis peab ta kandma ka vastavate lõivude ja tempelmaksude kulud. Seepärast mitte ainult ebaseadusepärasuse, vaid ka fiskuse huvides ei või täita administratiivkorras kohtuasutuste otsuseid kahjutasusummade osas, mis kuuluvad täitmisele Tsiviilkohtupidamise seadustikus ettenähtud korras.

Kuigi eksikombel saadetakse politseile administratiivkorras täitmiseks kohtuotsuseid kahjutasusummade osas, siis tuleb need tagastada ja toimida KKS § 674—692 ja 880 kohaselt, juhtides tähelepanu KKS § 680.

astuda avalikult tegevusse mingi teise nimetuse all. Eesti põrandaaluseile kommunistele tehti ülesandeks esineda 3. Riigikogu valimisel oma nimekirjaga mingi teisenimelise organisatsiooni sildi varjus. Valimistel taheti kindlasti läbi viia 3—4 isikut, kes oleksid parlamendis istunud peamiselt informatsiooni saamise otstarbel ja kasutanud kõnetooli ning rahvasaadiku õigusi riigipöörde ettevalmistamiseks.

1926. a. algul selgus, et kõigi eelpooltoodud ülesannete teostamiseks oli saadetud 1925. a.

Põhja-Eesti kommunistlik peorganisator August Riismann.

sügisel Eestisse Kominterni Eesti sektsiooni poolt Põhja-Eesti peorganisatorina August Riismann, varjunimega „Tuisk”, kes oli N. Venes lõpetanud vastava parteikooli. See mees astus kontakti pahempoolse sotsialistliku tegelase Paul Abramsoniga. Viimane organiseeris Kominterni Eesti sektsioonilt saadud juhtnööride järgi koos mõne mõttevennaga uue pahempoolse erakonna „Eesti Tööliste Partei“ nime all, kes pidi esinema eelolevail Riigikogu valimisel oma kandidaatide nimekirjaga. Kandidaadid kirjutati ette Riismanni poolt. Selle partei kaudu kavatsesid kommunistid viia Riigikogusse oma käsilasi. Kominternilt saadud juhtnööride järgi ja sealt antud rahalisel toetusel hakkas uue partei juhatus välja andma oma häälekandjat „Proletaarlase“ nime all, milles ilmunud artiklid olid tulvil kommunistlikku vaimu. Nii P. Abramson kui ka mõned teised Eesti Tööliste Partei asutajad ja juhtivad tegelased astusid tihedasse kontakti „Eestimaa Kommunistliku Partei Tallinna Komitee“ nimelise põrandaaluse organisatsiooniga, keda juhtis August Riismann, ning teotsesid pidevalt sealt kaudu saadud Kominterni juhtnööride järgi, mille eesmärgiks oli vägivaldne riigikorra kukutamine.

Poliitiline politsei jälgis pidevalt selle uue Kominterni kombinatsiooni arengut, ja kui kõik tema plaanid olid välja selgitatud, asus selle ürituse likvideerimisele.

20. aprillil 1926. a. vahistas poliitiline politsei Tallinnas Narva maanteel kommunistl. põrandaaluse organisatori A. Riismanni ja temaga kohtamisele ilmunud Eesti Tööliste Partei liidri P. Abramsoni. Riismannil oli kaasas hulk kommunistlikke juhtnööre, kirjavahetust välismaiste kommunistlike tegelastega, 1. mai üleskutse, kommunistliku sisuga raamatuid, kviitun-

giraamatuid rahasummade maksmise kohta kuni 250 kroonini, kokkuvõtteid sõidu- ja muude kulude kohta, padruneid ja 2 võtit.

Kuna Riismann sageli vahetas kortereid, siis tekitas tema konspiratiivkorterite leidmine algul raskusi. Ametivõimudel tekkis kohe arvamus, et Riismanni juures tabamisel leitud võtmed kuuluvad tema korterile. Nende võtmete järgi leidiski politsei varsti Riismanni salajase korteri, mis asus S. Tartu maanteel Liisa Olduri toiduainete kaupluse juures. Selgus, et endine vaene majateenija ja vabrikutöölaine Oldur oli Kominternilt saadud rahaga üürinud enesele terve maja ja maskeerimiseks avanud seal toiduainetekaupluse, mis oli rikkalikult varustatud kaubaga. Riismanni konspiratiivkorteriks oli väike ruumike poe kõrval, kuhu oli paigutatud väike ahi ja seal põrandaalune kantselei käima pandud. Poe alt, keldrist, leiti väike petrooleumpliit ahjuga ja madrats, mis tõendas, et see oli Riismanni magamisruumiks. Madratsi alt liiva seest leiti makaronikasti pakitud kirjutusmasin. Riismanni konspiratiivkorterist leiti palju Kominterni tegevust paljastavat materjali, olgugi et Oldur ühe osa neist oli jõudnud ära põletada. Muide leiti ka kummipitsat pealkirjaga „Eestimaa Kommunistliku Partei Kolmanda Internatsionaali Sektsioon”. A. Riismann anti sõjaväljakohtu alla, kes mõistis ta surma mahalaskmisega.

Peale Riismanni, Abramsoni ja Olduri vahistati veel mitu „Eesti Tööliste Partei” tegelast Tallinnas, Tartus ja Narvas, suleti siseministri määrusega 21. apr. 1926 „Eesti Tööliste Partei“ ühes osakondadega ja pandi seisma „Proletaarlase“ ilmumine.

9. sept. 1926. a. mõistis Sõjaringkonnakohus Paul Abramsoni 8 aastaks ja Liisa Olduri 10 aastaks sunnitööle.

Pärast Riismanni organisatsiooni likvideerimist jäi kommunistlik õnestamistööst Eestis esialgu soiku,

kuid jaanuaris 1927. a. sai poliitiline politsei andmeid, et Kominterni Eesti sektsioon on saatnud illegaalselt siia uue organisatori, kellele on tehtud ülesandeks: 1) organiseerida Eestis sinseist kodanikest uuesti Eestimaa kommunistlik partei, mis viimase aja sündmuste tagajärjel oli pea täielikult laostunud; 2) õhutada rahva hulgas vaenulist meeleolu Eestis

Kommunistl. peorganisatori A. Riismanni konspiratiivse korteri perenaine Liisa Oldur.

kehtiva riikliku korra vastu, kasvatada kodanikes nõukogude korra pooldamist ja panna see siin kehtima igasuguste vahenditega ning 3) koguda Eesti kohta sõjaväelisi ja majanduslikke luureandmeid.

Asja lähemal jälgimisel selgus, et EKP uueks organisaatoriks saadetu oli Eestist 1924. a. N. Venesse põgenenud ja tagaotsitav poliitiline kurjategija Aleksander Leiner, kes vahepeal oli lõpetanud Leningradis Lääne Tööraha ülikooli.

Pärast A. Leineri saabumist Eestisse ja siinse organisatsiooni ülevõtmist ajutiselt juhtidelt osutus, et ta oli enesest väga suure arvamisega ja asus kohtlema sinseid vanu tegelasi väga üleolevalt ja kõrgilt. Mis tema iganes tegi või ütles, selle kohta ei tohtinud kellegi olla mingeid vasturääkimisi. Kohalikud vanemad ja suuremate kogemustega kommunistlikud tegelased leidsid, et Leineril puudub organiseerimis- ja kaine otsustamisvõime, kes vaid upsakuse pärast tahab mängida siin täielist peremeest. Algul tahtsid kohalikud tegelased olla Leinerile abiks oma nõuandmistega, kuid viimane loobus neist kategooriliselt ja keelas ära igasuguse nõuandmise ja vasturääkimise. Selline kohtlemine tõi peagi esile vastolusid Leineri ja siinsete vanemate tegelaste vahel, viimased keeldusid teda kuulamast. Seejärel hakkas Leiner hankima enesele uusi kaastöölisi peamiselt noorte naiste hulgast, kes moodustasid Eestimaa Kommunistliku Noorsoo Ühingu. Noored hakkasid esinema suurte tegelastena ja jagama vanemaile juhatusi. See muutis Leineri vahekorra vanemate tegelastega veelgi halvemaks. Tulemuseks oli see, et vanad tegelased ei kuulunud noori, vaid nende vahel tekkisid alalised omavahelised hõõrumised. Siis Leiner hakkas vanu tegelasi kõrvaldama tegevusest kui sõnakuulmatuid ja vastuhakkajaid opositsionääre. See omavaheline hõõrumine põrandaaluste kahe grupi vahel oli jõudnud 1927. aasta juunikuuks nii kaugele, et Leineri vastasrind saatis tema kohta pikema kaebekirja Kompartei Eesti sektsioonile Leningradi. Selle kirja tulemusena otsustati Leiner kohe ära kutsuda, kuid uue vastava isiku puudusel lükati see kavatsus sügiseni edasi.

A. Leineri tegevusest ja üritusist oleks mainida: 1) partei organiseerimine; 2) „MOPR'i“ ringide korraldamine ja toetusrahade väljajagamine; 3) kihutustöö kommunistl. kirjanduse kaudu; 4) omavalitsuse valimisist osavõtmise organiseerimine ja 5) EKP tegevuse ja kommunistliku kihutustöö legaliseerimine Eestis.

Partei organiseerimise alal ei suutnud Leiner kuigi palju korda saata, sest organisatsiooni liikmete vahel tekkinud hõõrumised olid siin suureks takistuseks; loodi vaid tehaste noortööliste hulgas paar kommunistl. kollektiivi.

„MOPR'i“ organisatsioon teotset võrdlemisi edukalt, s. t. tegelasi selleks leidus, kuid tihti kerkis nende kohta kaebusi ja nurinaid rahade kõrvaldamise pärast. Leineri poolt kutsuti ellu mõned „MOPR'i“ ringid ja „hooldajate“ arvu suurendati mõne isiku võrra, kuid abirahad kaanesid järk-järgult: neid jagati poliitilisile vangele 5 krooni suurusis summades ja vabaduses olijaile vaid 2 kr. 50 s. suurusis summades, seejuures väga korratult — mõnikord 3—4 kuu tagant.

Kihutustööd ja üleskutseid mässule ning riigikorra kukutamisele tehti kirjanduse kaudu nii avalikult kui salajaselt. Avalikust kihutuskirjandusest oleks nimetada ajalehte „Kiir“, millist nimetust lehe sulgemiste tagajärjel alata muudeti mitmesuguste kaasnimetuste abil, nagu „Uus Kiir“, „Meie Kiir“, „Tööliste Kiir“, „Tallinna Kiir“, „Oktoobri Kiir“ ja „Tööraha Kiir“. Siis püüti välja anda ajakirja „Võitlus“, mis samuti suleti. „Kiir“ ilmus juba enne Leineri Eestisse tulekut ja ta jätkas ajalehe ilmumise juhtimist, varustades seda Kominternilt saadud raha ja sisuga. Peale avaliku kirjanduse levitatu Leineri korraldusel ja juhatusel mitmesugust illegaalset kirjandust ja lendlehti, mis olid kirjastatud EKP Keskkomitee poolt.

Omavalitsuse valimisel oli Leiner tegev peamiselt Harjumaa valimisil. Siin plaanitses ta viia kommuniste Harjumaa esinduskogudesse „Tööliste, asunikude, riigirentnikkude ja popnikkude kandidaatide“ nimekirja järgi. Kihutustöö tegemiseks tähendatud nimekirja heaks kulutas Leiner suure summa raha, kuid selle nimekirja poolt valimisel antud häälte vähesuse tõttu kommunistlikud saadikud ei pääsenud Harjumaa esinduskogudesse.

Kommunistliku partei legaliseerimine, mis Eesti Tööliste Partei lõhkumisekuga 1926. aastal oli akuutseimaks küsimuseks kommunistide juhtidel, ei edenenu Leineri tegevuse ajal kuigi palju. Asutati küll paar ühingut — „Eesti Raudteelaste Ühing“ ja „Ülemaaline Noorte Ühing“, kuid need ei väljendanud mingit aktiivsust kommunistl. ideoloogia levitamise alal.

Ööl vastu 4. augusti 1927. a. asus poliitiline politsei Leinerit tabama, mis sündis Tallinnas ühes linnaservas. Tabamisel Leiner politseile ei alistunud, vaid avas revolvriv tule ametnike pihta, mille tagajärjel üks juhtiv ametnik sai raskesti haavata. Tekkinud tulevahetusel sai Leiner surma.

A. Leineri loodud organisatsioon likvideeriti poliitilise politsei poolt ja suurem osa tegelasist vahistati. Kohtulikule vastutusele võeti 7 tegelast — kõik naised.

3. veebr. 1928. a. oli nende süüteoasi arutusel Sõjaringkonnakohtus, kes mõistis nad kõik süüdi ja karistas sunnitööga 4—6 aastani.

Politsei väikekaliber-püssi laskurid sammuvad tõusuteed

Inglismaa poolt korraldatud ülemaailmaliisist väikekaliber-püssi võistlusist on Eesti politsei meeskonnad osa võtnud juba mitmendat aastat. Nagu iga uus üritus on seotud teatavate raskustega, nii tuli politsei laskurperel üle elada teatud orienteerumis- ja katsetamisajajärk, enne kui asuda jõudu katsuma maailma parimate laskurmeeskondadega. Kuigi jõumaterjali leidus, puudusid korralikud relvad ning täpne laskemoon, mispärast esimesi võistlusi tuli pidada võõraste, käest kätte käinud relvadega ning juhusliku ilma laskemoonaga. Loomulikult ei saanud politsei meeskond eriti hiilata oma lasketagajärgedega, vaid tuli leppida sellega, mis juhus kätte mängis.

Paari aasta eest läks politseil korda omandada juba kümnekond enamvähem korralikku väikekaliber-püssi. Tubli treeningu tulemusena muutusid varsti ka lasketulemused. Üksikud laskurid saavutasid harjutusil ilma eriliste pingutusteta üle 390 silma ja läinud aasta kevadel üllatas politsei A meeskond kogu eesti laskurite peret rahvusvahelisel võistlusil saavutatud 1971 silmade summaga. Selle saavutisega kindlustas politseimeeskond enesele Eestis II koha ja üle maailma ligi 300 meeskonna hulgas 8. koha. Maailmavõistluste sarjas I ja II koht kuulus Nõukogude Venele ja Eesti Lähingkoolile 1984 silmaga.

Läinud aastal saavutatud tagajärg tõi enesega kaasa teatava kohustuse. Saavutatud edu ei tohtinud lasta kээst. Jäi üle vaid edasi sammuda samas suunas, sama järjekindlusega, nagu seda asja alatudki.

Laskespori alal on olukord selline, et siin karm tõenäolisus peab oma kindlaid piire. Iga lähenemiskatse 100% võimalike silmade summale saab tugeva vasturünnaku osaliseks. Kui relva ja ka laskemoona saab tehniliselt ideaalselt viimistleda, siis kolmas tegur — inimene — pole masinate teha. Iga sisemine häire, närvide tunnetus või väike väärtus lihaste pinges võib ligi kaks tundi kestval kurnaval võistlusel saada laskurile ning kogu meeskonnale saatuslikuks. Pole ilmaaegu laskurite peeres tuntud ütlus, et võistluse tulemuse otsustavad närvid, mitte relvad.

Olles teadlik neist raskusist, mida veeretab ette nii juhus kui ka teised elemendid viimaste, kahetuhanda lähedaste silmade noppimisel, jätkas politsei laskurpere endise pidevusega treeninguid. Neil lasketingimusil polnud seepärast ka haruldane nähe, et nii üks või teine laskur kodusel laskerajal saavutas selle ala maksimumi — 40 lasuga 400 võimalikku silma. Kuid võistlusmeeskonna koostamisel ei saa kahiuks füüsilisel määral arvestada neid tagajärgi. Tuli arvestada iga üksiku võistleja kogemusi rahvusvahelisel matšil, närve ja veel kord närve. Mõnigi saiaprotsendi-meest tuli veel järgneva aastaks katsetusele jätta.

Võistlusiks moodustati sel aastal veel kaks meeskonda, A ja B, kuigi inimmaterjal ja relvad oleksid võimaldanud ka kolm meeskonda tulle saata. Ettevaatuse pärast jäi see tegeemata, kuna meeskondade koostajad polnud olematava kolmanda meeskonna võimeis täiesti kindlad. Harjutame veel ühe aasta ja järgmisel võistlusil püüame esineda juba kolme meeskonnaga.

Selleaastasel võistlusel, mis peeti Tondi laskerajal 12. juunil, oli A meeskonna koosseis ja tema tagajärjed järgmised:

1. assistent J. Pürn, Tartu poliit. politseist 396 silma,
2. allkonst. A. Hütt, Tallinna-Harju prefekt. 396 silma,
3. kordnik F. Vaher, Viru-Järva prefekt. 395 silma,
4. kordnik A. Reisalü, Tallinna-Harju prefekt. 395 silma,
5. kordnik A. Ausmaa, Viljandi-Pärnu prefekt. 394 silma.

Meeskonna silmade kogusumma kokku teeb 1976 silma, mis on viie silma võrra parem läinud aastast A meeskonna saavutusest (1971 s.). Tähelepanvav on meeskonna võimete ühtlus. Suurima ning väikseima silmade summa vahe on vaid 2 silma.

Ka B meeskond saavutas häid tagajärgi. Tema koosseisu moodustasid:

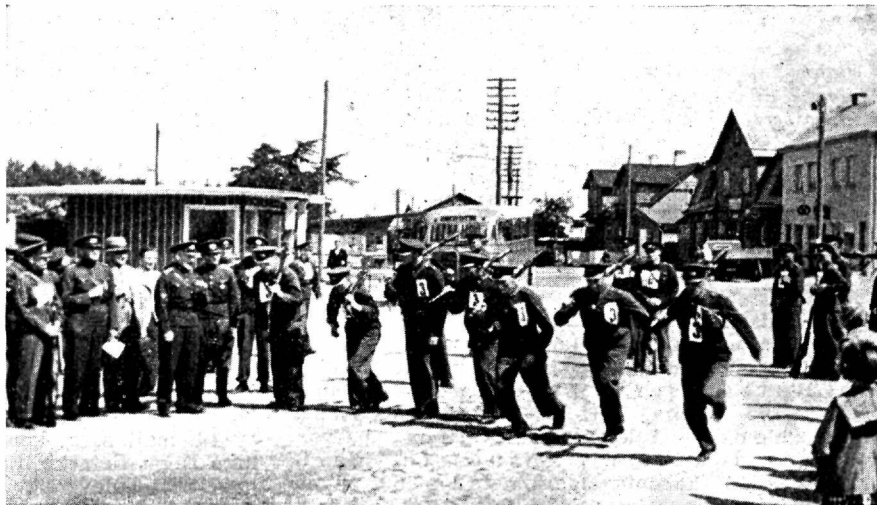
1. Konstaabel A. Havi, Lääne-Saare prefekt. 397 silma,
2. leitnant A. Ottisaar, Tallinna-Harju prefekt. 393 silma,
3. assistent B. Raadik, Paide krim.-polits. 391 silma,
4. konstaabel H. Kukk, Narva prefektuur 391 silma,
5. v. kordnik A. Madjak, Tallinna-Harju prefektuur 386 silma.

Meeskonna silmade kogusumma on 1958 silma, mis on läinud aasta politsei B meeskonna saavutusest parem 5 silma võrra.

Võrdlusena olgu toodud, et sama rahvusvahelisest võistlusest osa võttes saavutas Lähingkooli A meeskond 1983 ja B meeskond 1973 silma. Üleajateenijate Kogude A meeskond ning Kaitseliidu A meeskond kumbki 1971 silma. Sealjuures Lähingkooli A meeskonna saavutus on 1 silma võrra nõrgem tema läinud aasta tagajärjest (1984 s.).

Võistluste lõppedes tänas Kõ ja Tuletõrie juhataja major R. Vaharo võistlejaid tehtud tubli töö eest ja andis Politseiametnike Keskkogu Laskursektsiooni nimel igale võistlejale edasi väikese mälestuseseme. Laskuvõistlusel toimunud Eesti Laskurliidu kohtunikule kapten Nõmmikule hüüdsid võistlejad kolmekordse „Elagu!“

Ro.

Politsei teenistusalased kuuevõistlused Tallinnas

10. ja 11. juunil s. a. korraldas Tallinna Politseiametnike Kogu Spordisektsioon Tall-Harju Prefektuuri adm.-piirkonnas asuvate politseiüksuste vahelised teenistuse iseloomuga kuuevõistlused.

Võistluskavas olid järgmised alad: 1) lahinglaskmine püstolist, 2) teivaskaugushüpe, 3) õppekäsigranaadi vise paigalt, 4) teatejooks 5×100 m, 5) 100 m jooks 30 kg raskuse liivakotiga ja 6) 6 km patrullrännak. Kõik need alad sooritati teenistusröivastuses ja rakmeis.

Igal võistlusosalal võis üksus välja panna 7 meest, kusjuures arvestati 5 parema tagajärjed, sealjuures oli igal üksusel võimalus igale alale eraldi komplekteerida meeskond eri koosseisus, mistõttu üldine osavõtjate arv ulatus üle 100.

Lahinglaskmine toimus kaitseliidu lasketiirul Mustamäel, patrullrännak — Pirital ja ülejäänud alad staadionil Kadriorus.

Parimaks üksuseks osutus käesoleval aastal 2. pol.-jaoskonna meeskond 39 punktiga,

võites esmakordselt Politseiametnike Keskkogu rändauhinna. Enne viimast ala, s. o. patrullrännakut, juhtis punktidega 3. pol.-jaoskonna meeskond, kes oli eelmisel aastal rändauhinna võitja. Tema oli veel alal saavutanud kokku 33 punkti, kuid tihedalt kannul — ainult 2 punkti järel — oli 2. pol.-jaoskonna meeskond. Kuna punktide vahe oli väike ja kuna rännakvõistluses peeti favoriidiks 2. pol.-jaoskonna meeskonda, siis ennustati 2. pol.-jaoskond üldvõitjaks.

Nii kujuneski. 2. jaosk. meeskond võitis rännakvõistluse uue rekordiga, kuna 3. pol.-jaoskonna meeskond langes rännakvõistlusel välja seetõttu, et rännaku liialt kiire tempo tõttu ei suutnud tingimuste kohaselt lõpetada rännakut 5 mehega.

Üldiselt peab märkima, et nimetatud võistlused on aasta-aastalt läinud pinevamaiks — ja tasavägisemaiks, mistõttu võitjaks tulek on seda hinnatavam.

Pingutav võistlus

Võistlusil püstitati kaks uut politsei rekordi — 100 m jooks kandamiga — konstaabel A. Pupart'ilt ja 6 km patrullrännakus — 2. pol.-jaosk. meeskonnalt, koosseisus konst. Prööm, kordnikud Elisto, Talve, Sokk, Sarnit, Küber ja Randma — ajaga 25 m. 21 sek.

Tehnilised tulemused.

1. Lahinglaskmine püstolist 25 m ühes 50 m jooksuga. Aeg 45 sek.:

I Nõmme pol.-jaosk. meeskond, koosseisus konstaabel Raidma, v. kordnik Roostna, v. kordn. Lausmaa, kordnik Kriisel ja kordnik Viinamäe, tulemusega 169 silma, II Politsei Ratsareservi meeskond — tulemusega 165 silma, III 2. pol.-jaoskonna meeskond — tulemusega 161 silma.

Individuaalselt osutusid parimaiks: 1) kordnik Jaagumets — 50 silma, 2) kordnik Viinamäe — 47 silma, 3) v. kordnik Madjak — 42 silma.

2. Teatejooks 5×100 m: 1) 2. pol. jaoskond, koosseisus: konstaabel Prööm, kordnikud Eliste, Küber, Sokk ja Sarnit, aeg 1 m 06,6 sek. II 3. pol.-jaoskonna meeskond, aeg 1 m 07,2 m. III Nõmme pol.-jaoskonna meeskond, aeg 1 m. 08,8 sek.

3. Öppekäsigranaadi viskes paigalt:

I 3. pol.-jaoskonna meeskond, koosseisus: konstaabel Pupart, kordnikud — Piirisild, Meos, Parra ja Redel, tagajärjega 232,5 m. II 4. pol.-jaoskonna meeskond, tagajärjega 230 m. III Ratsareservi meeskond, tagajärjega 227 m.

Individuaalselt osutusid parimaiks: I allkonstaabel Ausmaa — 51 m. 10 sm, II konstaabel J. Suuk — 50 m 08 sm, III kordnik Raak — 49 m. 77 sm.

4. Teivaskaugushüppes. I 2. pol.-jaoskonna meeskond, koosseisus: kordnik Eliste, Küber, Sarnit, Alba ja Karolin, kogusummas 31 m 95 sm, II 3. pol.-jaoskonna meeskond, kogusummas 29 m 70 sm, III 6. pol.-jaoskonna meeskond, kogusummas 29 m 40 sm.

Individuaalselt osutusid parimaiks: I kordnik Pöldmaa, tulemusega 6 m 86 sm, II allkonstaabel Ausmaa, tulemusega 6 m 86 sm, III kordnik Sarnit, tulemusega 6 m 75 sm.

5. 100 m jooks kandamiga:

I 3. pol.-jaoskonna meeskond, koosseisus: konstaabel Pupart, kordnikud Meos, Parra, Raudsepp ja Piirisild, üldajaga 83,6 sek., II Nõmme pol.-jaoskonna meeskond, üldajaga 86,6 sek., III 2. pol.-jaoskonna meeskond, üldajaga 87 sek.

Individuaalselt osutusid parimaiks: I konstaabel Pupart — aeg 15 sek. (rekord), II kordnik Meos — aeg 16,4 sek., III kordnik Sarnit — aeg 16,4 sek.

6. 6 km patrullrännak: I 2. pol.-jaoskonna meeskond koosseisus: konstaabel Prööm, kordnikud Eliste, Talve, Sokk, Sarnit, Küber ja Randma, aeg 25 m. 21 sek. (rekord), II 4. pol.-jaoskonna meeskond, aeg — 26 m 54 sek., III Nõmme jaosk. meeskond, aeg — 27 m 59 sek.

Üldkokkuvõttes saavutasid üksused punkte järgmiselt: 1) 2. pol.-jaoskond — 39 punkti, 2) 3. pol.-jaoskond — 33 p., 3) Ratsareserv — 33 p., 4) Nõmme pol.-jaoskond — 32 p., 5) 4. pol. jaoskond — 26 p., 6) 6. pol.-jaoskond — 25 p., 7) 5. pol.-jaoskond — 20 p., 8) Kopli pol.-jaoskond — 7 p.

Võitjate austamine ja auhindade üleandmine toimus prefektuuri ruumes, mida toimetab prefekt N. Reimo.

Petseri Politseiametnike Kogu korraldas kontserdi

14. mail s. a. korraldas Petseri Politseiametnike Kogu Petseris Petseri Eesti Laulu- ja Mänguseltsi „Kalev“ suviaias „Kalevimäel“ petserlasele maksuta kontserdi, kus esines ka Tartu Politseiametnike Kogu orkester hr. Jõelaid'i juhatusel.

Kuigi õhtu oli külmavõitu, kogunes kontserdile siiski ligi pooletuhandepealine rahvahulk, kes innukalt nautis esimest kevadkontserti vabas õhus looduslikult ilusal mäenõlvakul.

Orkester koos juhiga näitas esinemisel head distsipliini ja võimeid ning esitas kava, mis koostatud kõigiti rahvapäraselt ja üldsusele seeditavalt. Kuulajaskond oskas seda hinnata ja ettekantud palad leidsid sooja vastuvõtu ning löid tiheda kontakti orkestri ja kuulajaskonna vahel.

Vaatamata ligi 3 tundi kestnud ettekandeile, oli tuju kõigil ülev ja pärast kontserti korraldatud tantsul suviteatri ruumis keerutati hilja hommikuni ja lahkuti parimate muljetega.

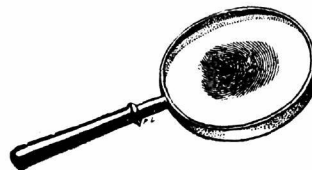
Ratsavõistlused Petseris ja Võrus

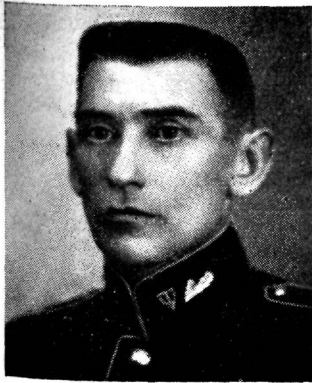
26. ja 29. mail s. a. toimusid Petseris ja Võrus sõjaväe kasarmute juures 3. suurtükiväe grupi patareide nr. 1. ja 3. poolt korraldatud ratsavõistlused, milledest võttis osa ka Petseri-Võru Prefektuuri meeskond.

Nii Petseris kui ka Võrus kombineeritud teatesõidus, milles jalamehel tuli katta 200 m, ratturil 350 m ja ratsanikul 450 m, tuli esimesele kohale Petseri-Võru Prefektuuri meeskond (koosseisus: jalamees kordn. V. Lepisk, rattur konst. A. Reimand ja ratsur kordn. J. Raigla).

Petseris takistussõidus „Petseri Kapale“ osutus individuaalselt parimaks politseinikuks kordn. V. Lepisk ja Võrus „B“ klassi takistussõidus tuli II kohale kordnik A. Leemet ja V kohale kordnik V. Lepisk.

Ilusa ilma tõttu oli rahva osavõtt võistlusist rohke ja korraldajad võisid rahule jääda sissetulekuga.

G. Rasumov

J. Aasa

A. Riik

A. Ojasaar

Meie juubilare

KONSTAABEL G. RASUMOV 50-AASTANE

7. juunil s. a. pühitses Tartu linna 2. politseijaoskonna konstaabel Georg Rasumov oma 50. sünnipäeva.

Konstaabel G. Rasumov sündis ohvitseri pojana. Keskkhariduse omandas Pihkva kadettide-korpuses, mille lõpetas 1906. a., hiljem, lõpetanud Peterburgi suurtükiväekooli I järgus, ülendati nooremleitnandiks. Ta võttis osa paljudest lahingutest maailmasõjas ja langes 1915. a. sõjavangi. Vabanenud sõjavangist astus 1919. a. vabatahtlikuna Eesti rahvaväkke ja asus formeerima 2. kindluse raske-suurtükiväe divisjoni. Eesti vabadussõjas võttis ta osa patariifulemana kõigist lahinguist Narva rindel. Kiiduväärt teenistuse eest ülendati ta 1919. a. alam-kapteniks ja 1920. aastal kapteniks. Sõjaliste teenete eest on G. Rasumovile annetatud I liigi 3. järgu Vabadusrist. Pärast vabadussõda teotses ta Paides ja Tartus suurtükiväe grupiülemana ning formeeris Tartus 3. suurtükiväe grupi. 1927. a. lahkus tegevast sõjaväeteenistusest majorina ja 1934. a. astus politseiteenistusse kordnikuna. Samal aastal lõpetas Politseikooli kõrgema klassi ekstermina ja määrati konstaabliks Tartu linna 2. politseijaoskonda, kus ta teenib käesoleva ajani.

G. Rasumov on abielus ja kahe poja isa. Ametikohuste täitmisel on G. Rasumov eriti püüdlik, täpne ja vastutulelik. Kaasametnike poolt tähistati G. Rasumovi juubelit kingitusega, ühtlasi sooviga, et juubilar töötaks hea kaasametnikuna veel kaua politseiperes.

KONSTAABEL JOHANNES AASA 50-AASTANE

14. juunil s. a. pühitses Viru-Järva Prefektuuri Sõmeru 1. rajooni konstaabel Johannes Aasa oma viiekümnendat sünnipäeva ja ühtlasi 20-a. politseiteenistuse juubelit.

Johannes Aasa (end. perekonnanimega Värk) sündis 14. juunil 1888. a. Järvamaal, Albu vallas talurentniku pojana, teenis sundaega vene sõjaväes ja arvati reservi vanem-allohvitserina. Maailmasõja algpäevil ta mobiliseeriti sõjaväkke ja saadeti hiljem Ida-Preisimaale eeslinile, kus võttis osa lahinguist Austria frondil. Ülesnäidatud teenete eest annetati talle IV järgu Püha-

Georgi rist. Lvovi linna all sai ta lahingus haavata. Hiljem ta teenis raudteel, kust valiti 1917. a. teenijaskonna poolt moodustatud raudteemiilitsasse vanem-miilitsionääriks. Pärast saksa okupatsioonivägede lahkumist astus ta uuesti raudteemiilitsa teenistusse vanem-miilitsionäärina ja hiljem rajooniülemana. 1922. a. siirdus J. Aasa Tallinna linnapolitseisse, kus teenis esmalt 2. ja hiljem 5. jaoskonnas (viimases üle 10 aasta) konstaablina. 1936. a. viidi ta teenistuse huvides üle praegusele ametikohale.

Endiste ja praeguste kaasteenijate seas Johannes Aasa on tuntud korraliku töömehena ja kaasametnike keskel hea sõbrana.

Soovime juubilarile veel kaua-aastaks elu-värskust, edu ja õnne tema mitmekordsel juubelpäeval.

KONSTAABEL AUGUST RIIK 50-AASTANE

Tallinna 5. politseijaoskonna allkonstaabel August Riik pühitseb 30. juunil s. a. oma 50. sünnipäeva ja 20-a. teenistuse juubelit.

Juubilar teenib politseis 13. novembrist 1918. a. alates vahetpidamatult ja on ülendatud 1927. a. allkonstaabliks oma hoolsuse ja püüdlikkuse tõttu.

Eeskujuliku ametikohuste täitmise eest on temale avaldatud mitmel korral käskkirjaga tänu ja annetatud 3. kl. Valgerist.

Kaasametnikud soovivad tublile kolleegile tähtpäeva puhul südamest õnne.

KONSTAABEL AUGUST OJASAAR 15 AASTAT POLITSEITEENISTUSES

15. juunil s. a. vaatas tagasi Tallinna-Harju Prefektuuri Nõva rajooni konstaabel A. Ojasaar (end. nim. Birkenfeldt) oma 15-aastasele teenistusele politseis.

Ojasaar sündis 19. mail 1893. a. Nõva vallas, Harjumaal. Hariduse omandas ministeeriumikoolis. 1909—1914. a. teenis ta Vihterpalu ja Saku valla algkoolis õpetajana ja 1915—1918. a. Tallinnas merekindlustes kirjutajana ja joonestajana.

Vabadussõja kestel A. Ojasaar teenis Tallinna tagavarapolgus kirjutajana 7. piiriküti pa-

Viljandi murdmaajooksu võistlusist osavõtjad

Murdmaajooksu võistlused Viljandis

Viljandi Politseiametnike Kogu korraldas maikuus s. a. Viljandis 5 km murdmaajooksu võistlused Politseiametnike Keskkogult välja-pandud rändkarikale. Võistluste lähe ja lõpp oli Viljandi järveäärsel staadionil. Võistlusist võtsid osa Viljandi-Pärnu Prefektuuri adm.-piirkonnas asuvad politseiüksused kolmeliikmeliste meeskondadega, kusjuures paremusjärjestus arvati meeskonna kolme võistleja keskmise aja järgi. Tehnilised tulemused osutusid nõrge- maiks läinud aasta tagajärgedest, mida põhjus- tas tugev tuul ja raske maastik. Tulemused: 1) Mõisaküla pol.-jsk. meeskond, koosseisus: konst. H. Juudas, E. Raja ja kantseleiametn. B. Lindmaa, keskm. aeg 20 m. 15 sek., 2) Põlt- samaa pol.-jsk. meeskond, koosseisus: konst. E. Kuik, J. Nurklik ja E. Kask, keskmine aeg 20.58 sek., ja 3) Viljandi pol.-jsk. meeskond, koosseisus: konst. G. Auli, J. Raud ja kordnik J. Luik, keskmine aeg 21 m. 41 s. Individuaal- selt parimaiks osutusid: 1) konst. J. Nurklik, aeg 18 m. 38 s., 2) G. Auli, aeg 19 m. 10 s., 3) H. Juudas, aeg 19 m. 33 s.

K. P.

taljonis asjaajajana. 15. juunil 1923. a. astus ta politseiteenistusse Paldiski rajooni ülemana, kust 15. nov. samal aastal ümber paigutati Keila poli- teijaoskonda Risti rajooniülemaks. 15. märtsist 1924. a. alates konstaabel Ojasaar teenib vahetpidamata praegusel ametikohal.

August Ojasaar on tuntud korraliku ja tubli ametnikuna, kes oma õigluse, erapooletuse ja vastutulelikkusega on teeninud kodanike, üle- muse ning kaasteenijate täielise lugupidamise.

Kaasteenijad soovivad juubilarile palju õnne ja veel kauaks parimat tervist ja edu ametialal.

INSTR. JOH. ERNITS 40-AASTANE

18. juunil s. a. pühitses Kodanliku Õhukaitse ja Tuletõrje instruktor Joh. Ernits 40 aasta sünnipäeva.

J. Ernits sündis 1898. a. Tartumaal, Ulila val- las. Hariduse sai Tartu linnakoolis ja Tartu Aleksandri I gümnaasiumis. 1916. a. astus ta vabatahtlikuna sõjaväkke. Lõpetanud Kiievi lipnike-kooli, teenis noorema ohvitserina Tartu Eesti Tagavarapataljonis, hiljem 3. Eesti Jala-

väepolgu, kus tegi kaasa võitlusi rindel. 1920. a. lahkus sõjaväest leitnandina ja määrati 1921. a. jaanuaris Tartu Kriminaalpolitsei teenistusse noorema ametnikuna, kust 1925. a. paigutati ümber vanem-assistendina Tallinna-Harju Kri- minaalpolitseisse. 1937. a. märtsis määrati Poli- tseitalituse Kodanliku Õhukaitse ja Tuletõrje instruktoriks, missugusel kohal teenib tänini.

Energilise töö ja hoolsuse eest on J. Ernits- ale mitmel korral määratud rahalisi autasusid ja avaldatud kiitust.

KONSTAABEL JUHAN SOOSAAR 40-AASTANE

18. juunil s. a. pühitses Laiuse rajooni kons- taabel Juhana Soosaar oma 40. sünnipäeva.

Konstaabel Juhana Soosaar sündis 18. juunil 1898. a. Vana-Roosa vallas Võrumaal taluoma- niku pojana. Hariduse omandas Saduküla kihel- konnakoolis. Eesti vabadussõjast võttis osa algu- sest kuni lõpuni, teenides Kuperjanovi partis. pataljonis ja teisis väeosis. Politseiteenistusse ta astus 4. veebruaril 1921. a. Teeninud kordnikuna Ropka vallas ja Elvas kuni 1. okt. 1922. a., üle- dati ta rajooniülemaks ja määrati teenistusse Aru valda, kus teenis kuni 1. jaanuarini 1924. a., sealt Laiuse rajooni konstaabliks, kus teenib käesolevalgi ajal.

Politseiteenistuses olles Ropka vallas 1921. a. sai J. Soosaar röövmõrtsukate P. Peerandi ja E. Kooi tabamisel peast haavata. Talle määrati si- seministri poolt autasu.

Peale oma ametikohuste võtab juubilar ka seltskonnaelust osa, olles tegev kohapealses kait- seliidus ja tuletõrjes.

Konstaabel J. Soosaart tuntakse kohal õig- lase, energilise ja kohusetruu ametnikuna, kes on võitnud oma kaasteenijate kui ka seltskonna lugu- pidamise.

Kaasteenijad soovivad juubilaarile parimat ter- vist, õnne ja edu ametialal kui ka isiklikus elus.

KONSTAABEL LEOPOLD LUKK 40-AASTANE

5. juunil s. a. pühitses Saadjärve rajooni kons- taabel Tartumaal Leopold L u k k oma neljaküm- nendat sünnipäeva.

L. Lukk sündis 5. juunil 1898. a. Tartumaal, Ulila vallas põllumehe pojana, hariduse omandas H. Treffneri gümnaasiumis. 1918. a. astus ta va- batahtlikult vabadussõtta, teenis mitmes väeosas: Kuperjanovi partisanide pataljonis, Rannakaitse patareis jne., tehes kaasa palju lahinguid. Poli- tseiteenistusse astus ta 1. mail 1925. a. kordni- kuna, teenides Kudina vallas kuni 20. augustini 1925. a., mil määrati Saadjärve rajooni ülemaks. 1927. a. lõpetas L. Lukk Politseikooli kõrgema klassi, mille lõpetamisel asus tagasi oma endisele teenistuskohale Saadjärve rajooni, kus teenib tä- nini.

Konstaabel L. Lukk omab erilist oskust ja annet tagaotsitavate isikute tabamiseks, mille eest on temale mitmel korral määratud rahalist autasu Politseitalituse poolt.

Peale oma otseste ülesannet on L. Lukk võt- nud osa ka seltskondlikust tegevusest, olles tegev kohapealses kaitseliidus, isamaaliidus, tuletõr- jes jne.

Maakonna- ja linnaomavalitsused uue Põhiseaduse alusel

1. mail s. a. jõustusi Riigihoidjalt 19. aprillil s. a. dekreetidena antud Maakonna- ja Linnaseadus (RT 1938, 43). Tähtendatud seadused, olles antud kehtiva Põhiseaduse elluviimiseks omavalitsuste alal, hõlmuavad võimalikult kõik maakonna- ja linnaomavalitsuse korraldusse ja tegevusse puutuvad normid, mis seni asusid laialipaisatult arvukais üksikuis seadusis ja milledest paljud olid senini püsinud venekeelseina. Uued seadused haaravad kogu maakonna- ja linnaomavalitsuse korralduse, nende struktuuri ja organid, viimaste ülesanded ja vahekorrad, ametnikkonna õigused ja kohused, omavalitsuste majapidamise kohta käivad normid, samuti järelevalve alused ning korra.

Maakonna- ja Linnaseaduse kohaselt on maakonna kui ka linna kohaliku valitsemisala korraldus rajatud isetegevuse ja omavalitsuse põhimõttele, kusjuures on kinni peetud kehtiva Põhiseaduse tasakaalustavast ja ühendavast suunast, mille kohaselt keskvalitsus ja omavalitsus ei ole vastandid — kaks isemaailma, vaid kus mõlemad on määratud töötama ühemõtteliselt ja ühes sihis — riigi kui terviku hüvanguks.

Maakonnaseadus.

1934. a. jõustunud Põhiseadus ei näinud ette maakonnaomavalitsuste olemasolu. Seetõttu maakonnaomavalitsused kaotati 1934. a. Maakondade ajutise valitsemise seadusega. Et nende tegevuse lõpetamine ja ülesannete üleandmine ei olnud otsekohe tehniliselt teostatav, leiti otstarbekohaseks üleminekuajal seniste maakonnaomavalitsuste asemele jätta tegevusse senised maavalitsused ajutiste maavalitsustena ja ühtlasi jätta nende ülesandeks seniste maakonnaomavalitsuste tegevuse jätkamine, et ei tekiks seisakut asjaajamises. Kuna kehtiv Põhiseadus näeb uuesti ette teise astme omavalitsused, osutus uue seaduse kehtimapanek Põhiseaduse elluviimisel paratamatuks.

Maakonnaseadus sisuliselt jaotuselt jaguneb 7 peatükki ja sisaldab 231 paragrahvi ning üleminekueskirjad. Seaduse § 1 määrab, et Vabariigi maakonnad on: Harju, Järva, Lääne, Põhise, Pärnu, Saare, Viljandi, Tartu, Valga, Viru ja Võru. Seega kõik senised maakonnad on jäänud endiselt püsima. Seaduse järgi arvatakse maakonna piiresse ka neis asuvad linnad, välja arvatud pealinn ja esimese astme linnad (s. o. linnad elanike arvuga üle 50.000). Maakonnas, välja arvatud teise astme (s. o. linnad elanike arvuga 10.000—50.000) ja maakonna linnad, teostab maakonna valitsemisala korraldamist ja maakonna elualade arendamist maakonnaomavalitsus.

Oma ülesannete edukaks teostamiseks maakonnaomavalitsused võivad koonduda omavahel sihtühendise või teiste omavalitsustega. Samal põhjusel seadus näeb otseselt ette maakonnaomavalitsuste koondumise vallaomavalitsustega maaomavalitsuste liiduks Vabariigi Valitsuse poolt antava põhikirja alusel. Samaks otstar-

beks võivad maakonnaomavalitsused koonduda liitudeks ka teiste omavalitsustega.

Maakonnaomavalitsuse organeiks on: 1) maavolikogu, 2) maavanem, 3) maavalitsus ja 4) valla- ja linnanvanemate täiskogu.

Maavolikogu. Maavolikogu on maakonnaomavalitsuse esinduskogu, ta koosneb vastavalt elanike arvule 11 kuni 25 maavolinikust (arvu määramise aluseks on maakonna valdade ja kolmanda astme linnade, välja arvatud maakonnalinnad, elanike arv, kusjuures üks maavolinik arvestatakse iga viie tuhande elaniku kohta) ja valitakse viieks kalendriaastaks. Maavolinikud valib maakonna, valla- ja linnanvanemate täiskogu maakonna valdade vallavanemate ja kolmanda astme linnade linnanvanemate seast. Seadus näeb ette, et valimisi tuleb toimetada nii, et iga maakonna valdast ja kolmanda astme linnadest, välja arvatud maakonnalinnad, moodustatud Riigivolikogu valimisringkond oleks võimalikult suhteliselt võrdselt esindatud maavolikogus ja et vähemalt üks volinik oleks valitud linnanvanemate hulgast. Valimisi ei toimita neis maakondades, kus valdade arv ei ületa 11. Maavolikogu koosseisu moodustamisega maakonna vallavanemaist ja kolmanda astme linnanvanemaist on rakendatud maakonnaomavalitsuse kui teise astme omavalitsuse tööst osa võtma esimese astme omavalitsuste esindajad ja juhid.

Maavolinike kohuste täitmine toimub tasuta, kuid neile määratakse maavolikogu poolt sõidu- ja päevaraha. Maavolikogu võimkonda kuulub: maanõunike valimine ja neile tasu määramine, maavalitsuse töökorra heakskiitmine, maakonnaomavalitsuse maksude ja koormatiste määramise otsustamine, maakonnaomavalitsuse eelarve-ettepanekute vastuvõtmine, maakonnaomavalitsuse eelarve täitmise ja maavalitsuse tegevuse aruande heakskiitmine, määruste andmine ja muud seaduses ettenähtud ülesanded. Maavolikogu koosolekust võtavad osa maavoliniku õigustega maavanem ja maanõunikud. Maavolikogu koosolekuid juhatab maavanem. Viimasele on seaduses varutud õigus seisma panna järelevalveasutuse kinnitamisele mittekuuluvaid maavolikogu otsuseid, kui ta leiab, et tähtendatud otsused on vastolus seadustega või kahjulikud maakonna või üldhuvidele, ning anda asi maavolikogule uueks otsustamiseks. Kui maavolikogu ka asja teiskordsel arutamisel jääb endise otsuse juurde, pööratakse otsus seatud korras täitmisele, kui Siseministerium ei ole seisma pannud täitmist.

Maavanem. Maavanem on maakonnaomavalitsuse juht ja ühtlasi keskvalitsuse esindaja maakonnas. Maavanema määrab ametisse Vabariigi President 6 aastaks juhtimisvõimetega isikute hulgast, kes on vähemalt 30 aastat vanad, omavad kõrgema hariduse ning oskust ja vilumust valitsemise alal. Maavanemaks võib määrata ka isiku, kel puudub kõrgem haridus, kuid kes omab pikaajalise staaži valitsemise alal. Maavanem allub otseselt Siseministrile, maakonna asjus keskvalitsuse esindajana on ta otseselt läbikäimises ministritega ja muude riigikesk-

asutuste juhatajatega, samuti on tal maakonna asjus keskvalitsuse esindajana otsene ettekandevõime Vabariigi Presidendile ja Peaministrile.

Maavanema võimkonda kuulub: maakonna huvide üldine kaitsemine; maakonnaomavalitsuse tegevuse üldjuhtimine ja kooskõlastamine ning lähema järelevalve teostamine maakonnaomavalitsuse asutuste ja ettevõtete, maakonnaomavalitsuse ametnike ja teenijate tegevuse üle; maakonnaomavalitsuse nimetatavate ametnike ja teenijate ametisse nimetamine ja ametist vabastamine, kuivõrd seadus ja maavalitsuse töökord ei määra teisiti; maakonna esindamine üldse ja eriti maakonnaomavalitsuse esindamine riigi ja teiste omavalitsuste asutuste ja ettevõtete, samuti eraasutuste ja -isikute ees ilma erilise volitusega; linnaomavalitsuste, välja arvatud teise astme ja maakonnalinna linnaomavalitsused, tegevuse järelevalve teostamine ja samade linnaomavalitsuste määruste kinnitamine; järelevalvete toimetamine maakonna piires asuvais ametiasutuses, välja arvatud sõjaväe-, kohtu- ja maksuasutused, nende ametiasutuste ja ametiisikute tähelepanu juhtimine märgatud korra- ja seaduserikkumisele ja muile väärnähtusile, nõudes nende kõrvaldamist, ja muud seaduses ettenähtud ülesanded. Maavanemat abistab abimaavanem, kelle nimetab ametisse Vabariigi Valitsus maanõunike hulgast maavolikogu kestuse ajaks. Maavanem ja abimaavanem kannavad ametimärki ja ametiriideid, millede kuju kinnitab Vabariigi Valitsus Siseministri ettepanekul.

M a a v a l i t s u s. Maavalitsus koosneb maavanemast ja maavolikogu poolt valitud 1—2 maanõunikust. Viimased valitakse ametisse maavanema ettepanekul maavolikogu volituste kestuse ajaks juhtimisvõimetega isikute hulgast, kes omavad kõrgema erioskusliku hariduse ja küllaldast oskust ning vilumust nende juhtimisele kuuluvail aladel. Peale selle kuulub maavalitsuse koosseisu maanõunikuna valla- ja linnavanemate täiskogu poolt üheks aastaks valitud valla- ja linnavanemate esindaja. Kohapealsete ametiisikute koostöö võimaldamiseks seadus näeb ette, et maavalitsuse koosolekuist võib võtta osa sõnaõigusega ka kohalike politseiprefekt või tema kohapealne asetäitja.

Maavalitsuse võimkonda kuulub: maakonna korrastamise ja heakorra teostamine; maavalitsuse ettevõtete ja varade valitsemine; maakonnaomavalitsuse eelarve-ettepanekute ja eelarve täitmise aruannete esitamine maavolikogule; maavolikogu arutamisele kuuluvate küsimuste ettevalmistamine; maavolikogu otsuste täitmine; maakonnaomavalitsuse heaks võetavate maksude määramine vastavalt seadusele ja maavolikogu otsusele ja muud seadusega maavalitsusele pandud ülesanded. Maavalitsuse võimkonda kuuluvate üksikute alade lähem juhtimine teostub maavalitsuse osakondade kaudu. Osakondade juhatajaks võivad olla ainult maavanem ja maavolikogu poolt valitud maanõunikud (maanõunik, kes juhatab maavalitsuse osakonda, kellele allub järelevalve valla- ja linnaomavalitsuste üle, peab omama omavalitsussekretäri kutse).

Valla- ja linnavanemate täiskogu. Kohalike omavalitsuste soovest ja tarvidusist ülevaate saamiseks on seaduses ettenähtud peamiselt nõuandva organina valla- ja linnavanemate täiskogu, kes koosneb maakonna vallavanemaist ja kolmanda astme linnade, väl-

ja arvatud maakonnalinna, linnavanemaist. Otsustava võimuna on tema ülesandeks maavolinike valimine ja valla- ja linnavanemate esindaja valimine maavalitsusse. Täiskogu tuleb kokku maavanema kutsel vähemalt kord aastas. Maavanema asukohta linnas ja tema juhatajaks on maavanem.

Maakonnaomavalitsuse ametnike ja teenijate suhtes seadus näeb ette, et maakonnaomavalitsuse teenistuses on maavalitsuse sekretär, omavalitsuste revident ja tarvilik arv muid nimetatavaid ametnikke ning teenijaid. Ametnike ja teenijate koosseisud määrab maavolikogu maavalitsuse ettepanekul ning kinnitab Siseminister.

Järelevalvet maakonnaomavalitsuse tegevuse üle teostab Siseministeerium. Peale selle revideerib maakonnaomavalitsuste majanduslikku tegevust seniste revisjonikomisjonide asemel Riigikontroll Siseministri poolt kokkuleppel Riigikontrolliga määratud ulatuses ja korras. Järelevalvet teostatakse maakonnaomavalitsuse tegevuse seaduslikkuse ja seaduses ettenähtud juhtudel ka otstarbekohasuse üle.

Linnaseadus.

Kuni Linnaseaduse jõustumiseni kehtinud Eesti linnaomavalitsuse korraldus põhines Vene linnaseadusel 1892. aastast, mis pärast uue seaduse andmine ka linnaomavalitsuse alal osutus möödapääsematuks.

Linnaseadus sisuliselt jaotuselt jaguneb kaheksasse peatükki, sisaldab 394 paragrahvi ja rohkesti üleminekueeskirju. Seaduse § 1 määrab, et Vabariigi linnad on: Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu, Nõmme, Viljandi, Valga, Rakvere, Võru, Haapsalu, Kuressaare, Petseri, Tapa, Paide, Türi, Mustvee, Põltsamaa, Tõrva, Mõisaküla, Jõhvi, Otepää, Kunda, Sindi, Elva, Kallaste, Antsla, Kärdla, Kilingi-Nõmme, Jõgeva, Suure-Jaani, Keila, Mustla ja Paldiski ning § 2 määrab, et Vabariigi pealinn on Tallinn. Seega kõik senised alevid, välja arvatud Võõpsu (ühendati Röpina vallaga), on loetud linnadeks, nii et endise 19 linna asemele on Eestis 1. maist s. a. alates 33 linna. Linna õiguste andmine kõigile aleveile oli tingitud tarvidusest asetada kõik linnataolised asulad võrdsele tasemele ja anda neile ühtlane valitsemiskorraldus, kuna need oma olude ja tarbeilt ei olnud kaugeltki niivõrd lahku minevad, et nende valitsemiseks peaksid kehtima eriseadustega loodud valitsemiskorraldused. Edaspidine asulate nimetamine linnadeks toimub Vabariigi Presidendi otsusega.

Kuna linnaomavalitsuse organite korraldamine ihe või teise süsteemi järgi on suurel määral sõltuv linnade suurusest ja nende elanike arvust, on linnad valitsemise korralduse suhtes jaotatud liikidesse nende suuruse järgi. Sellest sõltuvalt linnad jagunevad esimese, teise ja kolmanda astme linnadeks, välja arvatud pealinn, mis on väljaspool liike. Esimese astme linnadeks loetakse linnad elanike arvuga üle 50.000, teise astme linnadeks — linnad elanike arvuga 10.000 kuni 50.000 ja kolmanda astme linnadeks — linnad elanike arvuga alla 10.000. Linnade liigitamine elanike arvu järgi esimese, teise ja kolmanda astme linnadeks, samuti nende üleviimine ühest liigist teise toimub Vabariigi Presidendi otsusega.

Linna elanikkonna suhtes seadus analoogiliselt Vallaseadusele teeb vahet linna elanike ja

kodanike vahel. Linna elanikeks loetakse kõik linna piires elavad isikud, kuna linna kodanikuks loetakse Eesti Vabariigi kodanik, kes on vähemalt 18-aastane ja omab linna piires 2 aasta kestel püsiva elukoha või töökoha, kui ta linnavalitsuse sellekohasel teadaandel ei ole avaldanud soovi edasi jääda oma endise püsiva elukoha või töökoha omavalitsuse kodanikuks. Eesti Vabariigi kodakondsusse vastuvõtmisel määrab Siseminister, millise omavalitsuse kodanikkonda isik kuulub, kui kodakondsusse vastu võetud isiku kuuluvust omavalitsuse kodanikuks ei ole võimalik määrata vastavate seaduste alusel.

Seaduse järgi linnaomavalitsuse ülesandeks on teostada linna administratiivpiires kohaliku valitsemisala korraldamist ja kohalike elualade arendamist, kuivõrd seadusega selleks ei ole loodud eriasutusi. Oma ülesannete edukaks teostamiseks linnaomavalitsused võivad koonduda sihtühendesse omavahel või teiste omavalitsustega. Samal otstarbel ja oma ühiste huvide edustamiseks linnaomavalitsused koonduvad linnaomavalitsuste liitu Vabariigi Valitsuse poolt antava põhikirja alusel.

Linnaomavalitsuse organeiks on: 1) linnavolikogu, 2) linnapea või linnavanem, 3) linnavalitsus ja 4) revisjonikomisjon.

Linnavolikogu. Linnavolikogu on linnaomavalitsuse esinduskogu. Ta koosneb linnavolinikest ja valitakse viieks kalendriaastaks. Linnavolinike arv on: linnades kuni 5.000 elanikuga — 12; linnades 5.001 kuni 10.000 elanikuga — 15; 10.001 kuni 20.000 elanikuga — 20; 20.001 kuni 50.000 elanikuga — 30; 50.001 kuni 65.000 elanikuga — 40; 65.001 kuni 100.000 elanikuga — 50; 100.001 ja enam elanikuga — 60. Linnavolinike kohuste täitmine toimub tasuta. Linnavolikogu võimkonda kuulub: linnanõunike arvu kindlaksmääramine, linnapeale, abilinnapeale ja linnanõunikele, linnavanemale ja abilinnavanemale tasu määramine, linnapea, abilinnapea ja linnanõunike, linnavanema ja abilinnavanema valimine; revisjonikomisjoni liikmete arvu kindlaksmääramine, nende valimine ja neile tasu määramine; linnavalitsuse töökorra ja revisjonikomisjoni tegevuse lähema korra kindlaksmääramine ja neile üldjuhtnõõride andmine; linnaomavalitsuse maksude ja koormatiste määramise otsustamine, linnaomavalitsuse eelarve-ettepanekute vastuvõtmine ja muud seadustega linnavolikogule pandud ülesanded.

Linnavolikogu koosolekust võtavad osa linnavoliniku õigusega linnapea, abilinnapea, linnavanem, abilinnavanem ja linnanõunikud ka sel juhul, kui nad ei kuulu linnavolikogu koosseisu. Analoogiliselt Maakonnaseadusele on linnapeal või linnavanemal õigus seisma panna järelevalveasutuste kinnitamisele mittekuuluvaid linnavolikogu otsuseid, kui ta leiab, et tähendatud otsused on vastolus seadustega või kahjulikud linna või üldhuvidele, ning anda asi linnavolikogule uueks otsustamiseks.

Linnapea. Linnapea pealinnas määratakse ametisse Vabariigi Presidendi poolt (pealinna linnapea kannab ülelinnapea nimetust ja abilinnapea linnapea nimetust) ja esimese astme linnades Vabariigi Valitsuse poolt, kuna teise ja kolmanda astme linnades kuulub linnapea (kolmanda astme linnades, välja arvatud maakonnalinnad, kannab linnaomavalitsuse juht linnava-

nema nimetust) valimine linnavolikogu võimkonda. See erinevus on põhjendatud seega, et pealinn ja esimese astme linnad moodustavad suured administratiivüksused, kus on tarvilik otsene side keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse juhi vahel. Linnapea ülesanded ja võimupiirid linnaomavalitsuse alal on üldjoontes samasugused nagu maavanemal maakonnaomavalitsuse alal.

Linnavalitsus. Linnavalitsus koosneb linnapeast ja -nõunikest. Linnavalitsuse võimkonda kuulub: linna korrastamine ja heakorra teostamine; linnaomavalitsuse ettevõtete ja varade valitsemine; linnaomavalitsuse eelarve-ettepanekute ja eelarve täitmise aruannete esitamine linnavolikogule; linnavolikogu otsuste täitmine; linnaomavalitsuse heaks võetavate maksude määramine vastavalt seadusile ja linnavolikogu otsuseile ning muud seadustega linnavalitsusele pandud ülesanded. Linnavalitsuse võimkonda kuuluvate üksikute alade lähem juhtimine teostub linnavalitsuse osakondade kaudu. Osakondade juhatajaiks võivad olla ainult linnapea, abilinnapea ja linnanõunikud.

Kolmanda astme linnade linnaomavalitsuse organite konstruktsioon erineb teistest selle poolest, et neil puudub kollegiaalne linnavalitsus. Linnapea või -vanem kolmanda astme linnades täidab kõik need ülesanded, mis eriti kuuluvad linnapea kompetentsi teistes linnades, pealeselle veel kõik need funktsioonid, mis teistes linnades kuuluvad kollegiaalse linnavalitsuse võimkonda. Selline konstruktsioon on tingitud tarvidusest lihtsustada valitsemist väikesis administratiivüksusis.

Revisjonikomisjon. Revisjonikomisjoni ülesandeks on kontrollida linnavalitsuse majanduslikku tegevust kui ka linnaomavalitsuse eelarve täitmist. Revisjonikomisjon on vähemalt kolmeliikmeline ja valitakse linnavolikogu poolt linnavolinike hulgast volikogu kestuse ajaks.

Linnaomavalitsuse kohalikud organid. Seadus näeb ette, et pealinnas ja teise astme linnades võib linnavolikogu linnaomavalitsuse ülesannete soodsamaks täitmiseks ellu kutsuda linna üksikute osade jaoks linnaomavalitsuse kohalikud organid. Selliseiks kohalikeks organeiks on linnaosa volikogu, linnaosa valitsus ja linnaosa revisjonikomisjon.

Linnaosa volikogu koosneb linnavolikogu valimise seaduse alusel 5 kalendriaastaks valitavaist linnaosa volinikest (volinike arv on 12 kuni 15). Linnaosa valitsus koosneb linnaosa volikogu poolt volikogu volituste kestuse ajaks valitavast linnaosa vanemast ja ta abist. Linnaosa revisjonikomisjon koosneb linnaosa volikogu poolt linnaosa volinike hulgast volikogu volituste kestuse ajaks valitavast kolmeliikmelisest revisjonikomisjonist.

Linnaomavalitsuse ametnike ja teenijate suhtes seadus näeb ette, et linnaomavalitsuse teenistuses on linnasekretär ja tarvilik arv muid nimetatavaid ametnikke ning teenijaid, kelle koosseisud määrab linnavolikogu linnavalitsuse ettepanekul ning kinnitab järelevalveasutus.

Järelevalvet linnaomavalitsuste tegevuse üle teostab Siseministerium. Kolmanda astme linnades, välja arvatud maakonnalinnad, teostab järelevalvet maavanem, kuivõrd seadus ei määra teisiti.

VALISMAISEID UUDISEID

Leedus loodi seadusega 10. nov. 1936 võimalus paigutada tööpõlgureid administratiivvõimude korraldusel sundtöödele. Esimene sundtöölaager asutatakse Krottingeni maakonda.

Saksamaalt. Riigikantsleri korraldusega 30. I 38 on loodud eriline teenetemärk, mis antakse ainult pikaajalise kohusetruu teenistuse eest politseis. Teenetemärk on kolmejärguline. I järk kujutub raudristi kujulist kullast ordenit politseiembleemiga keskel, antakse 25-aast. teenistuse eest; II järk — samasugune rist nagu esimesegi, kuid hõbedast, antakse 18-aast. teenistuse eest; III järk — hõbedane medal politseiembleemiga keskel — antakse 8-aast. teenistuse eest. Politsei teenetemärk võidakse anda ainult välisametnikele kõigist politseiharudest; bürooametnike teeneid hinnatakse üldise teenevärgi annetamisega.

Kõrvahoop autos sõiduajal.

Ühendriiges esitas Massachusettsi osariigis Hardwickis elutsev Dorothy Bellows kohtule kahjutasunõudmise oma tuttava noormehe John Mucha vastu, nõudes 1600 dollarit autoõnnetusel saadud vigastuste eest. Kohtulikult arutusel selgusid järgmised asjaolud. Nõudja läks kostjaga ühisele autosõidule ja oli tema vastu soovõrd õrn, et noormees sai julgust neidu sõiduajal suudelda, selleks pannes käe neiu piha ümber ja juhtides sõidukit ainult ühe käega. Neiu vastas suudlusele tugeva kõrvahoobiga. Vahejuhtumi tagajärjeks oli auto kraavi paiskumine, kummulimine ja sõitjate vigastused.

Kohus lükkas nõude tagasi. Motiives öeldakse: ei saa salata, et kõrvalopsu andmine noormehele oli õigustatud. Kuid neiu oleks pidanud arvestama asjaolu, et noormees sel ajal juhtis liikuvat mootorsõidukit. Õnnetuse põhjustas tegelikult kõrvahoop, mis oma ootamatuse ja tugevusega riisus noormehelt lõplikult võimaluse valitseda sõiduki üle. Seega on nõudja ise süüdi liiklusõnnetuse tekitamises ja seejuures kannatada saamine ei anna alust nõuda noormehelt valuraha ega kahjutasu.

Testament vaatekaardil.

Huvitav juriidiline probleem oli lahendada Berliini kammerkohtus. Elektrotehnik Hermann Müller suri haiglas. Haiguse ajal ta oli saanud pojale hariliku piltpostkaardi ja sellele kirjutatud, et kui ta peaks surema, siis ta poeg pärib järelejäänud vara. Alla kirjutas ta sõnad: „Sinu isa“. Kaardi teisele küljele, kus all ääres on trükitud punktiir saatja nime märkimiseks, oli haige kirjutanud oma nime. Kohus tunnustas poja pärijaks. Pärandusejätja tütar kaebas selle otsuse vastu ja tema volinik väitis, et vaatekaardile kirjutatud teksti ei saa lugeda testamendiks, kuna sellel puudub testamenditegija allkiri. Kohus tegi ekspertiisiga kindlaks, et kaardi teisele küljele „saatja“ kohale kirjutatud

nimi Hermann Müller on kirjutatud viimase käega ja on küllaldaseks tõenduseks, et postkaardi tekstiküljel leiduv tekst on pärandusejätja viimne tahe ja seega testamendina kehtiv.

POLITSEITALITUSE DIREKTORI KÄSKKIRI 3. juunist s. a.

19. sept. m. a. varastati Lätimaal Luuke vallas A. Birav'silt ja 15. jaan. 1938 Läti-Valgas J. Ruk'silt hobused, millest Läti politseivõimud informeerisid Eesti kriminaalpolitseid. Käesoleva aasta märstikuus läks Viljandi kriminaalkomissaril T. Kaup'il ja sama politsei assistendil E. Sock'il korda avastada mainitud varguste toimepanijat, ning varastatud hobused anti omanikele tagasi.

23. mail s. a. Läti saadik Eestis minister Kreewinsch isiklikult külastas direktorit selles asjas ja andis edasi Läti siseministri tänu Eesti politseile, eriti kriminaalkomissar T. Kaup'ile ja assistent E. Sock'ile Läti politseile osutatud töehusa abi ja heanaaberliku koostöö eest.

Sellest suurima rahuldustundega teatades avaldati Viljandi kriminaalkomissarile T. Kaup'ile ja sama politsei assistendile E. Sock'ile teenistuse nimel tänu.

Samas käskkirjas on avaldatud teadmiseks Liiklusnädala Peakomitee juhataja — Maanteede Talituse direktori kiri 23. maist s. a.:

„Healmeelisel tunneme kohustust tänada Vabariigi politseid liiklusnädala puhul, 16.—22. maini s. a., meile osutatud heatahtliku ja tõsise kaasabi eest. Liiklusmääruste kodanikele selgitamise, nende täitmise üle järelevalve jne. ülesandeid täitis politsei silmapaistvalt hea eduga. Eriti meenub Politseikooli õpilaste siiras koostöö kaastöö, mille eest nad pälvivad ka erilist tänu.

Ühtlasi jääme lootma Teie tõhusale kaasabile selle aasta sügisel taaskorraldatavale liiklusnädalale.

Tõsise tänuga ins. M. Grasberg,
Liiklemisnädala Peakomitee juhataja.“

Tartu-Valga Prefektuuri Tartu 2. jaoskonna konstaabel Georg Razumov'ile on määratud 100 krooni rahalist autasu pikaajalise ja eriti korraliku teenistuse eest.

Tallinna-Harju Prefektuuri 5. politseijaoskonna konstaabel Hugo Sikk on määratud palgale XXII palgaastme järgi, arvates 1. juunist s. a.

Võisiku II rajooni konstaabel Jaan Nurklik on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Tallinna-Harju Prefektuuri 4. politseijaoskonna konstaabliks, arvates 1. juunist s. a.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. Tellimishind: aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Üksiknumber 30 snt. Kuulutuste hinnad: 1/2 lk. Kr. —, Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—. Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

*Võidupühal mälestame tänutundes meie iseseisvuse
eest kõigi aegade vabadusvõitluses manalasse
varisenud sangareid*

MUSTVEE LINNAS

MUSTVEE MAJANDUSÜHISUS

Tartu tän. nr. 28, telefon 14,

**oma osakondadega: Lohusuus, Tudulinna, Avinurmes, Sadalas, Kõnnu-
Tormas, Ulvis ja Kantkülas.**

August Lubja

Valdur Allik

Agnes Lindvere

Tartu tän. nr. 25.

Voldemar Jaanus

Tartu tän. nr. 24.

Mihkel Tõnismaa

Tartu tän. nr. 26.

Boris Fridolin

Tartu tän. nr. 22.

Ivan Naidenkov

Tartu tän. nr. 15.

Julius Vilde

Tartu tän. nr. 17.

Ludvig Hintser

Tartu tän. nr. 25.

Johannes Rõikla

Narva tän. nr. 1.

*Võidupühal mälestame tänutundes meie iseseisvuse
eest kõigi aegade vabadusvõitlusi manalasse
varisenud sangareid*

MUSTVEE LINNAS

HANS OTS'a

restoran

JAAMA TÄN. NR. 3.

Uljan Domaškin

MARIE HAIN

NARVA TÄN. NR. 55.

EDUARD ALUMAA

NARVA TÄN. NR. 28.

VLADIMIR FEDOTOV

ALEKSANDER DOMAŠKIN

NARVA TÄN. NR. 107.

AUGUST OTTERKLAU

TARTU TÄN. NR. 1

GUSTAV KÕIV

NARVA TÄN. NR. 117.

GEORGI VENTŠIKOV

PIHKVA TÄN. NR. 17.

ALEKSANDER PEKARSKY

NARVA TÄN. NR. 88.

OSKAR PILL

NARVA TÄN. NR. 2.

JOOSEP JOSUA

NARVA TÄN. NR. 69.

Restoran „PÕHJALA“
TELEFON KUNDAS NR. 23.

**MUSTVEE LINNA
ELEKTRIJAAAM**

VALTER KULLI

TARTU TÄN. NR. 15.

ALEKSANDER LAUMETS

TARTU TÄN. NR. 16.

MARKEL DOMAŠKIN

NARVA TÄN. NR. 105.

ARTEMI GUŽOV

TARTU TÄN. NR. 5.

VALTER SEPP

NARVA TÄN. NR. 94.

VOLDEMAR PABSTEL

TARTU TÄN. NR. 13.

VALTER HAIN

NIKITA NIKOLIN

TARTU TÄN. NR. 14.

ALEKSANDER PALL

NARVA TÄN. NR. 27

Viru Majandusühing

koloniaalkauplus Tallinna tän. nr. 24.

Koloniaalkauplus

R. UUSVELL

Kundas, Telefon nr. 6.

*Võidupühal mälestame tänutundes meie iseseisvuse
eest kõigi aegade vabadusvõitlusi manalasse
varisenud sangareid*

RAKVERES

RAKVERE UJULA KOHVIK
ja
RAHVAMAJA RESTORAN-ÖÖLOKAAL

SAKU ÕLLETEHAS

PIKK TÄN. NR. 24.

KAUBAMAJA
HUGO JÜRGENS
TURUPLATS NR. 29, TELEFON 71.

RAKVERE PIIRITUSPUHASTUSE
TEHAS.

JAAN KLASMANN

TALLINNA TÄN. NR. 36.

ALEKSANDER LUKMANN

POSTI TÄN. NR. 4.

Firma **FIRK**

LAADA TÄNAV NR. 5, TELEFON 1-25.

Riidevärvimise ja keemilise
puhastuse tööstus

AL. RESSAR

Pikk tän. nr. 31, telefon 2-92 ja 1-30.

Restoran „VIRU“

Johannes PRIVOI

Vaksali t. nr. 1.

Restoran-võõrastemaja

„EESTIMAA“

Vaksali tän. nr. 7.

E. METZ

Riide- ja pudukauplus.

Restoran „BAAR“

LAAS.

E. PORKMANN

NIKOLAI ERNA

Raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus
Tallinna tän. nr. 14.

O-U. „TARMO“
Rakvere osakond.

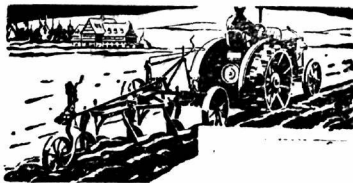
KONSTANTIN AUGJÄRV.

*Võidupühal mälestame tänutundes meie iseseisvuse
eest kõigi aegade vabadusvõitluis manalasse
varisenud sangareid*

RAKVERES

P. LÕHMUS JA POJAD Põllutööriistade vabrik.	GOTTLIEB LIMBERG Tallinna tän. nr. 22.
Eestimaa Põllumajanduse ja Tööstuse A-S. „ESTAKLAND“ AMET- ja TEENIJASKOND Rakvere osakond.	P. ja M. BAUMANN Vorstitööstus ja lihakauplus Rohuaia tän. nr. 13, tel. 99.
Trükikoda R. TÄNAV Kõitekoda K. KISSA Pikk tän. nr. 13.	INGLISE VALMISRIIETEÄRI Tallinna tn. nr. 20, telefon 2-55.
Bensiinijaam, autotarveteäri ja töökoda PAUL FALK Adamsoni tn. 6, tel. 303.	Hotell „DU NORD“ Restoran-öölokaal Pikk tän. nr. 2, telefon 1-55.
O. KOFKIN VALMISRIIETEÄRI Tallinna t. nr. 18, tel. 3-39.	HELENE ABEL Tallinna tän. nr. 23.
Kaubamaja FELDMANN & URBAS Tallinna tn. nr. 49, telefon 1-45.	Firma SENKEL Vorstitööstus ja lihakauplus Lai tän. 18, telefon 1-38.
ALIDE LEO matusetarveteäri Tallinna tn. nr. 39, telefon 4-20.	EDUARD RAMMULUS
Sonda raudteejaama einelaud LUISE KUTSAR SONDAS	Rätsepmeister JÜRI KÕÖP Vaksali tän. nr. 17.
O. Baumanni vorstitööstus Tapal, Pakk t. 5	SAMUEL SULG Mustvees, Pihkva tän. nr. 1. A. TALLIKA Sadulsepatööstus ja kauplus Vaksali tän.

T. L. P.

Kõigist ees

on tänapäeval see, kes tarvitab oma majapidamises diisel-traktorit. Ta hoiab kokku käsitamiskulusid ja säävutab paremaid tagajärgi kui naaber, kes töötab diisel-traktorita. Kui Teie nüüd või edaspidi soovite osta traktori, siis tellige veel täna prospektid kuulsate

HANOMAG-DIESEL

traktorite üle, missugused ehitatakse ratas- ja lülilik-traktoreina, et Teie endid nende paremuste ja kasulikkuse kohta informeerida saate, missuguseid Teile pakuvad Hanomag diisel-traktorid

Kirjutage veel täna Hanomag traktorite ja Gebr. Eberhardt adratehaste peaesindajale

VICTOR TÖNISSON

Tallinn, Vene tän. 11—14. Telefon 464-83.

Müügil: Tallinna Eesti Majandusühisuses, Estonia puiestee 21. Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi Kaubandusosakond Viljandis, K.-m. Vennad PRÜÜS, Kaubahoov 20/21, Tartu.

EBERHARDT

adrad on kõikjal levinud ja oma headuse poolest leidnud suuremat poolehoidu kui ükski teine ader.

Põllumehed,

enne kui teie otsustate adra ostu, nõudke prospekte Eberhardt atrade kohta.

Soovitame

10/20 HP traktori juurde uudismaa atru „Moor-Freund“,

15/30 HP traktori juurde uudismaa atru „Moor-Igel“.

Külastage

Tallinna Töölisteri restoran-suveaeda

Tallinn, Sakala tän. 6.

Aed illumineeritud. Rikkalik valik kodu- ja välismaa jookidest. Külma viini ja õlu.

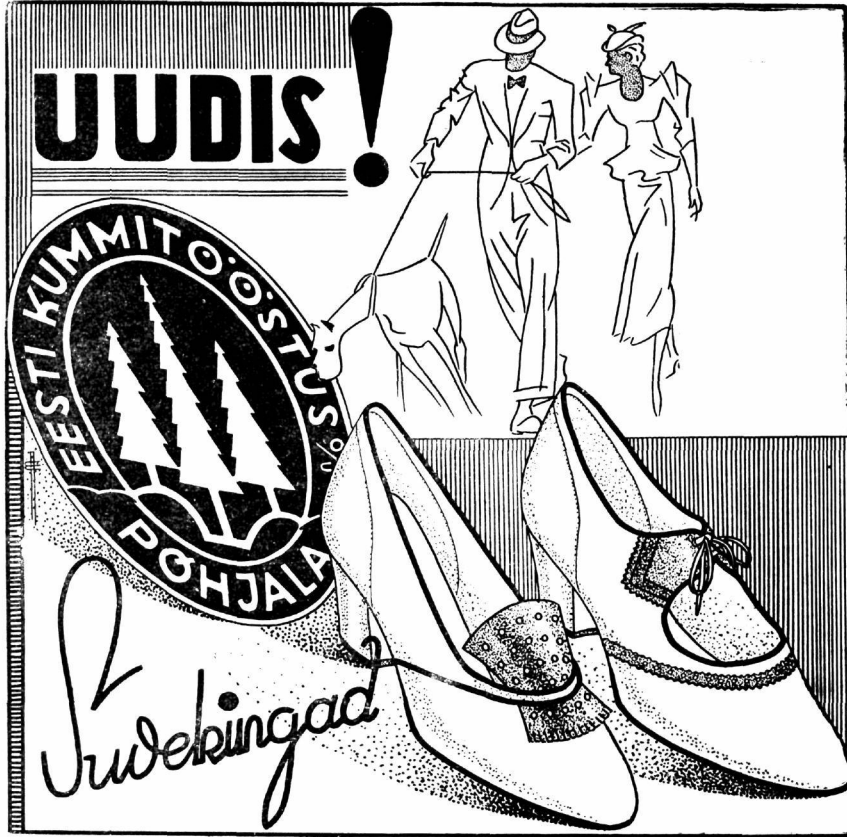
Igal õhtul muusika kella $\frac{1}{2}$ 8 - $\frac{1}{2}$ 1. **Tantsupõrand.**

Laudade ettetellimine telef. 315-92.

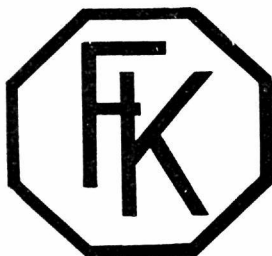
Jahi- ja paaditööstus J. KIIL

Tallinn, Suur Karjamaa 32. Telefonid: 439-03 ja 314-71.

Igasuguste veesõidukite ehitamine spordiks ja kalastamiseks, oma ja välismaa parimast materjalist ja jooniste järgi. Parandused jahtide, paatide ja laevade juures. Oma ellings.

Tugevad ja pesukindlad on
sukad ja sokid märgiga

röö eest täie.ik vastutus

*Kiirelt ja hästi täidame tellimisi
 iga liiki valutööde peale*

*Oma des tehniliselt täiendatud ning ajakohase valuosakonna, pakume
 tellijatele kõrges headuses:*

**12 mitmes. malmivalu liiki • Katla-resti spetsiaalvalu
 Tempervalu (taotav malm) • Pronks- ja vasevalu**

A-S. FRANZ KRULL

Tallinn, Kopli tän.68.

Osakond Tartus Narva tän. 19

Vabatahtliku Kodanliku
Õhukaitse Liidu häälekandja

„ÕHU- JA GAASIKAITSE“

tahab olla abiks ja teenäitajaks asutusele, ettevõttele ja organisatsioonile ning kodanikele kaitse korraldamisel tulevikusõja hävitust kättvavate õhürünnakute vastu.

Kui kukuvad pommid ja huilgavad õhuhäire sireenid, on hilja hakata õppima õhu- ja gaasikaitset.

„ÕHU- JA GAASIKAITSE“

ärgu puudugu ühegi asutuse, ettevõtte, organisatsiooni ja kodaniku lugemislaualt.

Sellige veel täna

ajakiri „ÕHU- JA GAASIKAITSE“

Ilmub 1938. a. 6 numbrit.
aasta lõpuni Kr. 2. 40.

Toimetus: Tallinn, Lai tän. 4. Telefon 414-12

Tellimishind

**„ÕHU- JA GAASIKAITSE“ tellimisi
võtavad vastu kõik postiasutused**

Rohvik ja kondiitriäri

Feischner

Tallinn, Narju tänav 48, telefonid 445-00, 436-58, 479-00

SERGO KO, TALLINN

Tarvitage **JAKOB IMHOF'I** konservjuustu

SUUR BAAR „EUROPA“

Tallinn, Viru 24, tel. 472-08, 467-07

Muusika lõunal ja õhtul Mugavad kabinetid ja vaiksed numbritoad

Ületamatud vastupidavuse poolest on

Seiberling-autokummid

Esindus ja ladu: Väliskaubanduse kontor **A. Sellig & Ko**

Tallinn, Vene 11 • Telefon 470-22

Külastage restoran **„LIIT’u“**

Uus Sadama tän. 10 * Telefon 300-38

Mugavad ruumid * Korralik naps ja suupiste

Austusega **A. MURAKAS**

KARASTAVJOOK

„KULDJOOK“

ON RAHVAJOOK

„TERVIS“, Tallinn, Herne tänav nr. 14. Telefon nr. 463-35

Saksa teatri einelaud „TEATER KELDER“

Tallinn, Pärnu mnt. 5. Telefon 447-73

Avatud hommikul kella 7-st • Külmad ja soojad söögid • Muusika kella 1/212—1/23, 7—11 õhtul.

Rikkalikus valikus mood-
said kodumaa ja inglise

ülikonnariideid

SUVIMANTLI-, TRENC- JA KOVERKOOT-RIIDEID

Valmis üliriiete osakond:

ÜLIKONNAD, PÜKSID, MANTLID.
KUMMIMANTLID

Igusug. VORMI- ja VOODRIRIIDEID,
PRESENDI-, TELGI- ja RANITSARIIDEID

F-ma

M. Jänes

Tartus, Kaubahoov 8-9-10-11-12
TEL. 5-91. ASUT. 1899. A.

O-ü. MELTSI

VILLA- JA RIIDEVÄRVIMISTOOSTUS

TARTUS, PIKK TÄN. 12, TELEFON 8-88

VALMISTAB TUNTUD HEADUSES

ÜLIKONNA-
MANTLI-
PALITU-
PÜKSI-

RIIDEID

Külastage

Restoran „Linda't”

Paldiski mnt. 8.

Telefon 429-26.

Külmad napsid.

Maitsvad suupisted.

I. P.

märgiga LEIB, SAI, SEPIK ja PEENLEIB on parimad.

Leivatööstus J. PERTEN, Tallinn, Liivalaia 3

Tel. 455-65.

Asutatud 1907. a.

Tallinn,
Paldiski mnt. 42-a
Telefon 429-87

BETOONTORU-TÖÖSTUS

O. VAREV

Tallinn
Veerenni tän. 49
Telefon 462-01

Soovitab odavate hindadega: **tsementtorusid**, kaevurõngaid, põllutorusid, müüri-, õõnsaid, parkett- ja katusekive, aiaposte, tsement- ja terrazzohauakaste.

Fma H. MARKOWITSCH

Tallinn, Viru 15. Telefon 447-52

Soovitab suures valikus:

Kuld-, hõbe-, alpakka- ja kristallasju Põranda-, seinä-, kamina-, laua-, auto-, tasku-, käekelli ja stoppereid parimaist Sveitsi vabrikuid. Alati saadaval kohaseid **spordiauhindu** ja **juubelikinke**. Müük suurel ja väikesel arvul. SOODSAD HINNAD.

Elektrotehniline tööstus ED. HANSUM

Tallinn, Narva mnt. 22.

Telef. 308-18

Asjatundlik tellimiste täitmine igasuguste elektrotehniliste tööde peale.

METSAEKSPORT-ÄRI E. KOPELOVSKY & KO

Tallinn, Pärnu mnt. 6-45.

Tsementasjade tööstus

J. VANAVESKI

Asutatud 1911.

Tallinn, Oskari 11. Telefon 435-54.

Müüb igasuguseid tsementtorusid, lillevaase ja penra-ääre ilustusi.

Suures valikus

võrkkieke

soovitab nõõriladu

S. ROSENFELD

TALLINN, Vana Viru 5.

O-ü. „VÕIME“ trükikoda

RAAMATUKÖITMINE, KARBITÖÖSTUS

asut. 1921. a. Tallinnas, Estonia puiestee

17 (Gorbatschevi majas). Kõnetraat

455-58. Valmistab alasse puutuvaid töid

asjatundlikult, kiirelt ja soodsail

tingimusil.

Valmisriiete U-ü.

A. RUBANOWITSCH & POJAD

Tallinn, Viru 8. Telefon 436-65.

Kõige suurem meeste ja naiste valmisriiete kaubamaja Eestis.

Nõudke tuntud headuses

R. KLAUSSONI

monpansjeed ja šokolaadikompvekke, šokolaadi ja biskviiti. Müügil üle maa!

Vabrik Tallinnas, Jahu tän. 5. Tel. 441-15.

TÕMMU
Ekstra
ERI-PRUUL

•
SANGAR
KANGE ÕLU

•
M A H L A J O O G I D

•
SIDRUNIHAPPE-JOOGID

•
M Ö D U

ERA

A.-S. ESIMENE EESTI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

END. RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

Juhatus ja müügibüroo Tallinn, Valli 4-3

Telegr. aadress: Peapõlevkivi

Telefonid: Juhatus 450-62, üldine 450-85, arveosakond 474-76

**PÕLEVKIVI; TOORÕLI; KÜTTEÕLI; BENSIIN; MOOTORPETROOLEUM; MOO-
TORNAFTA; DIISELNAFTA; RASKED ÕLID; BITUUMEN (Estobituumen);
ASFALT-EMULSION; MAANTEEÕLI; IMMUTUSAINE „FENOLAAT“; „ESTO-
KARBOLINEUM“; IMMUTUSÕLID; VILJAPUU-KARBOLINEUM; putukamürk
„PUTTOX“; KATUSELAKK (katusetõrv); RAUALAKK (asfalt-lakk) ja ASFALT-
MASTIKS.**

Teie ostate alati kõige soodsamalt

Tartu Eesti Majanduse Ühisuse

kauplustest, sest meie esitame Teile mõõdukate hindadega

ainult kvaliteetkaupa.

Kauplused Tartus: Holmi tän. 12-18, Võru tän. 4 ja Söögiturg 3.

TARTU EESTI MAJANDUSE ÜHISUS

Tartus, Holmi 12-18.

HOTELL-RESTORAN

„SALON“

Haapsalus, Turu pl. 6.

Telefon 61.

Mugavad numbritoad, kabinetid
ja lõbus muusika.

Restoran „KUURSAAL“

HAAPSALUS, Poska pst. 1. Telef. 124

Lõbus muusika ja maitsvad
toidud. Kolm korda nädalas
kella-viie-tee (teisip., neljap.
ja pühap.). Köök parima
meeskoka juhatusel.

MUDARAVILA

„DR. ARRONET JA KO“

Raadioaktiivseim tervismuda;
parimad aparaat-sõehappevannid.

HAAPSALUS, MERE 20. TEL. 67.

HOTELL-RESTORAN „PETERBURG“

HAAPSALUS, TURUPL. 5. TEL. 10 JA 185.

Mugavad numbritoad, maitsvad toidud ja
lõbus muusika.

Pansion „VIENECKE“

HAAPSALUS, Poska pst. nr. 6.

Mööbleeritud toad ühes kostiga.

TOIDUAINETE- JA VEINIKAUPLUS

S. KOPPEL

HAAPSALUS, EHTE 6. ASUT. 1890.

Kondiitri-pagariäri ja kohvik

A. Valdmann

Haapsalus, Karja 18, tel. 155.

**RAUA-, TERAS-, EHITUS- JA
MAJANDUSTARVETE KAUPLUS**

A. PALIAS,

HAAPSALUS, KARJA 25. TEL. 152.

TARTU NÄITUS

27. AUG. — 30. AUG. 1938.

BÜROO TARTUS, NÄITUSE T. 31, TELEF. 1-01

Tsementi tarvitatakse tähtsaima ehitusmaterjalina nii **kaitse-** kui ka igasuguseis muis **ehitisis**, sest tsemendist võib ehitada

**põliselt,
tugevalt,
vee- ja tulekindlalt ja
odavalt.**

Tsementbetoon-esemeile ja konstruktsioonile võib anda kõige mitmekesisemat

**kuju,
soovikohast tugevust
soojapidavust ja
veekindlust.**

Juhatusi betoontööde otstarbekohaseks teostamiseks annab

A-S. Tsemendivabrik „PORT-KUNDA“

müügikontori juures asuv **NÕUANDEBÜROO** Tallinn, Valli 4-6, tel. 450-17

SEISLER & Ko

Kunstainete presstööstus

Tallinn, Tartu mnt. 45, tel. 313-84

*Valmistab kunstvaiguaineist elektritarbeid, kontori-
tarbeid, raadioosi, mees- ja naisrietusnööpe jne.*

*Tellimiste täitmine antud eeskujude järgi kiire ja
korralik.*

*Külstage restoran-öölokaal-
kohvik-baari*

O·K

Tallinn, S. Karja 18

HOTELL

BRISTOL

end. „PETERBURG“

Soe ja külm jooksev vesi.
Toad vannitoa ja tualetiga.
Kõik mugavused.
Tubades telefon.
Parim köök.

Restoran

Tallinn, Rataskaevu tän. 7. Kõnetr. 426-33.

Kodukaunistamise värve,
maalritarbeid, kemikaale,
rohte, drooge ja parfümee-
riaaineid ostate soodsalt

A/s. MEY & LANDESEN

Tallinn, Viru tänav number 9.

Narva-Jõesuu kuurhoone

Iga päev mängib lõunaajal 1. klassi kontsert-muusika ● Iga päev kella-viie-tee, mängib jazz koosseis ● Öhtul kontsert-jazz koosseis ● I klassi vene-prantsuse köök ● Kabaree parimate artistide kaastegevusel

Enne kui ostate enesele mootorratta või jalgratta, tutvuge

Miele

kvaliteet-luksus-mootorratta ja jalgrattaga.

U-ü. „VARUSTUS“,

Tartu mnt. 17. Tel. 301-73. Tallinn

MÕISAKÜLA ÜHISKAUPLUS

Mõisaküla linnas Kesk tän. 7, telefon 26

*Suurem ühistegeline ettevõte ühes vorsti-
tööstusega kohal*

Mõisaküla Ühiskaupluse vorstitööstuse vorst on üle Eesti kuulus

Saarde Põllumajandus - Tööstus O-Ü.

Kilingi-Nõmmes Telef. 40

Jahuveski

Saeveski

Villatööstus

Toorlinatööstus

Elektrijaam

KOOREPARGI NAHATÖÖSTUS

„RINNAKU“

Kroonitud kõrgemate auhindadega

Om. Imanta Joonsaar

K I L I N G I - N Õ M M E

Telefonid: korter 7 a, tööstus 7 b, äri 7 c

Kaupade müük üle kogu maa

Saarde Majandusühisus

Suurim ühistegeline põllumajanduslik ostu-müügi ühisus

Kilingi-Nõmmes, kõnetraat nr. 15.

ARVED: Saarde Ühispangas Nr. 1. Posti jooksev arve Nr. 2057.

ABIKAUPLUSED:

I abikauplus Voltvetis, kõnetraat 2-b.

II abikauplus Tallil, kõnetraat 22.

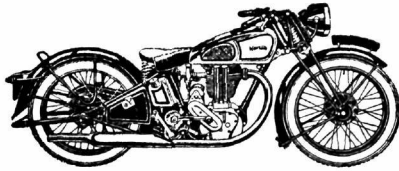
III abikauplus Urissaares,
kõnetr. Massiaru 5-1.

IV abikauplus Laiksaares,

kõnetr. Häädemeeste 11-d.

V abikauplus Jäärja Veeliksel, kõnetr. 3-I.

Mootorsportlastele pakun omast laost kõrges headuses

mootorrataid

- Norton
- Ariel
- New Imperial
- F. N.

Samuti nende tagavaraosad alati laos saadaval

JOH. FREYBACH TALLINN, V. KARJA 8. TELEF. 445-20.

UNITED BALTIC CORPORATION, LTD.

158, Fenchurch Street, London, E. C.

Owners of

ANGLO-BALTIC LINE

maintaining a regular Mail, Passenger and Cargo Service between

LONDON and **DANZIG, GDYNIA, KLAIPEDA, RIGA** and **TALLINN**

HULL and **LIEPAJA, KLAIPEDA** and **TALLINN.**

All steamers fitted with refrigerating machinery of Lloyd's highest class.

TALLINN to HULL and LONDON every WEDNESDAY.

Through-cargo with prompt transhipment in **HULL** or **LONDON** to:

NEWCASTLE-ON-TYNE, LEITH and **GLASGOW**

and to the main Provincial towns, also to: **ANTWERP, BRUSSELS, DUNKIRK**

and to

SPANISH AND NORTH AFRICAN PORTS, PORTUGAL, U. S. A., GULF PORTS, PACIFIC COAST, SIAM, INDIA, AUSTRALIA, NEW ZEALAND, SOUTH AFRICA, PALESTINE and **TURKISH PORTS.**

For particulars regarding freight-rates etc. apply to:

UNITED BALTIC CORPORATION

(ESTONIAN AGENCY — R. KINGHORN)

TALLINN, Pärnu mnt. 10.

Tel. 441-34.

Narva-Jõesuu

Hotell-Villa „CAPRICCIO“

Telegr. Narva-Jõesuu Capriccio

Hotell-Restoran-Kohvik

Dancing paviljon mererannal

Öölokaal „ILMARINE“

Narvas, Vestervalli tän. nr. 4

Kabaree. Muusika

Hotell-restoran „EUROOPA“

Narvas, Joala tän. nr. 6

Numbritoad

Parim köök

Joaveski Puupapivabrik, Virumaal

Soovitat igasuguses sortimendis

Valget puupapi-kartongi

Kontor:

Tallinn, Lubja 9-a

Telefon 308-84

Dancing „Gloria“

Tallinn, Vabaduseväljak 5

Tel. 452-14.

Tants ja kabaree igal õhtul

Meeleolu Baaris ungari viuldaja.

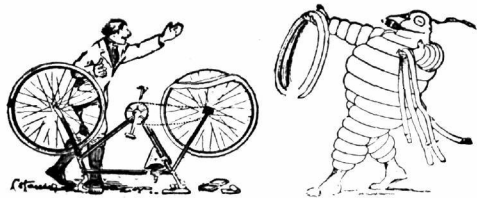
Kohvik-restoran

„Viru-Kohvik“

Tallinn, Viru 1, Vene 2 nurgal

Tel. 484-07

Tants Alkohol

Vastupidavamad ja
rohkem nõutavad on

jalgrattakummid
Michelin

Uued alandatud hinnad.

0/ü „**Tarmo**“

Tallinn, Narva m. 6. Tel. 308-54 ja 306-50.

OSAKONNAD: Tartus, Gilde 14. Tel. 17-96.

Rakveres, Pikk 5. Tel. 2-29.

Lähedam väljasõidukoht on

HIPODROOMI EINELAUD

Tallinn, Paldiski mnt. 50, telefon 435-06

Remonteeritud, muga-
valt sisustatud ruumid
ja kabinetid

Baac

Rikkalik valik kodu- ja välismaa
jookidest. Külm viin ja õlu.

A. B. KONE O. Y. Helsingis,

vanim, suurim ja võimelisim moodsalt sisustatud

TÖSTETOOLI ERITEHAS

Ehitab töstetoole igasuguseiks otstarbeiks ja iga-
suguse sisustusega suurima töötamistäpsusega.
Tehas on varustatud tehnika uuemate saavutustega.

Järelepärimistega palutakse pöörduda firma A. B. Kone esindaja poole

Tallinnas, Soome Tehnika Büroo, Köhleri t. 14-12.

Eesti kapitaliga töötav ja eestlaste juhitud **Kindlustusaktsiaselts** võtab vastu järgmisi kindlustusi:

TURIS

tule-, murdvarguse-, klaasi- ja elukindlustusi

Soliidne edasikindlustus.

Kiire kahjude likvideerimine.

Juhatuse asukoht:

TALLINN, Pärnu mnt. 6 (J. Urla majas), telefon 433-85.

Esindajad kõigis linnades ja maakondades.

Kasepakkude jäänuseid:

**pakuotsi,
pinde,
höövlilaaste ja
saepuru**

müüb hobuse- ja autokoorma viisi

Põhja Poolitööstus

Tallinn, S. Tartu mnt. 105
Telefon 301-04

Politseileht

on mitmekülgne ajakiri, seisab kõigi kodanike teenistuses ja toob oma sisus huvitavaid päevasündmusi käsitlevaid ja elulisi küsimusi lahendavaid kirjutisi.

Politseilehes

leiate juhiseid õnnetuste ja kuritööde vältimiseks.

Politseileht

levib laialdastes rahvahulkades, seepärast on kuulutamine „Politseilehes“ tasuv ja otstarbekohane kauba tutvustamine ostuvõimelisile ringkonnile.

Toimetus ja talitus Tallinnas, Toompea lossis. Telef. toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas nr. 543, posti jooksev arve nr. 377. Postkast nr. 438.

Th. Büttneri kudumistööstuse ladu

Tallinn, Estonia all nr. 10.

Telefon 462-34

Hooaja kaubad Soodsad hinnad

Müük suurel ja väikesel arvul

Põllumajanduslike ühisuste ja põllumeeste
ühistegeelik keskrahaasutus

Põllumeeste Keskpank

Tallinn, Vabaduse puiestee nr. 1

Telefonid: 444-36, 444-38, 471-73

Võtab raha hoiule,

*makstes hoiusummadelt ajakohast kõrgemat
protsenti*

Annab laenusid

*obligatsioonide, väärtpaberite, kulla ja muul
kindlustusel ning käemeeste vastutusel*

Müüb — ostab välisvaluutat

Toimetab sissenõudmist

vekslite ja dokumentide järgi

Saadab raha

*teistesse linnadesse ja rahvarikkamatesse koh-
tadesse*

Toimetab kõiki panga-talitisi

Põllumeeste Keskpanka liikmeiks on põllumajanduslikud ühi-
sused ja peremehed — kinnisvaraomanikud

JUHATUS

Suvitama või rohelisse sõites
ärge unustage kaasa võtmast

Esto

KONSERVE, VORSTE, SINKE,
PIRUKAID JA VÕILEIBU

Hõlpus on neid kaasas kanda
ja kiirelt saab neist soojal ajal
suurema ettevalmistuseta ko-
sutavat kehakinnitust

Müügil »LIHATSENTRALIDES«
ja kõigis paremates toiduainete-
ja delikatesskauplustes

ÜHING

EESTI LIHAEKSPORT

Engros-tellimistega palume pöörduda:

Tallinna Eksporttapamaja telefon 478-54
Tartu Eksporttapamaja telefon 11-24
Võhma Eksporttapamaja telefon 42